

Илюстроване *Време*

БИБЛИОТЕКА
ГРАДА БЕОГРАДА

Бр. 18 — 28 VI 1930 — цена 10 дин.

Програм Свесоколског Слета

ГЛАВНИ СЛЕТСКИ ДАНИ

26. јуни.

1. Целога дана долазак и размештај Соколског чланства.
 2. У 6 часова ујутру на слетишту утакмице појединаца и у нижим оделенима.
 3. У 2 часа по подне наставак утакмица.
 4. У 5 часова по подне на слетишту утакмица чланова и чланица у одбојци.
 5. У 8 часова у вече велики пебачки концерат Југослабеног пебачког сабеза у дворани нобе зграде Университета.
 6. У 9 часова у вече у дворани Университета поздравно вече соколству.
- У вече код Савиначке цркве соколско вече и народно весеље

27. јуни.

1. У 6 часова у јутру на слетишту пробе за јавну вежбу.
2. У 3 и по часа по подне прва јавна вежба.

РАСПОРЕД ЈАВНЕ ВЕЖБЕ

- а) Просте вежбе чланова Краљевине Југославије.
- б) Просте вежбе чланица Краљевине Југославије.
- в) Вежбе руских Сокола са копљима.
- г) Утакмице чланова у штафетном трчању за првенство Сабеза словенског соколства 4×100 м.
- д) Просте вежбе чланова Чехословачког Соколства.
- е) Просте вежбе чланица Пољског Соколства.
- ж) Просте вежбе Лужичко-Српског Соколства.
- з) Вежбе на спрамама,
- и) Вежбе инжењерске подофицирске школе из Марибора.

Право измене програма придржаба себи начелништво Сабеза.

3. А) У 8 часова увече Соколска академија у позоришту на Врачару.
- Б) У позоришту код Кнежевог Споменика „Игор“ опера.
4. У 9 часова „Вече на Саби“ на Калемегдану са батрометом и концертном пебачким друштва Југословенског пебачког сабеза.

За време извођења „Вечера на Саби“: шетња моторним чамцима, декорисаним и осветљеним бродовима до сабског моста, Чукарице и панчевачког моста, сбирање музике у Горњем Граду као и сбирање Соколских музика на шетњи бродовима. Поборка чамаца беслачког клуба „Београд“.

5. Код Савиначке цркве на забавном простору велико соколско и народно весеље са концертима, представама, пебањем народних гуслара, приказивање народних игара и другим разноврсним атракцијама и забавама.

28. јуни.

1. У 7 часова ујутро пробе за јавну вежбу.
2. У 8.30 часова спортски клуб „Соко“ из Београда у заједници са београдским лако-атлетским комитетом приређује трчање на 26 километара. Полазак са Абале од гроба Незнаног Јунака стазом: Абалским друмом пут Београда, Шумадијском улицом, Славијом Краља Милана, Теразијама, Кр. Александра улицом, где се налази циљ и где победник Краљевине Југославије прима споменицу.
3. У 3 и по часа по подне друга јавна вежба.

РАСПОРЕД ЈАВНЕ ВЕЖБЕ

- а) беседа. — чешка народна игра.
- б) Просте вежбе чланова Сокола Краљевине Југославије.
- в) Просте вежбе чланица Сокола Краљевине Југославије.

- г) Утакмице чланица у штафетном трчању за првенство Сабеза слабенског соколства 4×75.

- д) Вежба осам дебетки питомаца поморске војне академије.

- е) Наступ Пољског соколства: вежбе слешке жупе.

- ж) Просте вежбе чланова чехословачког соколства.

- з) Просте вежбе из Купине четврте пешадијске подофицирске школе из Загреба.

(Право измене програма придржаба начелство Сабеза)

4. А) У 8 часова у вече у позоришту на Врачару академија Словенског соколства.

- Б) У 8 часова у вече друга Соколска академија у дворани соколског друштва I.

- Ц) У 8 часова у вече у позоришту код Кнежевог Споменика: „Смрт Мајке Југовића“ (драма).

5. У 9 часова у вече на слетишту: вече народних игара и песама.

У вече код Савиначке цркве забавно вече са концертним приредбама.

29. јуни.

1. У 8^{1/2} часова пре подне формирање за свечану слетску поборку. (збориште: Булевар ослобођења, чело код Славије).

2. У 10 часова полазак поборке.

Поборка се креће: Шумадијском, Кр. Милана, Франкопановом, Кр. Александровом: свечани дефиле — Кајмакчаланском, Теразијама, Кн. Михајловом, Кн. Михајловим Венцом поред Калимегдана, Узун Мирковом, Васином, Позоришним Тргом, Поенкареовом, Битољском на слетиште где ће соколство поздравити Краља и престоницу.

3. У 3^{1/2} часа по подне трећа јавна вежба.

ПРОГРАМ ЈАВНЕ ВЕЖБЕ:

- а) Просте вежбе сеоских соколских чета.
- б) Вежбе Југословенске војске са пушкама.
- в) Вежбе оделења свих школа Југословенске морнарице.
- г) Вежбе старе браће Сокола Краљевине Југославије са палицама.
- д) Вежбе морнара са веслима.
- е) Наступ војничких оделења страних пријатељских држава.
- ж) Наступ коњичке школе из Земунa.

(Право измене програма придржаба начелништво Сабеза).

4. А) У 8^{1/2} часова у позоришту на Врачару Соколска академија.

- Б) У 8 часова у позоришту код Кн. Споменика: „Наход“ драма.

5. У 8^{1/2} часова на слетишту велики Монстр Концерат од 4000 музиканата, а затим извођење ноћне ратне сцене.

Код Савиначке цркве на забавном простору народно и соколско весеље уз нарочије приредбе.

30. јуна.

1. Целога дана разгледавање града у групама и и одлазак на излете у унутрашњост.

2. А) У 8 часова у вече у позоришту код Кн. Споменика: „Турандот“ (опера).

- Б) У 8 часова у вече у позоришту на Врачару: „Жорж Данден“ (драма).

Илустрирано Време

БРОЈ 18.

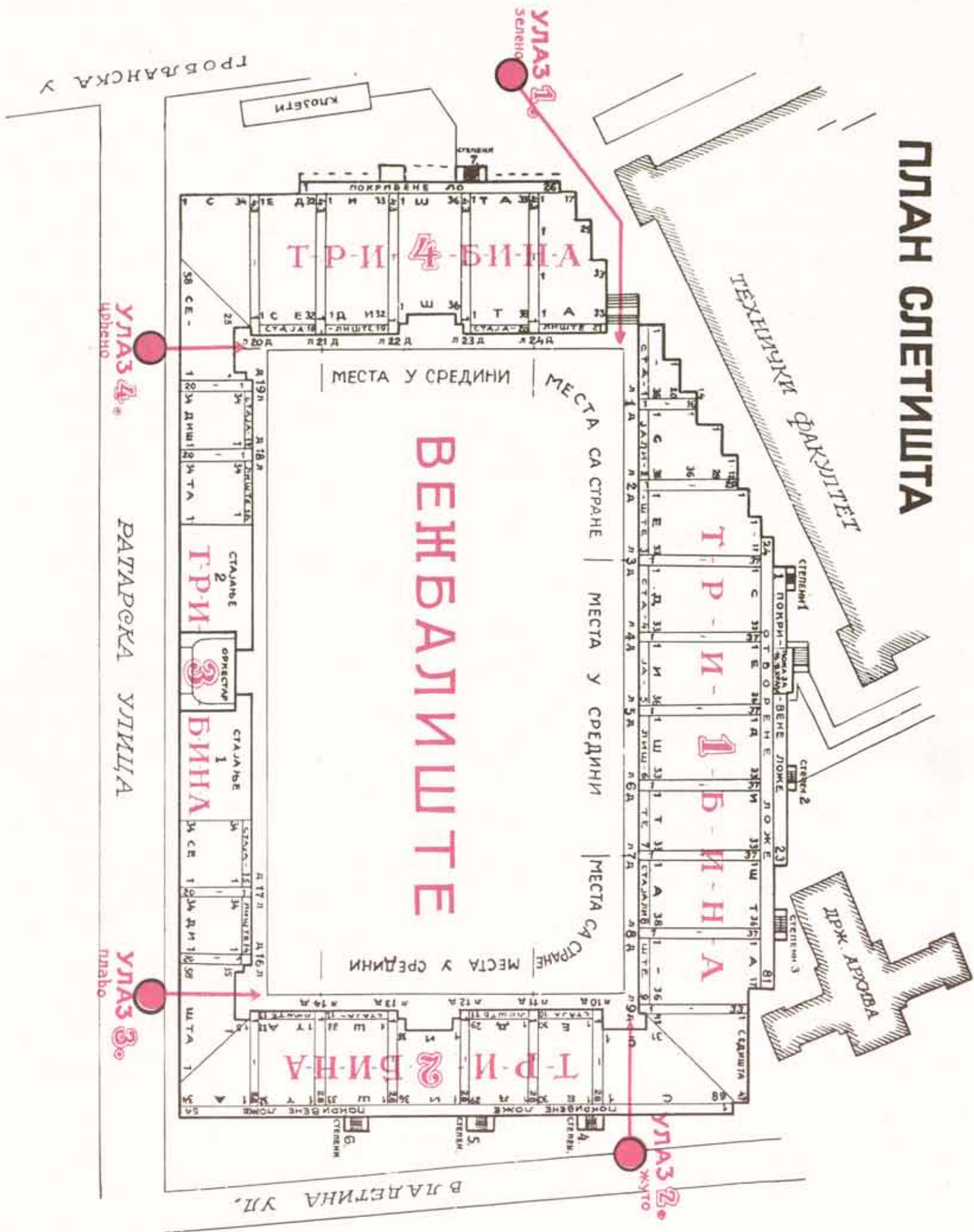
БЕОГРАД, 28. ЈУНИ 1930.

1. ГОД.

Старшина Сокола Краљевине Југославије Њ. Кр. В. Престолонаследник Петар

ПЛАН СПЕТИШТА

СТАРЕШИНСТВО СОКОЛСКОГ САВЕЗА

Ђура Павуковић, други потстарешина

Анте Брозовић, секретар Савеза

Енгелберт
Гангл
први пот-
старешина

Др. Владимир
Белајчић, председа-
ник Просветног
Одбора

Др. Хуго
Ворк, члан управ-
ног Савеза

Мирочло
Бранковић,
благајник
Савеза

Др. Игњат
Павлас,
председник
правног от-
сека Савеза

Мирољубо Лујовић, статистиичер

Мод. Милић, организатор својих соколских чета

Радисав Нишавић, председник ревизионог отсека

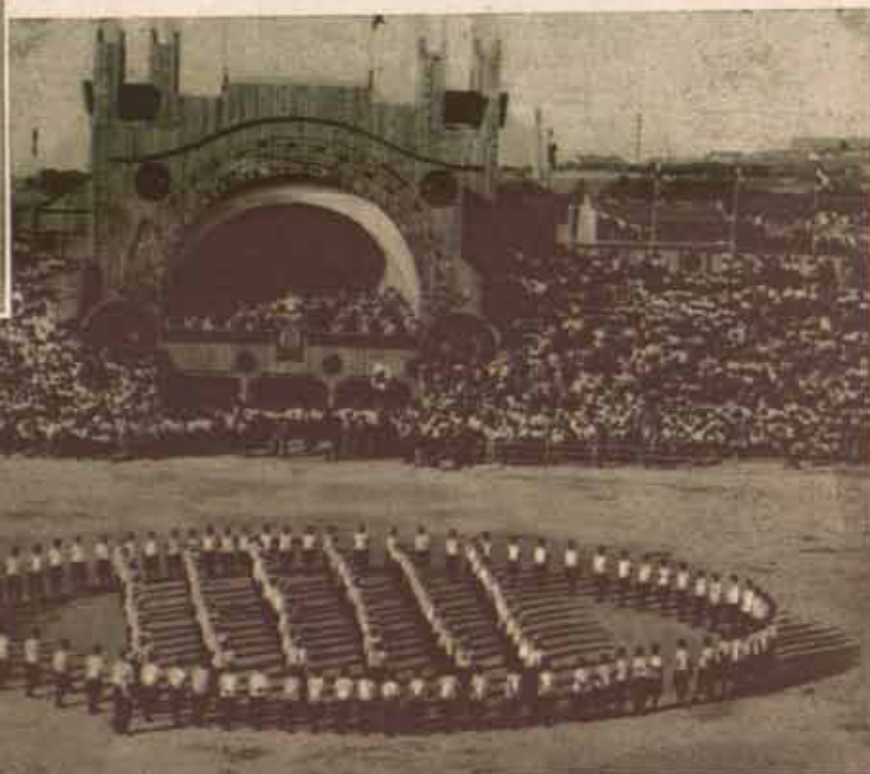
Њ. В. Краљ и Њ. В. Краљица присуствују војничким соколским вежбама 16. јуна

Награђено женско оделење из Панчева

Соколски слет почео је прве недеље сјајно. Поборка од 13,000 младих сокола и соколица средњих школа, која је прошла на први дан Духоба београдским улицама, највеличанственији је знак времена у коме живимо, најснажнији израз наше националне јединствене идеје сажете у соколским начелима.

То су биле младе али снажне, сређене и постојане чете будућих сигурних бранилаца отаџбине, младе мишице које су у непрестаном напону, младо одушевљење које пребире од идеализма и самосвести, млади духови који су својим чистим и јасним стазама пошли сигурно у срећан и моћан живот.

Једна фигура коју је извела средњошколска омладина В. о. м.

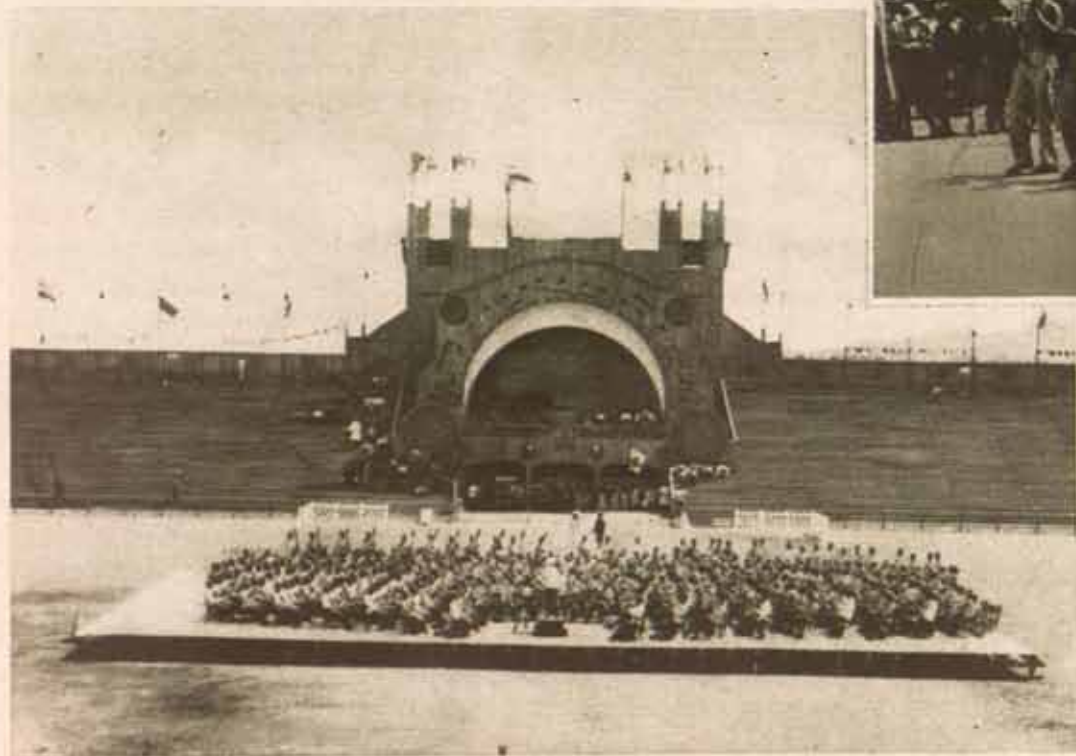
Председник Владе ген. г. Петар Живковић и Министар Војске и Морнарице, ген. г. Стеван Хаџић на војничко-соколским вежбама.

Друга недеља соколског слета, била је посвећена нашој бојсци. То је био прави тријумф и војништва и соколства. Војничка спрема и издржаност наших војника, исто онако као и њихово јунаштво у рату, стекли су давно већ светску репутацију. Војничке соколске вежбе истагле су још једну пољу сјајну особину наших војника: њихове спортске способности показујући тиме да соколство и војништво чине нераздобјени ланац у спреми за одбрану своје земље, и да су соколи претече војника исто онако као што су најбољи соколи.

Са радошћу и бескрајним узбуђењем, двадесет и неколико хиљада гледалаца поздравно војника.

Соколска музика Дома Малолетника

Проба за монстр-концерт који је одржан 15. о. н., на коме су свирали 400 свирача, било је присутно преко 30 000 слушалаца

Sokolli!

Doleteste nam sa svih strana da se ovde, u prestonici Jugoslavije, gnezdu Krunisanih Nosilaca jugoslovenske ideje, zajednički zagrejemo uzvišenom domovinskom ljubavlju.

Doleteste nam sa svih strana da vašim sletom jasno i glasno iskažete i pokažete veliki i značajan fakat: da zajednica sokolska nije samo zajednica mladih i jedrih mišica, već i zajednica mladih i zdravih srdaca, napojenih jednom i istom mišlju, ponosenih jednim i istim osećajem, kadrih, spremnih i gotovih da razmahom svojih sokolskih krila prosequ i razgone svaki tmuri oblačak koji bi poumio da vedro i svetlo nebo, koje je nad nama, potamni.

Mi širimo bratski ruke dočekujući vas u svoj zagrljaj; mi vam nudimo svoje grudi, neka vam tu na našim grudima bude sletište; neka tu na našim grudima osetite onu toplinu bratske, široke i ničim nepomućene ljubavi, kojom smo se mi od uvek zapajali na ovome krvavome tlu rodne grude, prelivenne krvlju naših oceva i naših sinova, iz koje je krvi nikla velika i nepokolebljiva jugoslovenska zajednica.

Sokolové!

Přiletěli jste k nám se všech stran, abychom se zde, v sídelním městě království Jihoslovie, sídle Korunovaných Nositelů jihoslovanské myšlenky společně zahřáli vznešenou, vlasteneckou láskou.

Přiletěli jste k nám se všech stran, abyste svým sletem zřejmě a důrazně projevili a ukázali velikou a důležitou skutečnost, že sokolské sourečenství není jen spojení mladých a jadrných svalů, nýbrž, že jest to jednota mladých a zdravých srdcí, proniknutých jednou a toutéž myšlenkou, povznesených jedním a stejným citem, schopných, připravených a hotových mocným rozmachem sokolských křídel roztlít a rozehnati tmavý mrak, který by snad chtěl zastíniti nad námi se prostírající jasnou a světlou oblohu.

Vítající objímáme Vás a rozvíráme bratsky náruč. Nabízíme Vám svá prsa, nechť bude sletiště zde, na našich hrudích, ať zde, na našich prsou pocítíte vřelost bratské, mohutné a ničím nezkalené lásky kterou jsme se vždy napájeli na této krvavé půdě naší rodne hroudy, posvěcené krví našich otců a synů, z níž se zrodilo veliké a neochvějné jihoslovanské sjednocení.

Sokolli!

Zlecieliście się do nas ze wszystkich stron, aby tu, w stolicy Jugosławji, w gnieździe Koronowanych Zwiastunów Jugosłowiańskiej ideji, wzajemnie się natchnąć wzniosłą, bratnią miłością.

Zlecieliście się ze wszystkich stron by Waszym Złotem głośno i jasno dokazać światu wielki i doniosły fakt: że wspólność sokolska nie jest jedynie wspólnością młodych i jedrnych muskułów, ale i wspólnością młodych i zdrowych serc, przepojonych jedną i tą samą myślą, jednym i tym samym uczuciem i gotowych do lotu, by rozpędem swoich sokolskich skrzydeł rozegnać każdy obłok, który by chciał zaćmić nasze jasne niebo.

Rozszerzamy bratnie ramiona, by Was w swoje objęcia przyjąć; ofiarowujemy Wam swoje piersi, abyście na nich stworzyli swoje lotnisko; abyście na nich wyczuli bratnie ciepło niczym niezmaconej miłości, którą od wieków karmiliśmy się na tym krwawym tle rodzinnej ziemi, zlanej krwią naszych ojców, naszych synów — i z której wykiełkowała niczym niezachwiana i wielka, jugosłowiańska wspólność.

Tu na našim grudima ima mesta i ima toliko isto tople ljubavi i za svu ostalu braću Slovene, vaše i naše goste, koji će u toj ljubavi prema njima videti da Jugoslavija sa ponosom želi da sačuva svoje veliko mesto u svojoj slovenskoj porodici.

Sokoli braćo! Kad budete u dugim i veličanstvenim povorkama prošli kroz široke ceste prestonoga grada Jugoslavije, uzdignite visoko svoja čela, neka se sa njih mogne jasno čitati onaj ponos koji treba u ovome trenutku da bude vaše nepokolebljivo osećanje. Nad vama bdi ljubav i briga prvoga jugoslovenskoga Kralja; u vašim je redovima Prvorodenik sokolskoga gnjezda Karadordevića, budući Nosilac Krune; uz vas je ljubav sviju nas, i onih na prestolu i onih u kolebi!

Zdravo, zdravo, zdravo!

Dobro nam došli!

Zde, na naših hrućih je mĩsto, zde chováme stejně vřelou lásku též pro ostatní bratry Slovany, Vaše i naše hosty, kteří v této lásce uvidí, že Jihoslavie si hrdě přeje uhájiti své veliké místo v mocné, slovanské rodině.

Bratři Sokolové! Až v dlouhých a velkolepých průvodech budete procházeti široké ulice hlavního a sídelního města Jihoslavie, zdvihněte vysoko svá čela, aby z nich byla zřejma veškerá hrdost, která v té chvíli budiž Vaším jediným pocitem. Nad Vámi bdí láska a péče prvního jihoslovanského Krále; ve Vaších řadách je Prvorozenec sokolského hnízda Karadjordjevičů, příští Nositel Koruny; s Vámi jest láska všech nás, jak těch na trůně, tak oněch v chatách.

Zdar, zdar, na zdar!

Vítejte nám!

Tutaj, na naszych pierśiach jes dužo miejsca, jest dužo miłości dla wszystkich pozostałych braci Słowian. Wasi i nasi goście z owej miłości ku nim zwróconej, rozumieją wielką prawdę: że Jugosławja chce zachować swoje wielkie miejsce w wielkiej wszechsłowiańskiej rodzinie.

Bracio Sokoli! Kiedy będziecie w długich uroczystych i świetnych korowodach przeciągać przez szerokie ulice stolicy Jugosławji, podnieście wysoko czoła swoje, by się z nich jasno czytać mogło dumę, która w tej chwili wielkiej i wzniosłej, powinna być jedynym uczuciem, napelniającem całe Wasze jestestwa. Otacza Was miłość Pierwszego Jugosławiańskiego Króla. Między Waśszymi szeregami znajduje się Pierworodne piskle Sokolskiego Gniazda Karadziordzewiczów, przyszły Władca; z Wami jest miłość nas wszystkich—i tych na tronie, i tych w kolebce.

Badzcie pozdrowieni!

Czołem!

Naš Beograd

Kratak opis

Istorija Beograda je vrlo živa, vrlo interesantna i vrlo krvava. Kad je tačno osnovan ne zna se, ali se zna da je još u preistorijsko doba, na ušću Save u Dunav, postojala neka naseobina, a u četvrtom veku pre Hrista, Kelti su na Kalemegdanskom bregu imali grad, koji se zvao *Singidunum*.

Od toga doba razni zavojevači bore se pod zidinama Singidunuma. Rimljani, Huni, Goti, Sarmati, Avari, Vizanti, Madari, pa čak i krstaši Fridriha Barbarose, lomili su svoja koplja i topili svoje galije da se dokopaju Beograda, ne zbog njega samoga, nego zato da zadovolje svoje zavojevačke ambicije, da ga opljačkaju i zapale.

Srbi su Beograd prvi put dobili pod kraljem Dragutinom, ali ga brzo gube da ga ponovo dobiju početkom XV veka pod Despotom Stevanom. Tek tada Beograd prestaje biti samo tvrđava, počinje da se razvija, trgovina napreduje, podižu se crkve, postaje sedište Mitropolita, a Stevan mu daje i naziv slobodnoga grada sa velikim povlasticama.

Po Despotovoj smrti Beograd pada

ponovo u ruke Madara, a 1456 osvajaju ga Turci. Skoro dve stotine godina Beograd je bio na miru, ali su zato Srbi mnogo stradali, a naročito posle spaljivanja Sv. Save na Vračaru 1594. godine.

Kada su Turci 1683 godine bili potisnuti od Beča, Beograd je ponovo postao poprište borbi, a posle Karlovačkog mira 1699. godine Beograd postaje pogranična turska tvrđava prema Austriji i predmet još češćih napada.

U XVIII veku Beograd pada u ruke austrijskom princu Evgeniju Savojskom koji obnavlja grad, jače ga utvrđuje i daje mu donekle karakter, za to doba, modernog utvrđenja. Pred svoj odlazak iz Beograda Austrijanci su morali da ruše utvrđenja da bi ih docnije po treći put (1789 g.) gradili. Međutim, dve godine docnije, po Svištovskom miru, oni ponovo odlaze iz Beograda da ga definitivno osvoje Turci.

Za Beograd od tada počinju crni dani. Prljava, neuredna varoš bila je leglo raznih bolesti, a obest turska kitila je bedeme grada srpskim glavama, dok se kod današnjeg Pozorišta skupljalo hiljadama pasa da oglođu kosti na kolje nabijanih žrtava.

Na Beograd su srpski ustanici krenuli pod Karadordem već odmah s proleća 1804. godine, ali ga tada nisu mogli zauzeti. U grad su ušli, kroz Savsku i Stambol kapiju (kod današnjeg „Ruskog Cara“), tek na Sv. Andreju 1806 godine i držali ga do katastrofe 1813 god.

U drugom ustanku Knez Miloš vodio je pomirljivu politiku prema Porti i nije dirao grad, ali se zato posle svade na Čukur česmi 3. juna 1862. godine oko toga ko će pre da zahvati vode razvila čitava diplomatska afera.

Na toj česmi, došlo je do borbe između turskih vojnika i srpskih žandarma, koji behu uzeli na odgovornost jednog turskog vojnika. Razdražena masa na obe strane beše spremna na krv. 5. juna, baš u času kad je bio pogreb prvim žrtvama počeo Turci bombardovanje Beograda. Posredovanje stranih konzula sprečilo je dalje krvoproliće, ali je ovaj događaj bio povod da se uopšte krene pitanje turskih garnizona u srpskim gradovima, a posebno u Beogradu. Posle raznih diplomatskih pregovora uspeo je najzad Knez Mihajlu, da postigne željeni

uspeh. Porta je predala njemu, tobože na čuvanje, tvrde gradove u Srbiji, a među njima i Beograd. Na dan 6. aprila 1876. na sred Kalemegdana pročitao je sultanov ferman o tom ustupanju, a u gradu su predati ključevi od tvrđave. Na gradskim bedemima zalepršala se pored turske i srpske zastave, a docnije samo srpska. Grad, kao utvrđenje, više nije vredio, ali je zato varoš počela da se razvija i da napreduje.

Izgled Beograda sa savske strane

Interesantni su neki detalji prvih početaka kulture malog Beograda, današnje prestonice velike Jugoslavije.

Četrdesetih godina XIX veka na mestu današnjeg Zelenog Venca bila je jedna velika bara. Na kraju te bare nalazila se jedna mehana. Gazda te mehane snabdevao je svoju radnju pivom tako, što je burad u jednom malom čunu prevozio s jednog kraja na drugi. Godine 1853 počeli su tu zidati Narodno pozorište, ali se zbog vode moralo odustati od te gradnje. Terazije su dobile ime po terazijama za merenje vode iz vodovoda, a stajale su blizu današnjeg „Ruskog Cara“. U današnjoj Zrinjskoj i susednim ulicama opština je besplatno ustupala građanima zemljište tražeći od njih da ga samo ograde. Sve do sredine XIX veka kraj oko današnjeg Dvora bio je gotovo sasvim prazan, a još šezdesetih godina išlo se kod današnje Slavije u lov na divlje patke. Varoš se osetno razvijala. Godine 1853 prenesena je u Beograd državna štamparija iz Kragujevca; 1836 otvorena je tu „klirikalna škola“, odnosno bogoslovija; 1837 udareni su temelji novoj crkvi; 1839 javlja se Vojna škola; 1839 počinje Prva beogradska gimnazija, a od 1841 Licej; 1841 preseljeno je u Beograd Narodno Pozorište. U njemu se kasnije osniva Narodna Biblioteka, Muzej, Čitaonica, Učeno Društvo i mnoge druge ustanove. Sredinom XIX veka Beograd je postao nesumnjivo duhovno središte Srbije i glavno srpsko mesto uopšte. Vodovod u Beogradu ranije nije postojao. Za pijaću vodu građene su česme i bunari, a za druge potrebe služila je kišnica. Posebne sakadžije

vukle su na kolima u buradima savšku vodu za pranje. Gostionica nije bilo sve do 1837 godine, nego su mesto njih služili hanovi i mehane, nedovoljno čisti i sa nepodesnim diskretnim prostorijama. Godine 1823 prešao je u Beograd prvi pekar iz Zemuna za lepše belo pecivo, a 1834 počelo je prvi put da se javno toči pivo. Godine 1830 otvorena je prva apoteka u Beogradu ali ne i prva u Srbiji, a 1836 otvorena

je Vojna bolnica. Od 1841 javljaju se u Beogradu prve diplomirane babice sa strane, a 1847 prvi zubni lekar. Malo potom 1851 otvoreno je i prvo parno kupatilo u Savamali.

Za vreme svetskoga rata Beograd je mnogo stradao. Teške neprijateljske granate nisu ništa štedele: porušen je Narodni muzej, stradao je Univerzitet, stari Dvor je bio užasno oštećen, a novi je posle rata iz temelja morao da se popravlja, od mnogih kuća ostale su bile samo gomile cigalja i kamena, a stari zidovi tvrđave bili su naročita meta topovima sa Bežanijske kose jer se znalo da iza njih čeka drugi živi bedem da do poslednje kapi krvi brani i odbrani otadžbinu. Još i danas, kad se pode prugom vide se ogromne rupe u zidovima koje su napravile granate, a na Dorćolu još i danas stoje kuće izrešetane kuršumima.

Dvor Nj. V. Kralja

Novi i stari Dvor, rezidencija Nj. V. Kralja, nalaze se u Kralja Milana ulici. Građenje novog Dvora počelo je još prerata, za vlade Kralja Petra pa pošto je za vreme rata upropaćen, posle rata je iz osnova prepravljen. Stari Dvor građen je za vreme vlade Milana Obrenovića 1882. godine. Danas služi za zvanične prijeme i balove. Krsmanovićeva palata na Terazijama u kojoj se sada nalazi Kleridž služila je kao Dvor do 1922 godine. Dvor na Dedinju je impozantna palata koju je Nj. V. Kralj Aleksandar podigao posle rata. Dvor se nalazi na najlepšem mestu Dedinja i dominira nad Beogradom i okolinom.

Starine i spomenici u Gradu

Od starina u Gradu su sačuvane: **Kula Nebojša** jedini ostatak mnogobrojnih gradskih kula. Za vreme Turaka služila je kao tamnica istaknutijih Srba. U srpskim narodnim pesmama Kula Nebojša je poznata sa svojim strašnim, vlažnim, mračnim podrumima i mučilištima, u kojima su žrtve ubijane a posle bacane u Dunav.

Prava kula Nebojša nalazila se na stepenicama koje vode iz gornjeg u donji Grad.

Sahat kula. Veruje se da je ostala iz doba Austrijanaca. Turci su je obnavljali u više mahova i poštovali, jer, prema verovanju, ispod nje se je nalazio grob jedne Turkinje lepotice koja je mnogo stradala i proglašena za sveticu.

Kuća Mustafa paše. — Kuća u kojoj je stanovao Mustafa paša, prozvan od Srba „Srpska Majka“, jer ih je za vreme najvećih progona od strane Dahija, štiti, sačuvana je vrlo dobro i nalazi se odmah pri ulazu u gornji grad. Od kuće Mustafa paše vodi put do kapije kroz koju je vožd Karadorđe prošao 1807 godine prilikom zauzimanja Beograda.

Rimski bunar. — U gornjem gradu je naročito interesantan rimski bunar. Zove se rimski, jer narod veruje da su ga sagradili Rimljani. Međutim, izgleda da su ga kopali na mećučno razni zavojevaci, a proširili su ga Turci.

Rusijanova ploča. — Na bedemima koji gledaju na Dunav podignuta je još u oči rata spomen-ploča avijatičaru Rusijanu koji je, leteći nad Beogradom 1911 godine, pao sa svojim aparatom i poginuo na ovom mestu.

Crkva Ružica. — Desno, iza paviljona „Cvijete Zuzorić“ pored gradskog bedema, vodi put preko jednog mostića za crkvu Ružicu.

Za vreme svetskoga rata crkva je razrušena više od pola, ali blagoda-reći Društvu Kneginje Ljubice potpuno je opravljeno.

Čudotvorni izvor Sv. Petke. — U blizini crkve Ružice nalazi se čudotvorni izvor Svete Petke. Na nekoliko stepena silazi se pod zidine gde izvire

Spomenik Knezu Mihailu

vođa za koju se veli „da leči svaku čunu bolest samo ako se bolesnik umije i daruje Sv. Petku“.

Sem toga u Gradu postoji još i slavoluk koji su Austrijanci podigli princu *Evgeniju Savojskom*; *Viljemova klupa*, na kojoj je za vreme rata sedeo car Viljem i posmatrao položaje koje su carske regimente imale toliko muka da osvoje.

Od novijih spomenika koji padaju u oči, na gradskim bedemima nalazi se Meštrovićev „Pobednik“ i Vojnografski institut.

Kuća Kralja Petra

U Jovanovoj ulici broj 22 nalazi se stara mala kućica u kojoj se rodio Kralj Petar Veliki Oslobođilac 29 juna 1844 godine. Pokojni Kralj proveo je tu svoje prvo detinjstvo do polaska u školu.

Spomenici

Beograd nema mnogo spomenika. Najveći i najlepši je spomenik Knezu Mihajlu pred Pozorištem, rad nemačkog vajara Ferikorna, zatim Pančićev i Dosilijev u parku pred Univerzitetom, Neznamom junaku na Avali i trećepozivcu u Karadordevom parku. Od bista na Kalemegdanu najlepše su Knežinje Zorke, Đure Jakšića i Vojislava Ilića.

Muzeji

Od muzeja ne treba propustiti a ne videti *Narodni muzej* Miloševa ul. 58, najbogatiji opšti muzej u Beogradu, *muzej Etnografski i muzej Srpske zemlje* Miloša Velikog ul. 31. i *muzej Kneza Pavla* (savremene umetnosti) Bogoavljenjska 14, koji ima neobično lepu zbirku slika velikih evropskih majstora i nekoliko najboljih Meštrovićevih skulptura. *Muzej Kralja Petra Velikog Oslobođioca* nalazi se na Topčiderskom brdu, još nije zvanično otvoren, ali se dobija dozvola za posetu (telef. 42-46).

Javni parkovi

Najlepši od parkova u Beogradu je Kalemegdan, a najveći i istoriski najinteresantniji je *Topčider*.

Od znamenitosti u Topčideru treba videti.

Dositejev Univerzitet

Konak Kneza Miloša sagrađen 1836. godine u kome je knez živeo i umro. Pred konakom nalazi se veliki platan „prva srpska narodna skupština“ pod kojim je knez Miloš rešavao sva važnija državna pitanja.

Nedaleko od konaka nalazi se *Topčiderska crkva* nekadašnja dvorska kapela, a pred njom, *Terazijska česma* koja je tu preneti sa Terazija zbog prevelikog saobraćaja.

Muzej Kneza Pavla

U Topčideru je još *Gardiski dom*, koji je podignut pre nekoliko godina inicijativom sadašnjeg Predsednika Vlade generala g. Petra Živkovića. Dom koji je lepo ukrašen služi kao oficirska kasina, a takođe i za velike reprezentativne balove i zabave.

Košutnjak nalazi se u produženju Topčidera, sa kojim čini lepu celinu. U Košutnjaku je 1868. godine na obeleženom mestu, nedaleko od Hajdučke česme, ubijen knez Mihajlo.

Botanička bašta, ugao Takovske i Knez Milevine ulice, osnovana je 1853 godine, a služi kao univerzitetski vrt.

Univerzitet

Dositejev univerzitet nalazi se u Jovanovoj ulici do nove pijace, gde je 1808 godine Ivan Jugović bivši sekretar Soveta, osnovao Licej, iz koga se docnije razvio Beogradski univerzitet.

Kapetan Mišino zdanje. U Vasinoj ulici podigao je godine 1863 za svoju ličnu upotrebu kapetan Miša Anastasijević veliku palatu, koju je docnije poklonio srpskoj državi, a u kojoj se sada nalazi Univerzitet.

Do Kapetan Mišinog zdanja nalazi se *nova zgrada univerziteta* podignuta posle rata na mestu gde je bio Narodni muzej.

Tehnički fakultet, nova zgrada, nalazi se u ulici Kralja Aleksandra, a odmah iza njega je *Sletišće*.

Studentski dom. Kralja Aleksandra 85, do tehničkog fakulteta, podigao je Nj. V. Kralj Aleksandar studentima Beogradskog univerziteta.

Biblioteke

Narodna biblioteka, osnovana je 1832. godine kao knjižnica Ministarstva prosvete. Danas broji oko 300.000 svežaka, oko 1350 novina, 1200 starih rukopisa, 220 starih štampanih knjiga i oko 2500 pisama. Biblioteka se nalazi na Kosančićevom Vencu broj 14.

Univerzitetska biblioteka nalazi se u ulici Kralja Aleksandra do Tehničkog

fakulteta, a podignuta je iz Karnedžijevog fonda.

Iza Univerzitetske biblioteke nalazi se zgrada *Državne arhive* u kojoj se čuvaju dokumenti i rukopisi.

Narodne Skupštine

Skupština Kneza Miloša na uglu Miloša Velikog i Kraljice Natalije ulice podignuta je 1882 godine i u njoj je iste godine proklamovana Kraljevina Srbija u prisustvu Kralja Milana Obrenovića. U toj zgradi objavljen je 1912 balkanski a 1914 godine svetski rat.

Bivša narodna skupština (kasarna) nalazi se do Ministarstva građevina i podignuta je 1838 godine za vojsku. U njoj je izglasan 1921 godine Vidovdanski Ustav. Prve skupštinske sednice posle rata držane su u staroj zgradi Kasine na Terazijama, zatim u Starom Dvoru do 1920 godine a od tada, dok skupština nije raspuštena, držane su u kasarni.

Nova skupština nalazi se na početku Kralja Aleksandra ulice. Temelj za zgradu udaren je još 1907 godine ali još ni danas nije završena, usled ratova, i drugih teškoća.

Pozorište

Beogradsko pozorište ima dve zgrade: veliku, na Pozorišnom Trgu, koja je sazidana 1868 godine za vlade Kneza Mihajla. Za vreme rata pozorište je skoro do temelja uništeno ali je posle rata 1922 godine ponovo opravljeno. Pozorište ima 700 sedišta i 83 lože.

Manež nalazi se u Kralja Milana ul. br. 100. Zgradu je podigao Knez Miloš za potrebe vojske a 1920 godine udešena je za priredivanje pozorišnih predstava. Ima 727 mesta.

ИСТОРИЈА СОКОЛСТВА

У Златноме Прагу 1862. године савишено је прво гнездо соколско. У то доба почео је чешки народ да се буди из дубоког сна у коме је био после политичке пропасти на Белој Гори 1620. године. У њему су били окупљени најбољи чешки родољуби, којима су на челу била два одушевљена човека: Јиндрих Фигнер, интелектант и угледан трговац, и др. Мирослав Тириш, професор естетике на чешкој политехници у Прагу. Вођени великом љубављу према свом народу, ови су људи унесли у младо друштво сав свој полет и све своје напоре, тако да је друштво од самог свог постанка почело нагло напредовати.

Пример који је дао Праг није остао без утицаја. Ускоро су по целој Чешкој и Моравској почела да се оснивају соколска друштва, којих данас, после толико година на рада, има преко две хиљаде, рачунајући и децу и подмладак од 7 до 18 године, којих има на 600.000. Чврсто организовано и свесно свога циља, Соколство данас претставља у Чехословачкој једну силу и фичику и моралну са којом морају да рачунају сви фактори у њој.

За нас Југославене од нарочитог интереса је од куда Чесима име Соко? Од када у се и када назвали соколима? На једној од првих скупштина Чешког гимнастичког друштва у Прагу један од његових чланова, професор Емануел Тонер, предложио да младо друштво узме симболично име Соко. А зашто је то учинио? У шездесетим годинама прошлога века, управо у доба оживљавања првог чешког гимнастичког друштва у Прагу, биле су још стајале у јеку своје славе наше народне песме, које је скупљивао Вук Стефановић Караџић. Цео литерарни свет тадашње Европе био је задивљен овим лепим песмама и познат је факат, да су народне песме онда превеђене на готово све језике. Тако се је и код Чеха професор Емануел Тонер, велики љубитељ и обожаваца наше народне поезије, одушевљавао за наше народне песме, читао их и преводио на чешки. Он је опазио да у нашим народним песмама народни песник гуслар, кад хоће да најјаче истакне лепе особине, које красе једног јунака, он га онда пореди са птицом соколом. Заста, ту одлажу, лаку и хитру птицу, познату из средњовековних лопова наше властеле, узео је наш народ за симбола јунаштва, хитрини и смелости. Када гуслар опева звонки глас својега јунака, он га пореди са кликтањем сокола и вели: „Кличе Ненад као соко си-ли“. Поносита мајка Југовића има „девет сина, девет соколова“. Бошко Југовић у бојноме бесу на Косову: „Он разгони Турке на буљук као соко птица голубове“. Кад се Бановић Страхиња најлешне обуче, онда народни песник нема силијег изрази да опише сву лепоту јунака него узвикне: „Окити се један српски соко“. Он је са њима у боју и помаже у невољи. Док је гавран у нашим народним песмама носилац свега што је злокобно, црно и пуно несреће, дотле је соко увек претставник витештва, морала и племенитости. Ето из којих је разлога Емануел Тонер предложио првом гимнастичком друштву у Прагу, да узме симболично и јуначко име соко. Предлог је био са одушевљењем примљен и тако је прашко гимнастичко друштво добило име соко. Од те су речи после постали назив:

соколац, соколаш, соколица, соколство, соколана, соколски и после аналогном свесоколски слет итд. Зато сваки Југословен треба да се са поносом назива соколом, јер је то име наше; њега је створила песничка душа нашега народа. И као што су Чеси примили име Соко од нас и својим радом дали смисао који та реч има код нас, тако и ми треба да Соколство, које је створила родољубива душа чешкога народа, развијемо дотле, да оно добије и код нас онај смисао и значај који има и код браће Чеха.

Тириш и Фигнер, дали су Соколству одмах у његовом почетку велику задаћу и циљ. Цело Словенско Соколство уско је везано за ова два имена. Несумњиво, да су они Соколство основали у националне сврхе: у циљу подизања и ослобођења Чешкога народа.

Даље године чешког Соколства значе стални триумф соколске идеје и рада који су захватили и палате и скромне колибе, те се једнако проширују кроз чешка срца у градовима, као и мирном горском заселку.

Историја чешког Соколства уско је везана за историју његова народа, тако да Соколство постаје у 20. веку еманација народних акција и борби, док није Светски рат изнео у пуном опсегу огромно значење соколске идеје и организације. Појала шпартанске мајке која предаје пред поласком у бој своје сину штит и поносним речима: „Или с њиме или на њему!“ била је путоказ чешких соколских чета, када су извршили заветну мисао толиких чешких генерација и вратиле се у домовину са крвом Слободе! — Данашње стање Соколства у Чешкој карактеризира изрека: „Цо Чех то сокол“.

Западноевропски покрети с једне стране, а затим чешки пример деловали су на препород осталих словенских народа и племена, као и на развој соколске идеје међу њима. Народни препороди осталих Словена не показују ону равну и сигурну линију као код Чеха. Сви ти препороди у мање културним племенима, уз разне политичке и социјалне у, често су се губили у разним странпутицама, и осим тога нису једнако дубоко захватили све слојеве народне, као што је то учинио чешки препород. Стога је у неким случајевима био новостворен национални осећај једностран и непотпун, а више пута није ни био у складу са идејом словенске узајамности и братства, па је једно и друго пречило, да соколска мисао код њих заузме оне димензије и значење до које се висине попела у народу чешком.

Релативно су иза Чеха најбоље и најуспешније провели соколску организацију Словени, који су већ год. 1862. основали у Љубљани своје Соколско друштво. Словени почетка нису имали право разумевање соколске мисли, нити су имали довољно соколских пропатора и вођа. Тек доласком брата Мурника, његовом устројашћу и стручним спремом постављено је Соколство у Словенији на прави темељ, те прави иза Чеха најисправнију и најјачу организацију Соколства.

Хрватско и Српско Соколство основало се и развијало под племенским именима, стварајући једино код ових Словена хрватска и српска Соколска друштва, која су радила сасвим једино мимо других, а често

под утицајем отрованих политичких прилика и једини против других. Тек када је и хрватска и српска интелигенција преживела своју препонтентност и прихватила идеју народног јединства, поправили су се и ови одношаји, те се пред почетак Светског рата радило о савезу свих Јужнословенских соколских организација. Оружана сила туђинске власти разбила је у последњему напону своје снаге сва наша соколска друштва и тек народно ослобођење довело је овај Савез до остварења.

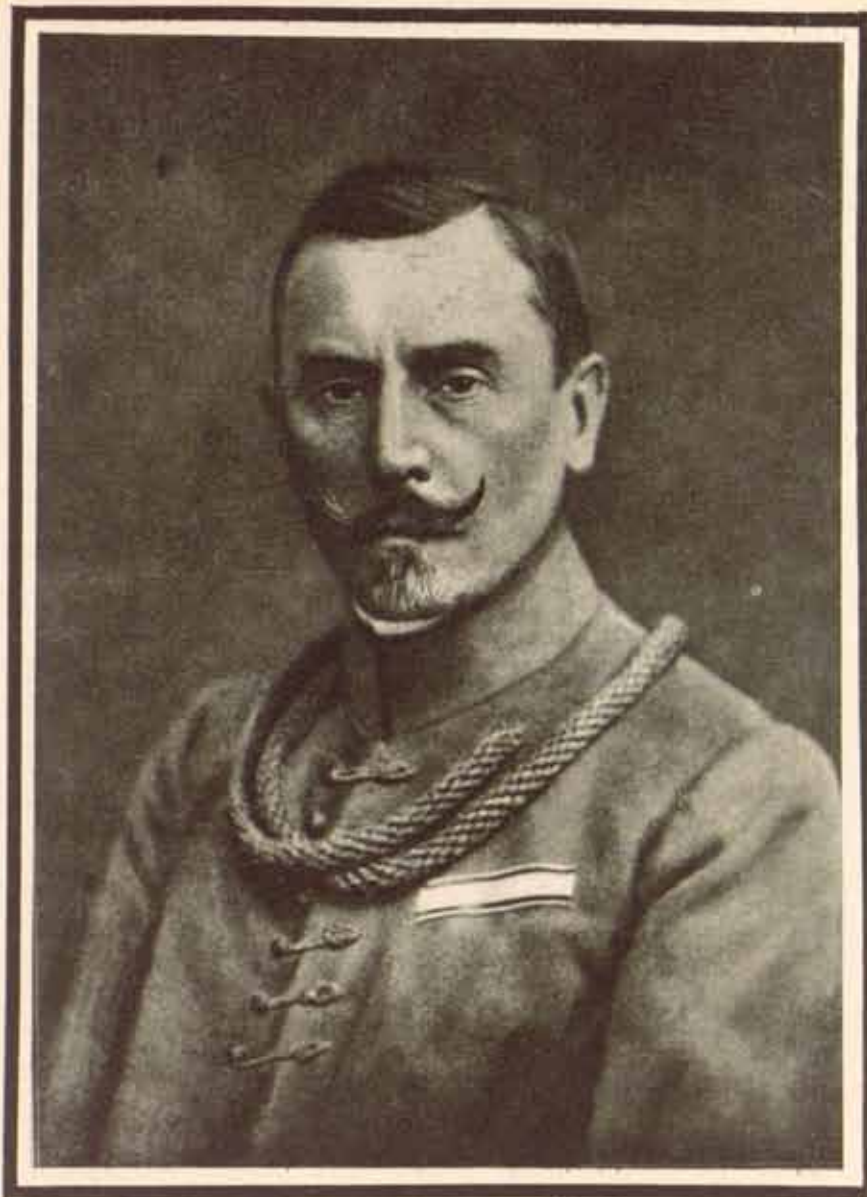
Четврто југословенско племе Бугари имају своју засебну организацију „Јунаке“. Слабо развијени свесловенски осећај и политика Бугарске за време рата још не допуштају да се Бугари приближе Соколству.

Пољско Соколство започело је доста интензивно, али је после рата нагло застој. И у Русији организовали су чешки учитељи доста јака друштва, али их је данашња влада забранила. Ове су појаве неспорни докуменат, да је главно обележје данашњег Соколства идеја свесловенске солидарности. Словенска племена и народи којима је била мисао словенске узајамности туђа или су стајали с њом у опреци, развили су нешто Соколство, али се ово није дигло изнад једне гимнастичке организације, нити је могло да прибере у својим редовима субстрат најбољих народних енергија, па да преузме одлучну улогу у народном животу. Без Словенства нема Соколства, а ово је данас претходница свесловенског унитаризма и узајамности. Оно врши мисију међу словенским народима и њиховим државним организацијама. У доба када је националистички принцип осигуран националним државама, где се испољају све јаче духовне и политичке националне тежње, постаје Соколство јак фактор тог модерног покрета, спречавајући несавремене племенске искључивости и њихове агресивне тенденције. Окупља словенска племена у природној њиховој заједници, која по својој духовној хомогености даје сигурну гаранцију, да ће Словенство постати јака и делотворна јединица човечанства. Мисија Соколства неће бити довршена пре него што цео народ не осећа, живи и ради по идејама Соколства, а онда ће тек и народна идеја постати реална!

Соколство има да буде не само физичка потпора младом државном организму, већ као организација пуна идеализма и пожртвованости, унесе у послератни духовни хаос и растрованост свежу ноту здравог национализма. Овај духовни препород и неостварени идеали свеславенства најважнији су задатак савременог Соколства, које ће повести народе овим далеким и светим путевима у сусрет сретнијој и славнијој будућности.

После овог почетка Соколства долази његов природан развој код осталих словенских народа, где је Соколство неоспорно напредовало и ухватило јакот корена.

Пољски Соко родно се у времену када је, под утицајем крвавих догађаја год. 1863, пољско друштво пало у очајање и пасивност, када су душевно мртвило и душевна нерадиност завладала на свима линијама. Његова задаћа је била порадићи против тога пропадања духа, подићи слабе и колебаљиве и дати им енергију за рад око препорода народа.

Д. Јосип Шајнер, старешина Чехословачког соколског савеза

С тим геслом почела је шака лавовске младежи, са Клементом Жукотинским, студентом права, и Лудвиком Голтенталом, кандидатом инжењерства, на челу да оснива год. 1866 у Лавову гимнастичко друштво — прво соколско друштво у пољским земљама.

У децембру 1866 год. састављена су правила „Гимнастичког друштва у Лавову“, по узору чешког Сокола. Правила су била потврђена 7. фебруара 1867.

25. марта 1867 одржала се прва главна скупштина новог друштва, на коју је дошло 125 чланова. Скупштина је за претседника друштва (за старосту) изабрала др. Милерета. За његова заменика грофа Фредра, а у одбор су ушли међу другим Добрански, Голтентал, др. Ригер, Жалпахта и Жукотински.

Године 1881 почео је Соко да издаје свој орган „Преводник Гимнастике“, који је од год. 1893 постао орган Соколског Савеза.

Кроз 17 година био је лавовски Соко једино пољско соколско друштво не само у Аустрији, него у опште.

Наша слика не би била потпуна ако не споменемо женска и коњичка одељења. Женска одељења су настала истом год. 1903 према закључку, који је донео наставнички збор Савеза 10. маја. Одмах иза тога закључка организовале су се женске чете у 15 соколских друштава, вежбајући у посебним часовима под вођством начелника тих друштава. У Лавову, пак, основало се

самостално женско друштво са госпођом Хеленом Билинском као претседницом. Соколице су испуниле на слету већ у јуну 1903 и стекле живих симпатија. Год. 1910 постојала су женска одељења у 38 друштава, а вежбајућих женских било је у њима 469.

Коњичка соколска одељења била су у три друштва: у Соколу матица, у Соколу Ш. у Лавову и у Краковском Соколу.

Соколски рад морао је, наравно, у бившој пруској Пољској, да се донекле развија другим путем, него у Малопољској. Тамо се је морало посветити далеко више пажње и времена народном васпитању. Соко је у немачком делу Пољске поучавао пољску историју и литературу, учио је чланове писати пољски, оснивао је књижице, борио се против пруске школе за народ, која је хтела да поништи све што је пољско. Та борба за пољску реч била је врло тешка, јер су пруске власти свим сретствима сузбијале Соколе, забрањујући слетове, распуштајући удружења, налажући казне за друштва, за поједину браћу, те уопште правиле шикане на сваком кораку. Упркос томе, соколска идеја, душевна отпорна сила публике и знатнијих појединаца добили су све запреке. Год. 1913 било је 291 друштво са више од 12.000 чланова, међу њима 5000 вежбача. Светски рат уништио је тај рад. Но ипак Соко постоји и ради. Шта више, неколико недеља пред пропаст Немачке, год. 1918, одржава се јулски слет у Познану, а 27. децембра стоји пољско Соколство под вођством савезног начелника, Јулијана Лан-

геа, у првим редовима оних, који се боре са пруским tlačитељем.

У бившем „Пољском краљевству“, то јест у бившој руској Пољској, у којој је и Варшава, почео је соколски покрет много доцније. Тек год. 1905 постају прва соколска друштва у Варшави, у Лођу и у Заглембију Домбровскога. Наредна година 1906 има за Соко у краљевству велико значење. У јануару 1906 одржава се у Варшави збор организатора Соколства у краљевству, а у марту добијају законску снагу правила гимнастичког удружења Сокола у Варшави са правом оснивања одељења у провинцији.

На збору претставника трију соколских пољских Савеза: малопољскога, великопољскога и Савеза из краљевства, који је одржао у априлу 1919, закључено је ове Савезе ујединити у једно и створити заједничку организацију.

Читав соколски Савез обухвата сада више од 1000 друштава са 80.000 чланова и са 20.000 омладине. Савез има око 180 властитих домова, око 200 вежбалишта, око 500 застава и покретни иметак у гимнастичким справама, библиотекама итд. у вредности више од 10 милиона злата (65 милиона динара).

Пређимо ма и летимце остале северне народе, да видимо како је код њих у соколском погледу.

Одмах можемо казати слабо или никакo. Тако пре рата видимо да се међу осталим северним Словенима: Русима, Словацима и Лужичким Србима, није Соколство из политичких разлога могло развијати. Свакако су најинтересантније прилике код Русина. Код њих су пре рата у Галицији и Буковини оснивана друштва поглавито по селима и по мањим градовима па су стога искључиво схватана као сељачке организације. У тим се друштвима — а звала су се „Сичима“ — поглавито гајила гимнастика, а бавила се и ватрогаством. Код Украјинаца сачувала се потпуно народна ношња, па се стога и код „Сича“ будно пазило да се та ношња одржи. Зато и „Сичи“ нису увађали никакве посебне одоре. Као ознаку да су „Сичи“, носили су чланови 9 см. широку црвену врпцу преко прсију, а к томе припада још перо и звезда од коvine на шеширу или капи. Одборници наместо црвене, носе какову другачије обојадану врпцу. Тако „кошовиј“ и његов заменик „осавула“ носе украјинске народне боје, т. ј. модрожито. Осим тога носи сваки „сичовик“ (члан) батину која имаде за држак малу секирицу тз. „топирец“, који служи код вежбања, али је иначе код Украјинаца у обичају, а уз то и главни продукт кућне индустрије.

Вођа пољског Сокола Адам Замонски

Сичка друштва служе се црвеним заставама са жутомо-дрин вршцама. На левој страни обично се налази сичова звезда, а на другој страни је слика којег знаменитог, за народ заслужног човека. Ако се више сичких друштава састану, сачињавају њихове заставе у неку руку илустровану историју украјинског народа. У аустријска времена ова су друштва била силно прогањана, па је на хиљаде чланова било кажњено што затвором, а што осетљивим новчаним глобама. Но главна карактеристика свих тих друштава била је јака антиклерикалност. У њиховим статутима стоји, да се ни један свештеник не може примити за члана.

Име сич потиче из украјинске повести. Била је то некада самостална војничка република на Дњепру, која се развила у 16. столећу, али ју је године 1775 царица Катарина Друга укинула.

Преостало би још коју проговорити и о Русима. Почети руског Соколства први пут јављају се у Петрограду где је основано прво соколско друштво.

Петроградски „Сокол“ основали су тамошњи Чеси под утиском позива Ч. О. С. на учествовање у прашком слету год. 1901. Под прочелништва Новотина састало се је 19 мужева, који уз припомоћ двојице Руса, Сватковскога и Васиљева, створили још пре потврде правила „Чески гимнастички кружок у Петрограду“. Првим претседником буде изабран брат Понт. Како је било мало чланова, а још мање сретстава, прве су се вежбе обављале у обичној соби и без справа, све док нису с тавана неке школе прибавили једног старог коња и неколико других препотопских справа.

У октобру године 1901 предложена су Министарству на потврду правила друштва под именом „Сокол“, која су у марту 1902 повраћена без одобрења. Разлози ускрате нису били наведени. Управа друштва морала их је сазнати или бар наслутити, јер је поновно предложила правила за друштво „Сјевер“, која су у марту 1903 потврђена. Ипак су се доцније околности у толико промениле, да је пригодно промене правила у години 1907 добивена потврда за име „Сокол“.

Ово друштво је у почетку полако, а доцније све брже напредовало. У години 1904 уређен је у друштву аутономни женски одељак, а својим првим јавним наступом стекло је опште признање. Осим тога је неколико пута суделовало у вежбама других спортских друштава. Након овог успеха почело се Соколство постепено ширити по Русији.

Овај приказ Соколства на словенском северу не би био потпуни кад не бисмо приказали његов постанак, развитака и пораст у нашег најмањег словенског народа, који живи тамо на северу од Чехословачке Републике код Шлукиновских гора у подручју горње и доње Лужице. То су наши Лужички Срби, који стењу још увек у туђинском ројству. Видевши да их Немци хоће да униште живо су прегнули, да пригрле слободарску

Д-р Винтор Муринк, начелник сокола Краљевине Југославије

соколску мисао, уверени да је она код њих, као и код осталих народа, кадра да сачува национални дух. Већ одавна су Лужички Срби тежили за тиме да оснују своје Соколство. Но у једну руку слаба народна свест, политичка поцепаност, па верски и економски моменти скривили су, да се давна жеља лужичко-српских родољуба није могла остварити. Већ чувени лужичко-српски песник Јан Чесла управља апел Лужичанима, да оснују Соколство. И у тадашњој царској Немачкој, омеле су на-

стојања младих лужичко-српских партија. Иза њега професор Јан Брил покушавао је исто да на лужичко-српском тлу засади соколску младницу. Но и он није успео даље од самог покушаја. Па ипак Лужички Срби не престају упирати своје погледе у матицу Соколства у Чехословачкој, камо полазе њихови први и највиђенији вођи на чувене прашке свесоколске слетове. Тако и иза слета 1907 год. поновно покушава редактор Марко Смолер да оснује Соко. Али и опет ако је у омладини било национална и полетна духа, а интересовање за Соколство велико, због прилика које су владале у Пруској, све остане тек само добронамерни покушај. Поновно се покреће питање оснивања лужичко-српског Соколства 1912 год., када млади и агилни соколски радник Др. Јосеф Пата управља на њих свој апел под насловом „Letuše slowjanske swjedlenje w českej Frazy“. Но и опет ништа, јер се овом лепом и одушевљеном позиву одзивају тек лужичко-српски студенти из самога града Прага.

Лужичко-српски Соко, и поред свих тешкоћа и моментаних недаћа, све се више шири, па данас нема више разлога забринутости за његову будућност и опстанак. Да пређемо на јужне Словене. О Соколству у нас јужних Словена требало би много писати, јер у том Соколству, како код Срба, тако и Словенаца, а нарочито Хрвата, има много карактеристичног. Већ год. 1863 долети Соко у белу Љубљану, где буде установљен први „Јужни Соко“, који започне међу браћом Словенцима деловати једнаком мером, као и Соко у Чешкој. Када је пак год. 1866. приликом 300-годишнице свечане прославе смрти Николе Зринског, љубљански „Јужни Соко“ приредио свој први корпоративни излет у Загреб, прикаже се соколска идеја први пут у Хрвата и загребачка омладина одмах зажели да оснује и хрватски „Соко“. Та идеја се још више развила, када је загребачко певачко друштво „Коло“ год. 1867. приредило велики излет из Загреба у Љубљану и Постојну, да врати посету браћи Словенцима. И опет дођоше Загрепчани у ужи додир са словеначким Сокоlima, који су у великом броју а у соколским одорама, суделовали код те величанствене манифестације. Последња свега тога била је да је још исте године на главној скупштини „Коло“ предложено, да оно оснује посебно одељење за гимнастику под именом „Хрватски Соко“.

До реализације тога међутим не дође још неколико година. Тадањи учитељ гимнастике, Немац Фридрих Сингер, поучавао је додуше приватно у гимнастички неколицину господи, највише загребачких досељених Немаца, но до остварења каквог друштва још није дошло. Ондашњи Немци се међутим организоваше, те хтедоше основати немачки „Turnverein“. Чим је зато дознала хрватска патриотска омладина, одмах буде удешена акција, да се томе одупру, и да оснују хрватско гимнастичко друштво са називом „Хрватски Соко“.

Старешине Соколских савеза заветују се: „Верност за верност“

Одмах буде изабран одбор на челу са тадашњим равнатељем ре-

Д-р. Лазар Цар, старешина Хрватског Сокола

алке, Јосипом Торбарем, који је особито волео гимнастику и планинарство, а при крају године 1874. буду потврђена правила „Првог Хрватског Сокола, у Загребу“.

Ускоро буде основано неколико нових друштава и то: у Вараждину, Вуковару, Карловцу, Задру, Сплиту, итд. Хофман и Хајденах издадоше године 1898. први хрватски часопис „Сокол“. Приређивале су се јавне вежбе и утакмице, а помишљало се већ и на хрватско-словеначки Соколски Савез који међутим влада није дозволила. Почетком ових година почео је издавати Хофман нови школски и соколски часопис „Гимнастику“, пошто је први основани „Соко“ после једне године већ престао излазити. Но и тај часопис морао је престати после девет година.

Још у години 1878. помишљало се је у „Загребачком Соколу“ на то, да се оснује „Соколски Савез“ који је имао обухватити све хрватске и словенске Соколе у једну заједницу. Вођа Хофман израдио је правила за „Савез Хрватског и Словеначког Соколства“. Када су се 30 јуна 1878. после јавне вежбе са натечањем сакупили одборници свих друштава која су дошла на вежбу: наиме љубљанског, вараждинског и загребачког Сокола, у загребачкој стрељани предложио је др. Фон нацрт правила, који је Хофман саставио.

„Сви Соколи Хрватске и Славоније спајају се у једну соколску „жупу“. Исто тако они Далмације, Приморја и Словенских земаља. По два изасланика ове четири жупе, имаће да проводе даље све закључке у својим жупама. Нарочито се имаћи за тим, да се постигне јединствени гимнастички састав, терминологија, једнолично одело, а и идеје тежње свих треба да су идентичне и да долазе до солидарног изражаја“.

6. новембра 1904. год. у истину дошло је до састанка свих хрватских Сокола на Сушаку. Цели дан од јутра до подне и од подне до вечера расправљала су се и претресала сва могућа соколска питања. Ту се доиста могло видети каквом су интензивношћу мислили Соколи из разних крајева о истим питањима. Дебате биле су врло живахне. Све је буктило, сви су говорили, али, уз незнатне модификације, једно те исто. На вечер у 6 сати била је на Трсату на-

покон (отворена прва скупштина „Савеза Хрватских Соколских Друштава“).

Први Савезни Старешина био је до своје преране смрти, др. Стјепан пл. Милетић, после кога је изабран др. Лазар Цар. Први вођа Савеза био је Драган Шулке. Први потстарешина био је др. Божа Винковић, а Први тајник др. Фрањо Бучар. Од тада се почело хрватско Соколство развијати новим духом, усавршавајући се како у соколском духу тако и у техничком погледу. Не мало помогао је свему томе и развој соколске литературе. Загребачки „Хрватски Соко“, увиђајући ванредну потребу соколског органа, покренуо је часопис „Сокол“ год. 1902. Он је испрва био заједнички орган и за словеначко Соколство, које се такођер рочело развијати новим соколским духом. Пошто су Словенци основали свој

Стеван Тодоровић, оснивач соколства у Србију

властити „Словенски Сокол“, узео је Савез у своје руке загребачки лист и прозвао га „Хрватски Сокол“. Осим тога основана је и „Соколска књижица“.

Пошто је број друштава почео расти, настала је посебна организација соколских жупа и тако је установљено 17 соколских жупа: 1. Фонова са седиштем у Загребу, 2. Ибришковићева са седиштем у Пожеги, 4. Јелачићева са седиштем у Бјеловару, 8. Др. Анте Старчевића са седиштем у Госпићу, 9. Штресмајерова са седиштем у Осјеку, 10. Витезовићева са седиштем у Волоском, 11. Војводе Хрвоја са седиштем у Сплиту, 12. Бана Палићева са седиштем у Задру, 13. Зрињско-Франкопанска са седиштем на Сушаку, те 14. Зрињска са седиштем у Карловцу. Као 15. жупа у Савезу бројило се хрватско-америчко Соколство, које је сачињавало посебну жупу Томиславову, са седиштем у Чикагу. Постојала је још 16. жупа Тврткова са седиштем у Сарајеву и 17. жупа Кнеза Вишевића са седиштем у Мостару у Херцеговини.

Хрватска соколска друштва настојала су, да и одгојним путем делују на своје чланове отварањем читаоница, књижица, јавним предавањима, забавама, излетима, концертима и игранкама. У том смислу нарочито је предњачио Хрватски Соко у Загребу, Карловцу, Крижевцу, Сиску итд., док су нека друштва приређивала, где су могла, и дилетантске претставе (Шибеник, Огулин). Свако друштво настојало је, да приреди јавне вежбе. Према организацији имала је свака жупа приредити сваке године свој слет. И док тако видимо јак организациони рад, на жалост резултати тога пожртвовања рада нису били онакви, како је

то сам рад и уложени труд завредио. Опазило се да све то храмље ради помањкања нужних вежбаоница „Моја кућица — моја слободица“. А баш тих кућица је мањкало. Хрватско Соколство било је већином везано још за туђе зграде, па зато нека друштва одлучише да подигну своје сопствене Соколске Домове.

Кулминација и резултат соколског рада показао се год. 1906. на првом хрватском свесоколском Слету у Загребу којег је претеча била прослава тридесетогодишњице Х. С. у Загребу год. 1905. Том приликом сакупило се је хиљаде хрватских, српских, словеначких, чешких, пољских и бугарских Соколова у Загребу, а читав је слет испало ванредно сјајно. Исто је тако сјајно испало и излет хрватских Соколова у Праг год. 1906. као и излет у Београд, Софију и Краков. Хрватско Соколство је том приликом појачало везе соколског братства и пријатељства, а у техничком погледу одликовало се и ван граница, па је како у Београду, тако и у Софији и у Кракову побрало лаворике, што је доказ да је оно постепено и постojано напредовало. За технику спрему предњаче бринуо се наполе технички одбор Савеза, који је према потреби приређивао предњачке курсеве. Хрватски Соколски Савез био је члан Славенског Соколског Савеза, која је организација скупила у једно све славенске соколске организације. Хрватски Соколски Савез уједино је био и члан европског међународног гимнастичког Савеза.

Ма да нас је црвена соколска кошуља увек сећала, да треба за слободу и братство и крв пролити, то ипак не беше могуће. Туђинска је пропаганда у нашем народу расејала мржњу на све што је славенско; да нас Хрвате одели од наше најближе браће, подупирана је са свију страна такозвана „чиста народна свест“. Соко, који се није хтео за империјалистичке тежње Немачке и који није могао подићи оружје на рођеног брата, морао је пребећи и придружити се српској или руској војсци.

На тај начин настају, наполе у Русији, добровољачке чете. У јуну 1916. године одлази таква добровољачка дивизија на фронт у Добрују. Ова дивизија бројала је 18.000 момака, а једна друга 10.000. Обе дивизије носе српско име, премда има у њима осим Срба и Хрвата. Југославенски Одбор, који су тадашњи емигранти у туђини саставили, хтео је пред целим светом показати, да се знамо сами борити за своје ослобођење и уједињење нашег народа. Тај одбор прошири добровољачку акцију и трећа добровољачка чета добила име „Добровољачки корпус Срба, Хрвата и Словенаца“. Тај корпус броји 1917. год. 30.000 момака.

Д-р Лазар Поповић, оснивач Српског Сокола

Но и онај део хрватскога Соколовства који је остао код које у границама тадашње Монархије, и ако у тешким ропским приликама, није мировао, већ је живо радио и потпомагао велику идеју ослобођења и уједињења свих Југословена. Онај прави соколски рад и живот посве је утриао, јер се аустријска солдатека уселила у све соколне и претворила их у права логоранта. Браћа, која су бољно гледала како је Соколовство потиснуто, како су најбољи Соколи били делом отерани на фронт, а делом позатварани, заветовала су се међу собом, да ће ипак одржавати јак саобраћај и да неће напустити соколске мисли. Што више, удешавали су се и тајни сатанци, на којима се водила реч о остварењу давних идеала. Ови састанци претворили су се у праве соколске клубове, у којима се и те како водило рачуна не само о општој ствари, и о сваком поједином Соколу. На ове састанке долазила би и браћа, која су се враћала са тадашњих фронта и доносила би исправне информације о ратној ситуацији. Није била реткост, да су се на окупу нашла и браћа Чехословаци, који су увек нашли живу реч бодреша, како треба да се истраје до краја. На овим састанцима договарало се и о ономе на око ситном раду, који је особито пожељан корисне Аустрије. Уједино сабирали су се на сваком састанку добровољни приноси у патриотске сврхе, а највише у корист дружбе Св. Ђирила и Метода.

Све је то тако текло неко време, док изненада не стигне вест, да је на свом поједу ухалшен тадашњи старешина Савеза Др. Лазар Цар. Оптужише га рали велеиздаје, што је у неком кругу госпођа, расправљајући о рату и алулирајући на тадашњег аустријског цара Франју Јосифа, рекао: „Ја да сам на месту краља, када бих видео, да су народи самном незадовољни, резигнирао бих на круну“.

Према су Црногорци по нарави својој били и те како одушевљени за витештво, а то се најбоље очитује у Соколовству, ипак Соколовство код њих није нашло терена па доследно томе ни пустило корена. Црна

Н. В. Краљ после освађења Соколског дома у Н. ш. 1927. год., слуша поздраве старешина

Гора, то ваздашње гнездо јуначких Соколова, задобивена је за соколску мисао тек године 1906. Зачетак Соколовства у Црној Гори почиње се оне године, када је Ческа Обец Соколска, после Пргов хрватског све-соколског савета у септембру 1906., походи-ла Црну Гору и на Цетињу одржала јавну вежбу пред владарским домом и целом Црном Гором. Тиме је био пробијен лед и Црна Гора, на челу са својим кнезом, задобивена и увућена у Соколовство.

Словенско Соколовство уопште је показало велике знаке живота и борбености, а било је нада све прожето јаком идејом на-

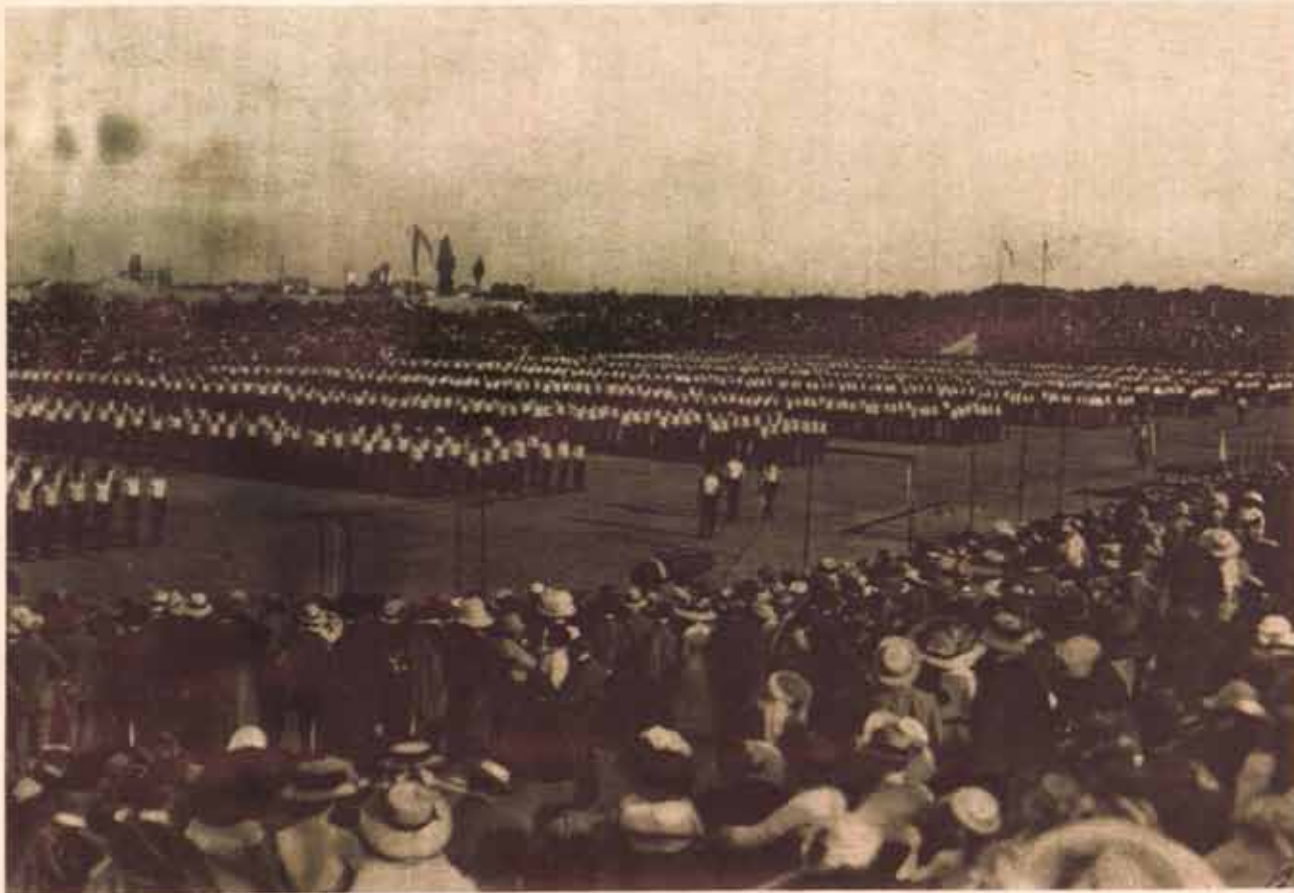
родног јединства. Зато је оно, осим веза са хрватским Соколовством, а нарочито тадашњом српском соколском жупом крајиш-ком, која је много пута на челу са загребачким српским Соколом одлазила у Словенију. Те везе биле су тако јаке и срдачне, да су словенски Соколи, дапаче, учинили посету српској браћи у Загреб, а ови опет у Љубљани.

Уопште, за развој словенског Соколовства беше од непроцењиве важности стални контакт са чешким Соколовством. Из чешких редова примили су Словенци соколску идеју. Чешком помоћу они су се организовали, а били су и најмарљивији ходочасници у нашу Меку — Праг!

Пошто смо до сада приказали како се развијало Соколовство код Хрвата и Словенаца, ред је да пређемо и на трећег брата Србина.

Соколовство у Срба почело се доста касно развијати, а опет било је разлог назирања, већ према приликама и околностима у којима је никло. Зато и није никакво чудо, да се српско Соколовство развијало на више страна, а свуда, рек би, засебно. Другачије у Хрватској и Славонији, посебно у Босни и Далмацији, а одвојено у Србији. Али једно стоји, да свуда где је оно никло и развило се, показало је јак револуционарни карактер и националну свест. И сада, пошто знадемо ово, биће нам јасно, зашто је баш из руку српских Соколова праснуо онај хитац у Сарајеву, који је био повод оне титанске борбе за наше ослобођење и уједињење.

Пре год. 1904 тешко

Соколски слет у Загребу 1908. год.

Српски соколи у Загребу 1911. год.

је опћенито говорити о српском Соколовству. Узрока томе имаде више. Али у тако званим пречанским странама, нарочито у Хрватској и Славонији, показује се српско Соколовство у исправном схватању. Повод за оснивање српског Соколовства била је омладинска скупштина, одржана у Карловцима год. 1903. И одмах год. 1904 основан је Српски Соко у Карловцима. Они који су били омладински скупштинари, били су и први чланови соколски. Одмах за првим друштвом у Карловцима основана је прва соколска жупа Фрушкогорска. На II. главној скупштини ове жупе, одржаној на Цвети год. 1908 у Вуковару, била је примљена резолуција, којом се проглашује јединство српског Соколовства. И доиста, од тога часа почело се српско Соколовство рапидно ширити, док се није током свог седмогодишњег живота развило тако, да је бројало до сто друштава, шест жупа и један Савез. Али необавештеност и непознавање идеје соколске с једне стране, а конзервативност и недисциплина с друге стране, сметали су раду и развоју Соколства, радије је неуморно. Он пише, агитује, сакупља чланове и приређује чувене додванске слетове у Раваници. Коначно оснива и уређује „Српски Соколски Гласник“, а организује походе српског Соколовства у Праг и Загреб. И баш на слету у Прагу српско Соколовство осветлило је ванредно своје лице, јер је оно онда наступило са преко 1000 чланова и 585 вежбача.

И док је тако приметан импулс у српском Соколовству долазио из Фрушкогорске жупе, где је столовао мозак српског Соколовства, брат др. Лаза Поповић, а онда из крајинске жупе са седиштем у Загребу, једним снажним замахом стало се развијати српско Соколовство по Босни и Херцеговини. Оно је било тим симпатичније, нарочито млађим националистичким круговима, што се одликовало својим револуционарним надахнућем. То Соколовство, моћан део свесрпске и славенске организације, било је снажно организовано на једној строго централистичкој основи. Имало је своју централну упра-

ву под именом „Српска соколска жупа босанско-херцеговачка“ са седиштем у Сарајеву. Рад ове жупе отпочео је у мају год. 1910, а циљ њеног деловања беше, да шири соколску идеју у Босни и у Херцеговини, да оснива соколска друштва, да проводи формалне унутрашње и спољашње одлуке заједнице српског Соколовства. Чланом ове жупе могло је бити свако српско соколско удружење. Како је била територија ове жупске области особито велика, а терен подесан за рад, то су основана окружна начелништва, која су у велико била заслужна за развитак правилног рада. Жупи је одмах у почетку било много стало до тога, да спроведе још јачи организаторни рад, па је као први успех тога свога рада забележила чињеницу, да се спровело заједничко име „Српски Соко“ за сва соколска удружења, а онда редом: заједничко одело, систем вежбе, администрација итд.

И колико год је било услова и воље, то је рад и напредовање тога Соколовства много ометало оскудица спремних соколских вођа. Зато је жупа, уз припомоћ великог управног и просветног савета, одржала један учитељско-соколски курс за учитеље српских школа.

Још године 1857 брат Стеван Тодоровић, члан Академије наука и доцнији претседник београдског Сокола, основао је: у Београду „Прво српско друштво за гимнастику и борење“. Ово друштво, једино своје врсте не само у Србији, већ у целом Српству, као организовано, радило је до 1865 године, а тада је престало одласком Стевана Тодоровића ван Србије ради његових студија. Тек крајем 1881 године, 26 децембра, др. Владан Ђорђевић, поста почасни члан и члан утемељач београдског Сокола, одржао је збор у Грађанској касини, од виђенијих Београђана, који доноси решење, да се поново оснује гимнастичко друштво. И доскора одржана је прва редовна скупштина 3 јануара 1882 год., која је била обично посећена и утврдила правила, изабрала управни и надзорни одбор Првог београдског друштва за гимнастику и борење“. Од

Српски соколи у Штрасбургу 1919. год.

тада овако друштво стално ради. Али идеја правог Сокољства све снажније куца на врата, па се одлучује промена имена. И доиста своје име променило је на збору од 10 марта, а утврдило коначно 7 априла 1891 године, када се по образложеном предлогу свог дугогодишњег секретара др. Воје В. Рашића назва „Београдско гимнастичко друштво Соко“.

Стављањем београдског Сокола у везу са свима словенским Соколима и даљим оданим и преданим радом самој соколској идеји, ово друштво могло је много да користи и много испослује, али на жалост уз скорашњи одлазак главних иницијатора, који су ради својих студија отишли у стране земље, и друге прилике, за дуго су ометале београдско друштво Соко. Међу овима нарочито се истицало друштво „Душан Силни“, које су 1892 год. основали неки без икакве стварне потребе, зато што су се у Соколу завадили, па изазваше читаву кризу у погледу учвршћивања Сокољства у Србији. И за дуго ишло им је доста глатко, јер су се послужили именима српских највећих државника и цара, имајући тако највећу заштиту. Ето тако смо до сада у кратким цртама приказали историјат Сокољства код свих словенских народа. Како смо видели сва су се Сокољства развила у разним приликама и под разним утицајима, али ипак тежила су за оним коначним циљем коме Сокољство треба да служи, а наиме заједници свију словенских народа. Потреба оснутка једне заједничке организације свих словенских Сокољстава осећала се већ од постанка тих појединачних Сокољстава, али тадашње државне и политичке прилике у велико су спречавале остварење ове тежње. Истина, долазило је нарочито на

Хрватски соколи на Слету на Сушану 7. августа 1908 год.

слетовима до заједничких и великих словенских манифестација, али и опет све је тек остало код лепих речи. Тек године 1907, а понајвише иницијативом браће Чехословака, јавља се све више потреба једне велике заједничке соколске организације. Ове већ године та је мисао толико била сазрела, да, и ако Савез Словенског Сокољства није постојао званично, он је у принципу де факто постојао. Све словенске организације приступиле су и формално и душевно у тај Савез. После рата одмах се приступило томе да се ратом потпуно разорене организације племенских Сокољстава окупе, да се саберу распршени чланови и да се што пре организују већ пре рата постојећи Соколски Савези, који су преузели вођство Сокољства у новој држави.

У Загребу 26 јануара 1919 био је први заједнички састанак, на коме је донесена ова резолуција:

„Народ Срба, Хрвата и Словенаца јесте један, Соколска друштва Срба, Хрвата и Словенаца била су, јесу и морају би-

ти народна друштва. Народ је један, па и Соколска друштва морају бити једна.

Славенство је једино. Народ Срба, Хрвата и Словенаца био је, јесте и мора бити словенски и један. Словенство је део човечанства. Идеали човечанства су једни. Славенско Сокољство па и Сокољство Срба, Хрвата и Словенаца тежило је, тежи и тежиће за остварењем тих идеала“.

1929 године Југословенско Сокољство ушло је у своју јубиларну годину, годину када је славило десетогодишњицу свога постојања. У Савезу, жупама и друштвима настојало се око тога, да се ова прослава прослави на начин, како би се могао показати исправан биланс десетогодишњег рада и постојања. 1929 сазвана је изванредна главна скупштина Југословенског Соколског Савеза којој су суделовали делегати свих жупа. На овој скупштини једногласно прихваћен је закључак, да Југословенско Сокољство, васпитано у идејама оснивача Сокољства Тирша и Фигнера, које почињу на темељима слободе, братства и једнакости, увек верно својим идеалима, ступа у нову организацију „Соко Краљевине Југославије“. Сокољство је уверено да ће ова организација бити вођена духом досадашњег југословенског Сокољства. Оно верује да ће досадашњи носиоци соколских начела имати у њој највећег учешћа, те у томе види јамство успешног рада за добро Краља и отаџбине и победу чисте соколске словенске идеје.

Са овом вером Југословенски Соколски Савез решио се и прогласио, да ступа са целом својом организацијом у Соко Краљевине Југославије коме је старешина Н. Ђ. Престолонаследник Петар.

Анте Бровковић.

ФАБРИКА КОВЕРАТА
ИЛИЋ И ЧУТУРИЛО
БЕОГРАД
8. Краљевића Марка, 8
23-88 Телефон 23-88

КОВЕРТЕ МАЛЕ
КЕСЕ ЗА КОЛОНИЈАЛ ДЕЛИКАТЕС
КЕСЕ ЗА ШЕШИРЕ
КЕСЕ ЗА УГАЉ
КЕСЕ ЗА ОБУКУ
КЕСЕ ЗА АПОТЕКЕ И ДРОГЕРИЈЕ
КЕСЕ ЗА ВИБЕР, ЦИМЕТ, ВАНИЛИН ИТА
КАРТИЦА
КЕСЕ ЗА ПАНОВАЊЕ
КЕСЕ ЗА ВОЂЕ

ФАБРИКА ПАПИРНЕ РОБЕ
ИЛИЋ И ЧУТУРИЛО
23-88 БЕОГРАД
ТЕЛЕФОН 23-88

ЦАРСКИ СОКОЛАРИ

Плоча једна мермерна пола у пескони-
том муљу Бистрице призренске, пола у
води са соколом и хртом на њој изрезаним,
привукла ми је пажњу прошле године кад
сам се одмарао у хладу вековних платана
на улазу Бистричке клисуре. Загазио сам
у воду и посматрао, а после питам Назифа,
власника најлепшег теферича под платани-
ма, крај воде, који сам икада видео. Одакле
ова плоча у песку?

— Слезе низ воду од Доган-каласи, ре-
че ми немарно и пружи руку у мрачну кли-
суру.

Доган-каласи, соколарска кула у ход-
нику клисуре. Ствар је доста интересантна
и достојна испитивања. И пре но што се
реших да пођем у клисуру, обратио се опет
Назифу за још нека објашњења. „Иди све
уз воду, кроз клисуру, па кад минеш бур-
мутану, иди још мало, и тада погледај на
лево видећеш горе, у облацима кале, К'зи-
калас. А после још више у облаке, где воде
највише тутају, видећеш и Доган-калас. А
онда пођи још мало, уз воду, и вода ће од-
једном престати да тутају као да не тече
кроз стене већ као да клизи кроз башче
тако је мирна и тиха. Ту је гроб Цара Ду-
шана. А ако пођеш још мало даље, вода
опет тутају и мумла као да хоће да надо-
кнади оно своје ћутање на месту мало ни-
же...”

Таква беху објашњења старог Назифа,
и нису ми избијала из главе за све време
мучнога пробијања са камена на камен кроз
црни ходник уз реку. Ево сад мало више
прстора у клисури и мало више светлости.

Из позеленеле рудине штрче црни остаци
неке грађевине: бурмутана Симе Игума-
нова. Ње више нема, али су остала добра
дела њенога власника као и његови портрети
по призренским школама. Сад вода већ
више тутају; у клисури је мрак и хладно.
Осећам да се приближујем нечему гран-
диозном и нечему што још господари! Ево
га! На литици десно готово у облацима, твр-
ђава, а над тврђавом К'зи-калас — Девојач-
ка кула. Вода још јаче тутају, комеша се,
пенуши, пропиње се и разбија се кроз сте-
не, преко стена, између стена. Ево и друге
куле, црне, непомичне, вечите... Доган-ка-
лас, кула соколова! Пошао сам још мало
даље, тамо где ми Назиф рече да је вода
мирна, да ћути. Пошао сам тамо да у ти-
шини евоцирам прошлост црних кула, прош-
лост царских соколова... Сам сам. Запа-
дио сам цигарету и мислим: ето, после Ко-
совске битке у тој Девојачкој кули добегле
су и посакривале се све девојке и младе
жене после косовске пропасти. И заиста, та
слаба створења боље прибежиште и нису
могла наћи, него у подножју Куле Соколо-
ва, Доган-каласа. А ето под облаком на
кули нарочито дозидана друга, мања, за
соколе, а у главној кули су станови за њи-
хове соколаре, царске. Витешко доба наших
царева и краљева када се птица соко пош-
товала и неговала и за лов обучавала. Није
ли по Душановом законнику ту иза Призрена
Горски срез био ослобођен дажбина али је
зато морао давати попашу царским коњима.
Није ли опет по томе законнику можда село:
Речане, Љоквица, Живичане ту иза мојих
леђа преко зида клисуре, исто тако ослобо-
ђено дажбина, али је зато тај крај морао
давати одређен број сокола добро изучених
лову. Те су соколе примали и даље усавр-

шавали нарочити соколари који су заједно
са својим витешким птицама становали у
тој кули. Становали, и учили царску децу и
дворјане витешком лову са соколима. Ви-
тешка прошлост која се више неће никада
вратити. Дуге поворке властеле на коњима
и у скерлету при поласку у лов. За њима
соколари сви на белим коњима и сваки са
три сокола на златном обручу. Поворке су
већ сишле у житна поља где се крију пре-
пелице, јаребице, трњиком, шеве и друга
дивљач. На један знак соколова, сви соколи
приу у ваздух и лепришају се изнад глава
властеле. Свако око соколово, оштро и би-
стро, вреба, не дивљач, већ руку властелин-
ску која ће се подићи и позвати га да се на
њу спусти, и тек онда, са те руке да приу у
лов онамо где то властелин зажели... а по
свршеном лову опет златни обруч и кула у
клисури. Тамо под царем Душаном. Нема-
њићи су имали такође своје соколаре и со-
коле којима су ловили. Читава села на Ко-
сову бавила су се тиме, што се неговала и
лову обучавала соколе. И то само за Нема-
њиће. Од тога доба, вероватно птица соко
улази у еп нашега народа, у његове песме.
У та на'ранија времена, захваљујући Соко-
ларима који су припитомљавали витешку
птицу, наш се народ упознаје са племенитим
и витешким особинама сокола. Соко је ср-
чан; соко је хитар, соко је веран и одан
друг. Није ли мајка Југовића молила: да јој
Бог да очи соколове?... зашто?

Заиста је требало имати очи соколове,
па у тисући изгинулих и осакаћених Косов-
ских јунака препознати својих девет сина.
А где ћете наћи лепши пример другарства,
него кад соко шири крила над главом Кра-
љевића Марка и чини му хлад док он лежи
на земљи рањен и немоћан! Па је соко ос-
тао у поштовању и после Немањића, после
Косова. Турски султани поштовали су сва
она села која су гајила соколове, а њихове
соколаре и нарочитим ферманима утврђи-
вали у њиховим звањима, па им чак и села
признавали у баштини. Таква соколска села
за време петвековног ропства била су на-
ционална језгра, чиста и очувана, вечито ог-
њиште вере и наде у боље дане. У та села
Турчин и Арнаутин није смео да дира, и
зато су она била склоништа свих родољуба
и доцнијих твораца слободе. Најбоље соко-
ларе давало је нашим царевима и краље-
вима, а после и султанима, село Доња Гу-
штерица код Липљана. У томе крају, пре-
ма султанским ферманима, није се могао
настанити нити опстати Турчин нити Ар-
наутин. Носилац фермана имао је право да
носи сабљу и нарочити бијелих црвене боје,

и народ га је поштовао као вођу. У доба
робовања они су много значили за народ;
а великим празницима сва околна села окуп-
љала су се тамо и уз гусле слушала песме
своје славе и величине. Кад је требало со-
колари су се и жртвовали за своје светине.
Цело Косово зна како су они спасли Грача-
ницу од рушења које је био предузео обе-
сни Јашар паша.

Ево како: довео Јашар све саме Србе
да цркву руше; сви се они снуждали, само
се један издвојио и молио пашу да он почне
први да руши. Паша му то дозвољава, а
он срећан хитро се пење на највише кубе
с надаком у руци да обори крст. Али још
није ни замахнуо, а њему испада напад из
руке и он сам пада са цркве и разбија се у
комаде и умире пред пашиним ногама. По-
сле овог грозног призора паша није имао
више моћи да остале натера на тај посао,
и напусти рушење, а људе отпусти кућама.

Сваки стогодишњак са Косова исприча-
ће вам да је онај мајстор био соколар, а
да се пред пашом само претварао да жели
рушити, и да се је драговољно жртвовао
на самоубиство само за спас цркве.

Дакле, спас Грачанице је дело соколоара.
За своје привилегије соколари су били ду-
жни сваке године носити у Стамбол по сто
лову изучених сокола. Обично се пролећа
кретали су са Косова пут Стамболом дуги
каравани камила са капанима од сребра у
којима су смештени соколи. Предводио је
соколар Србин кога су Турци према ње-
говом звању звали капетан паша. До Је-
дрена се путовало ноћу, са балдахинима
ниско спуштеним над кафезе. Трбало је
заварати птице и недати им да осете како
мењају своју постојбину. Од Једрена путо-
вало се и дању и путем се приређивао лов,
ово утолико чешће што се више ближило
Стамболу и царским вратима. Најзад се
стизало у Стамбол. Уз нарочите свечаности
предавали су се соколи султану, а капетан
паша соколар Србин, обдарен новим бињи-
шом знаком свога достојанства враћао се
натраг на Косово поштован и цењен од
Турака. Колико су вредали ти соколари за
свој род у оно тешко време, није потребно
писати. Село Гуштерица на Косову давало
је најбоље соколаре од Немањића па до да-
нас. С колена на колена преносила се пле-
менита вештина обучавања сокола. Тако се
и могло десити да после толико векова, да-
нас године 1930 на Косову постоји један
човек који има неколико султанских ферма-
на о соколарском звању. Један од тих фер-

Војна о.В.П.

мла преведен је ту скоро у Мин. инст-
ра-них дела и гласи:

Царска Тугра

„Овај високи царски берат написан као што следује: Понос славних и племенитих, царски главни јастребар (чакри-баши) Мехмед — нека му је слава дуговечна — послао је на моја врата среће (у Цариград) печатом потврђено писмо, којим ме извештава: да је место упражњено, а дужност напуштена смрћу зимије по имену Павка царског одгајивача соколова (чакр-јуваца) житеља села званог Гуштерица у приштинској Кази, коме је као што се из Дефтер-ихакани види, царским бератом додељена баштина Гуштерица. Тога ради је молио, да издам царски берат Симону, сину Павином, житељу истог села, имаоцу овог високо-славног ми берата и да га поставим за одгајивача соколова у поменутом месту (чакр-јуваца) на место поменутог, пошто је способан и вештак (уста) у гајењу соколова.

22. дана светог мухарема, лета тисућу сто деведесетог издадох овај берат помену-
то зимији и наредих:

Поменути зимија, кад приспе у помену-
то место, биће одгајивач соколова (чак-
р-јуваца); соколове које буде одгајивао, сва-
ке године ће донети у моју престоницу и
предавати их. А оне године кад не буде
могао да одгаји и добије (хасил-етмек) со-
колове, плаћаће данак (мири мурде-бе-
ха) шефу соколара (догаци-баши), који је цар-
ском ми заповешћу постављен да тај данак
(мири мурде-бе-ха), како је од старина ост-
тало, скупља. Докле год ималац овог ферма-
на буде беспрекорно вршио дужност, ужи-
ваће соколарску баштину, која не спада у
ред оних земаља које по књигама плаћају
дажбину десетак (ушур-ресми). Он уопште
неће давати десетак и „непенче“. Његова
служба (хидмет) и соколарски данак (мири
мурде-бе-ха) припада дотичном мутељелији.
Од „тек-јалиф-и-урфије“ и од работе (ша-
ка) изузет је и ослобођен. У његове повла-
стице у вршење његове соколарске дужно-
сти и у њега лично да се нико не меша, ни-
ти га узнемирава.

Ово нека је свакоме знано.

Моје светом знаку, нека се указује пош-
товање.

Дне 25 мухарема, лета 1190 (6. марта
1776).

Султан Абдул Хамид Хан.

Власник овог фермана, као и још неко-
лико других, јесте г. С. Капетановић са Ко-
сова. Он је директни потомак наших цар-
ских соколара још од Немањина, још од
Душана! Соколови који се и данас гаје у
соколарској задрузи на Косову, нису ли и
они, можебити, потомци оних сокола које
пре хиљаду година на својим рукама држа-
ху Немања и Душан? Били они то или не,

зар се тим соколима којих још има у Јуж-
ној Србији није могла наћи једна тачка у
програму Свесоколског слета. Овога пута
они неби морали путовати караваном у сре-
брним кафезима као при хиљаду година. Не!
Ма како они стигли, верујем, да би њихо-
ва појава у ваздуху над стадионом изазвала
неописано одушевљење.

Б. Војиновић-Пеликан.

Војиновић.

Најбољи
шведски
бријачи

Гаранција
за сваки комад

Цена 50.- дин.

Стовариште

Васа Сујић, Београд, Поенкареова 14

ПОРЕКЛО И ЗНАЧАЈ ОЛИМПИЈСКИХ ИГАРА

Велику корист доброг физичког васпитања за општи развој људи схватили су још и најпримитивнији народи, који су више мање инстинктивно у разне обреде, верске или друге природе, увек уносили разне физичке вежбе. Овај систем је најповољније утицао на физички развој тих примитивних људи. Још у најстаријим временима Египћани и азијатски народи практиковали су заједничке вежбе, приликом разних верских обреда, приликом сахрањивања мртвих, или ратничких свечаности. У Кини је још у седамнаестом веку пре Христа Конг-Фу описвао читав један систем физичког васпитања.

Међутим значај и примена физичког васпитања омладине добила је нарочито ве-

ра проистиче директно из факта да су се те игре обављале у близини места, где је по легенди био гроб Пелопсов. По Пиндару порекло Олимпијских игара везано је за посмртне игре, које су обављане око Пелопсовог гроба. О самом пореклу ових игара постоје још разне легенде. По њима ове игре датирају још из времена пре но што је уведен култ Бога Зевса у Елиди.

Али Олимпијске игре почињу да добијају историјски карактер крајем осмог века пре Христа. У то време Лакедемонци су заузели Месенију, и тада је Спарта постала највећа држава на Пелопонезу. Како су Спартанци полагали веома велику пажњу на физичко васпитање, они су тада дали овим играма велики потстрек, који ће за-

миш да дођу, да се упишу, и да издржи једномесечно антренирање под надзором хеладоника. Ту су им се саопштавали тачни сви услови којих се морају придржавати за време игара, као и грешке, које не смеју чинити. Ако се играчи огреше против ових правила бивали су најстрожије кажњавани. Активни учесници морају бити по рођењу Грци, и то слободни грађани. Сви они подлажу захвету пре почетка утакмица.

Претседници игара — хеладоници — и мали су под собом нарочито организован полицију, поред других функционера. Да почетка игара објављиван је недељама, и и месецима унапред, како би и из најудаљенијих крајева, где су живели грчки народи, могли стићи учесници, гледаоци, трговци, песници итд. За Олимпијске игре скупљао се око места где су се оне обављале, свет не само из целе Грчке, већ и из Мале Азије, Сиракузе, и других Сицилијанских вароши, разних острва итд.

За време Олимпијских игара прекидала су се сва непријатељства међу различитим народима грчког порекла. Па не само то, већ и сви путници, који су ишли на Игре сматрани су у неку руку као неприкосновени, и нико их није смео пресрести и опљачкати. Ко би се огрешко био би најстрожије кажњаван, и изложен правој екскомуникацији. Ове забране свих, како колективних, тако и личних сукоба за време Олимпијских Игара имала је веома великог дејства, и ње су се сви придржавали.

Речено је напред да су активни учесници морали бити грчке народности и слободни грађани. Али и странци су могли да долазе као гледаоци. Међутим у самом стадиону није био допуштен приступ удатим женама. Девојкама је био дозвољен приступ. Био је један једини случај да је једна жена успела да се увуче, преобучена као антрепер свог рођеног сина. То је била жена из једне породице чувених атлета. И кад је њен син победио, она није могла да издржи да остане мирно на месту, већ је потрчала своје сину, при чему се закахала о

Ниролнште не Олимпију

ликог замаха код старих грчких народа, које су затим имитирали и Римљани. Сви Грци, а нарочито Атињани, тежили су да добро схваћеним и организованим физичким васпитањем развију не само снагу и здравље омладине, већ да тиме постигну телесну лепоту своје расе.

Као најјачи доказ колико су том физичком васпитању придавали значаја стари Грци служе нам чувене Олимпијске игре, на којима су учествовали сви грчки народи, и којима је придавана толика важност да од трећег века пре Христа Грци броје и године по Олимпијадама.

Олимпијске игре давале су сваке четврте године и одржаване у долини Олимпије, а у част Бога Зевса.

Што се тиче порекла Олимпијских игара, о томе постоји више легендарних верзија. Као и многе друге културне манифестације старог доба, и Олимпијске игре имају по пореклу религиозан карактер. Култ према мртвима био је један од најстаријих манифестација религиозног осећања античких народа. У част мртвих приношене су људске жртве, у част мртвих приређиване су крваве борбе међу живим људима. Ове примитивне и дивљачке манифестације почасту према мртвима замењене су доста ранио код старих Грка различитим организованим борачким утакмицама (рвање и др.), које више нису имале дивљачки карактер, и где је поред снаге велику улогу играла и вештина. Затим ове утакмице у част Богова, пошто се сматрало да оно што се догађа људима, годин и Боговима. И да би умилостивили Богове у њихову част су приређиване утакмице разне врсте.

Религиозно порекло Олимпијских ига-

тим од Олимпијских игара да направи један од најјачих фактора за морално јединство свих Грка, као и за величину у уметничком погледу. Прва историјска Олимпијада одржана је 776 године пре Христа. Од тада па све до краја четвртог века по Христу, дакле за време од дванаест векова, Олимпијске Игре одржаване су редовно сваких четири године.

Олимпијске Игре одржаване су у летње доба, у време које је одговарало најчешће нашем месецу јулу, и то кад је био пун месец.

Место где су одржаване ове игре није била варош у правом смислу речи. То је био један огроман простор, на коме су се налазили разни храмови, олтари, споменици, и друге грађевине. У овим грађевинама се осећао живот само за време Олимпијских свечаности. У нормално време ту је било само неколико свештеника, администратора, и путника — пролазника, или врабача, који су се ту спремали за будуће утакмице.

Место се налазило на два километра од вароши Пиза. Сам стадион на коме су се одржавале главне утакмице био је 212 метара дуг, а око 30 метара широк. Околи стадиона налазио се са свих страна природан благ нагиб који је, служио као место за гледаоце. Поред стадиона постојала је нарочита писта за трке и Хиподром.

За организовање и управљање овим светим местом, на коме су се одржавале Олимпијске игре, постојали су нарочити чиновници. Играма су руководили претседници — хеладоници. Још много пре почетка самих утакмица на место игара долазили су учесници у утакмицама, који су морали изјавити на месец дана пре почетка утак-

Диадумен из Делоса победник у атлетици (Атински музеј)

неки предмет, који joj је повукао хаљину, и тако је била откривена. Њој је био опроштен овај прекршај правила, пошто је била из породице познатих атлета а и пошто је тада њен син однео сјајну победу. Али да би се у будуће избегли слични случајеви, од тада су, поред атлета, који су се борили, и који су увек били потпуно наги, и њихови антренери морали улазити у стадион без икаквог одела.

Свечаности за време Олимпијских Игара трајале су пет дана. Претходне припреме активних учесника трајале су дуго, и коштале много новца. Зато су најчешће узимали учешћа на утакмицама атлети из богатих породица. Или се дешавало да каквог прослављеног атлету издржава о свом трошку варош која га шаље на утакмицу. Нарочито је много новца требало уложити за учешће у тркама са коњима запрегама.

Што се тиче самог програма свечаности, овај је доста варирао у различитим епохама.

Првог дана обично су се приносиле жртве Боговима, обављале се разне процесije и церемоније. Други, трећи и четврти дан је посвећен разним утакмицама. На стадиону су се обично обављале утакмице у рвању, боксовању, разним вежбама, бацању диска, копља итд. Како је био увек огроман број конкурената, то се увек вукла коцка којим ће се редом, и ко с киме такмичити. Обично су се такмичили двоје по двоје, и тако су се редом елиминисали слабији такмачи, док не би остао један победник.

Име победника код сваке утакмице одмах проглашава нарочити гласник, који поред имена победника додаје име оца и уже отаџбине његове. Победника крунише претседник игара венцем од маслиновог грана.

Тркачке утакмице су се састојале из пешачких трка, потпуно без одела, и трчања под пуном ратном спремом.

На хиподрому је такође било више врста утакмица, као трке у запрегама са два или четири коња и јахаће трке. Код неких олимпијаца било је и трка у запрегама са мазама. Нарочито су биле цењене ове трке у запрегама од по два или четири коња, у којима је узимала учешћа највиша аристократија из свих грчких земаља. Трчало се у круг. Хиподром се обично отрчавао два наест пута, што је чинило укупно трку од 14 километара. Сва кола су била најлепше

Глава једног победника нађен у рушевинама игралишта

украшена, и у њима упрегнути најлепши коњи из целе Грчке, са поглаћеним и драгим камењем украшеним дизгињама. Требало је необично много вештине за управљање овим колима на два точка, да би се без инцидента стигло до циља, поред многобројних завијутака и великог броја такмача. Тако је на време једне олимпијаде од 41 ученика на циљ стигао читав свега један.

Организовање ових трка са запрегама стајало је много новца, и зато тих утакмица није било редовно на свим олимпијадама. Изузетно на Олимпијадама вршила су се и уметничка такмичења: као песнички и драмски конкурс. Они су уведени у време преласти Римљана.

Петог дана свршавале су се свечаности великим поворкама, у којима су узимали учешћа победници у свим утакмицама, заједно са својим колима и коњима. Победници су носили своје круне на глави. Поворка је долазила до великог Зевсовог храма, где су приношене жртве. Но поред Зевса том приликом нису заборављени ни други богови. После поворке давао се велики банкет.

После свршених свечаности и овација победници се враћају својим кућама. Ту сад почињу нове свечаности, овације и банкети у част победника.

Победници на Олимпијским играма остају славни за време целог свог живота. А често им њихов родни крај подиже споменике. Они добијају нарочите награде од своје вароши, и ослобађају дажбину. Њихов се лик по некад ставља и на кованом новцу. У њихову се част компојују химне, оде и др. Ове песничке продукције биле су често од првокласне литерарне вредности.

Најзад победници на Олимпијским играма имали су право да подижу, али ово о свом трошку, соби споменике у част своје победе, у Олимпијској долини, где су се одржавале Олимпијаде. Ти су споменици у раније време били од дрвета, али су доцније тесани у камену или ливени у бронзи. Многи од ових споменика претсављају праве уметничке вредности.

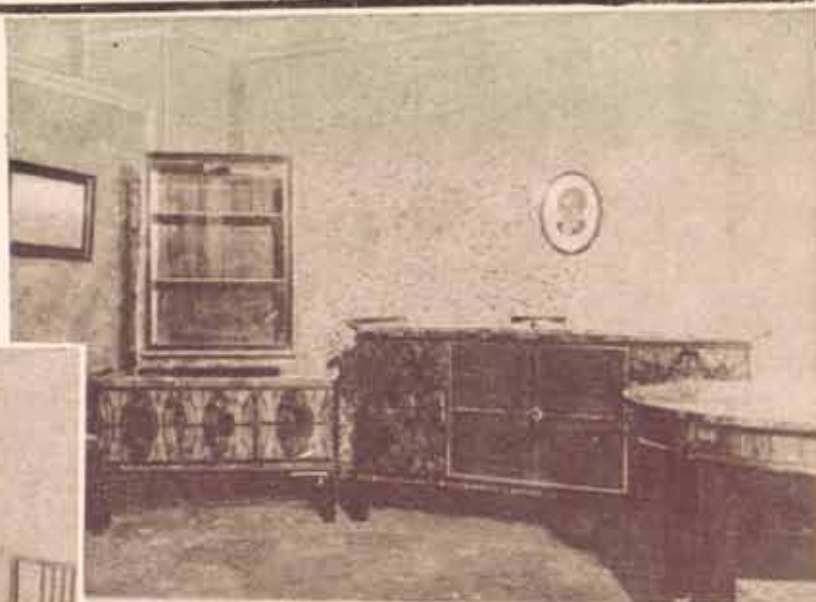
У историји развитка грчких народа Олимпијске игре су биле један фактор од првокласне важности. Као што је познато стара Грчка је била подељена на већи број државица, одвојених у политичком погледу. Олимпијске игре су имале међутим великог утицаја на морално јединство свих старих Грка. На Олимпијадама, где су се скупљали Грци из свих крајева не само Грчке, већ и са других континената, песници су речитовали своја дела, говорници држали говоре, философи поучавали и међусобно дискутовали, рапсоди певали епске песме из прошлости свих Грка, трговци из свих крајева доносили своју робу. Све те манифестације и измене мисли на којима су учествовали Грци из свих делова познатог света утицале су у најповољнијем смислу на развијање расног духа. Са сваке олимпијаде сви су се учесници враћали својим домовима горди што су Јелинског порекла.

Саме пак игре давале су потстрека свим учесницима да обрате највећу пажњу на своје физичко развијање. Борбе и такмичења на Олимпијским играма биле су такве природе, да су захтевали не само снагу, већ и велику вештину и присуство духа. А све је ово допринело формирању, како у физичком, тако и у моралном погледу, расног типа, и омогућило старим Јелинима да заузму прво место међу народима старог света.

А. Финци

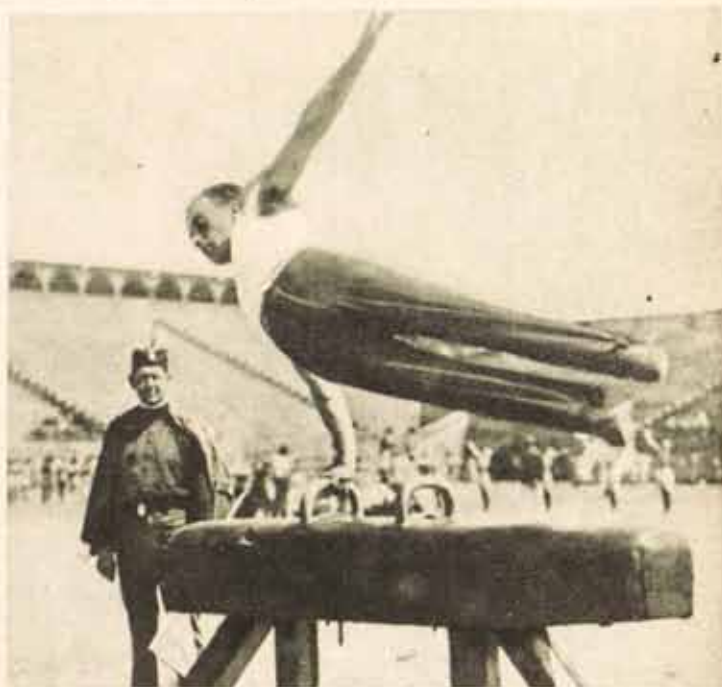
Београд, Теразије 7
Пасаж Извозне Банке

Телефон 7—87

Највеће стовариште
модерног намештаја

ПОСЛЕДЊЕ ПРИПРЕМЕ ЗА СЛЕТ

На слетишту свакога дана врше се вежбе за главне дане слета. Наше сестре соколице ниуколико не уступају својој браћи ни у једној врсти гимнастичких бравура.

КИЧЕВСКИ СОКОЛИ

Године 1922 основано је Соколско друштво у Кичеву. Извесно је време добро радило, али је због оскудице у техничкој спреми морало престати. Неколико пута обнављано је али без успеха.

Доласком г. Димитрија Владимировића из Скопља, за наставника у Кичеву, друштво је обновљено прошле године и сада интензивно ради. Данас су кичевски соколи дошли на Свесоколски слет у Београд са преко 100 чланова.

Друштво броји 45 чланова вежбача, преко 150 помлађућих чланова, 50 мушких и женских нараштајаца, са преко 100 деце обојега пола.

Тамбурашки збор кичевских сокола

Предњачки збор Кичевског сокола са начелником г. Владимировићем (х)

Заузимањем г. Владимировића, младог соколског наставника друштво је образовало предњачки збор и соколски тамбурашке оркестар.

Постићи овакав диван напредак за релативно кратко време велики је успех.

Соколско друштво у Жабљу

Управни одбор соколског друштва Жабља — жупа Нови Сад 1) г. др. Тихомир Николејевић срески начелник; 2) брат Петков Стеван старешина; 3) бр. Живанов Ђорђе просветар; 4) бр. Иђудов Јован начелник и 5) бр. Степанов Милорад тајник.

Соколске ескадре: Скопље, Ћуприја, Врање и Београд на жулоном слету у Ћуприји

одлично пласирао; Борис Грегорка, првак у скоку са мотком; Антон Мали, учествовао у Амстердаму 1928. год.; Стане Жилић, учествовао на париској Олимпијади; д-р Владислав Орел, учествовао на Олимпијади у Амстердаму; Габриел Зупмачић; Нели Зупмачић; Станко Лапен; Иво Чехар и Славко Рајмер.

Lepa naša domovina

Posle velikih dana Svesokolskog sleta velika većina sokola krenuće na put kroz celu našu lepu domovinu da se nadivi njenim lepotama i da upozna spomenike naše prošlosti. Nama se pruža najlepša prilika da naše posetioce, našu dragu braću sokole iz prijateljskih i bratskih naroda, provedemo kroz našu državu i da im pokažemo koliko nam je divna pri-

a natrag preko Mitrovice, Raške, Kraljeva, Vrnjačke Banje i Stalaća natrag u Beograd. Sedmi opet preko Skoplja na Gradsko, Slobi, Prilep, Bitolj, Ohrid, pa preko Debra i Gostivara natrag u Skoplje i Beograd. Osmi preko Niša, Skoplja i Mitrovice autom na Peć preko Čahora i Podgorice na Cetinje i morem preko Dubrovnika i Splita, zatim preko Plitvica i

Novi (Dalmacija)

Bled (Slovenačka)

Zagreba na Ljubljano. Deveti vodi opet prugom uskog koloska na Sarajevo, Dubrovnik, Kotor i Cetinje, pa zatim lađom duž cele obale, a pristajanje se uz sva važnija mesta celoga Primorja do Sušaka. Najzad deseti vodi iz

rođa i koliko su veličanstvene naše slavne i viteške prošlosti.

U sporazumu sa Sletskim odborom priređuje društvo **Putnik** deset izleta kroz našu državu. Ovim se izletima omogućuje svima sokolima da bez velikih napora i sa malo troška upoznaju našu zemlju.

Prvi izlet vodi na Avalu, Oplenac i Topolu. Drugi do Arandjelovca. Treći u Novi Sad. Četvrti Dunavom do Đerdapa. Peti do zapadne Srbije, preko Paraćina i Metovnice do Borskog Rudnika. Šesti preko Stalaća, Niša na Skoplje,

Triglav

Plitvička jezera

Beograda, ili preko Rogaške Slatine u Maribor, ili preko Ljubljane na Bled.

Tako ćemo od desetinu hiljada posetilaca dobiti opet nove ljubitelje naših krajeva. Oni će, bez sumnje, u svojoj domovini pričati sa oduševljenjem o našoj zemlji i o lepotama koje su u njoj upoznali i time načinili još veći krug prijatelja naše zemlje.

Dakle, potrudimo se da naši gosti što prijatnije lepše upoznaju našu domovinu. Neha nam poslužiti za primer doček rumunskog Auto-kluba iz koga se može jasno videti šta znači jedan lep i bratski doček i koliko on doprinosi zbliženju dva naroda.

НАШИ ГОСТИ

Чешки соколи у поворци

Старешине чешког сокола

Делегат полске владе г. Антон Анус

Пољски делегат мајор
г. Владислав Русин

Заставнице чешких соколица

г. Паунковић
сачељним
старе-
шина-
ма

Заставници чешког подмлатка

Чешке соколице у поворци

Гости из наше Земље

Соколице из Скопља

Соколице из Скопља

Соколи из Загреба

Соколице из Ирига и Срема

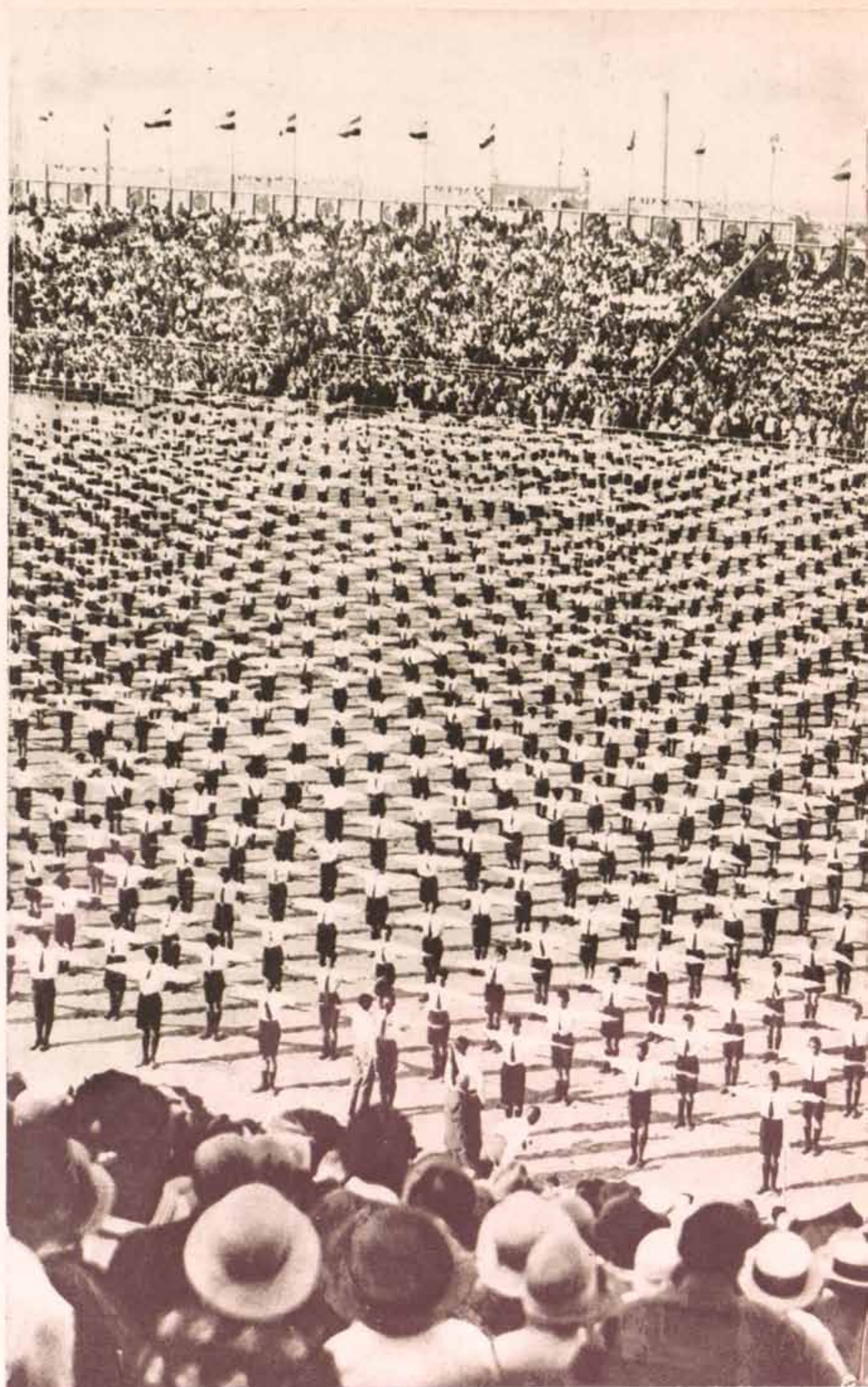

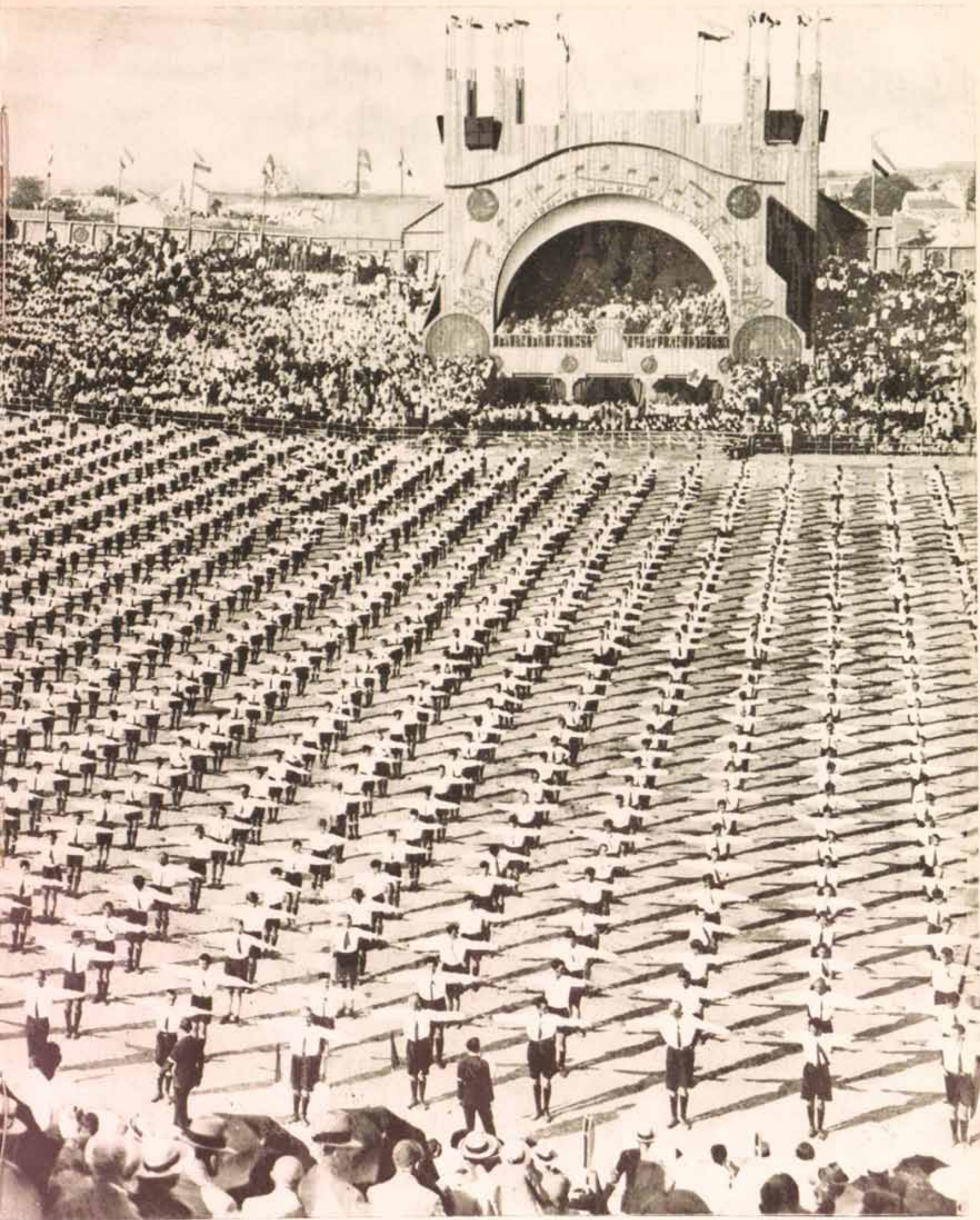
Соколице из Осјека

Први
Свесо-
колски
СЛЕТ
сокола
Краље-
вине
Југо-
славије

Изглед
једнога дела
стадиона за
време веж-
бања средњо-
школске
омладине.

СПОРТ

Веслачке утакмице на Сави за првенство подунавља

Једна од најлепших и најживљих веслачких утакмица досада у Београду. Дан красан, управо идеално време (сем краткога плаука од десетак минута). Публике врло много, са председником владе генералом г. Живковићем и много високих државних и дипломатских личности. На једној обали трибине, на другој луксузна лађа „Загреб“ за гледаоце. Ток и фазе борбе телефонски праћене и живо објављиване преко целе стазе на велики аутобус-мегафон „Сименс“. Превоз публике врло удобан. Уопште, беспрекорна организација. — Веслање и стил и тренинг, на великој висини. Неке момчади, нарочито осмерац Београда, четварац Панчева и скулови Загреба, нимало не заостају за оним што имамо најбоље у држави. И иначе, све су трке биле тако лепе и интересантне, са тако узбудљивим моментима и фазама борбе,

Председник
Владе ген. г.
Петар Живковић
у разговору с адми-
ралом г. Приграм

скупност и ефикасност рада у води (разуме се са једним првокласним чамцем), он може постати кроз кратко време најбољи осмерац у држави.

Врло леп стил, и сразмерно према телесној конституцији велику живавост, али нарочито ванредну скупност и увеселаност, показао је млади, али вредни четварац Панчева, који је заслужено побрао опште признање и по раду и по знању. Они могу да послуже свакоме за углед, како се озбиљним радом постижу богати плодови.

Екипа „Дунав“ из Панчева која
је прва стигла у првој
утакмици

Екипа „Београд“

да је публика била стално у најживљој напетости.

Најлепше веслање показао осмерац Београда, у коме седе браћа Жежељ, стари интернационалци, који су већ три пута заступали нашу државу на Европ. весл. шампионатима, — они су израдили неколико млађих нових веслача, и успели су да им даду свој еластични и снажни завеслај и мирни енглески стил, који смо досада виђали код Гусарових момчади. Кад овај осмерац изради још већу

Репрезентација хазене из Београда гостовала је у Ваљеву и одиграла две пријатељске утакмице са ваљевским клубовима Вардаром и Бирчанином. Обе утакмице добио је Београд; прву против Вардара, са 12:6, а другу против Бирчанина са 13:5. На слици су репрезентација Београда са хазеном С. к. Вардара снимљене пре утакмице.

Спорт на приморју

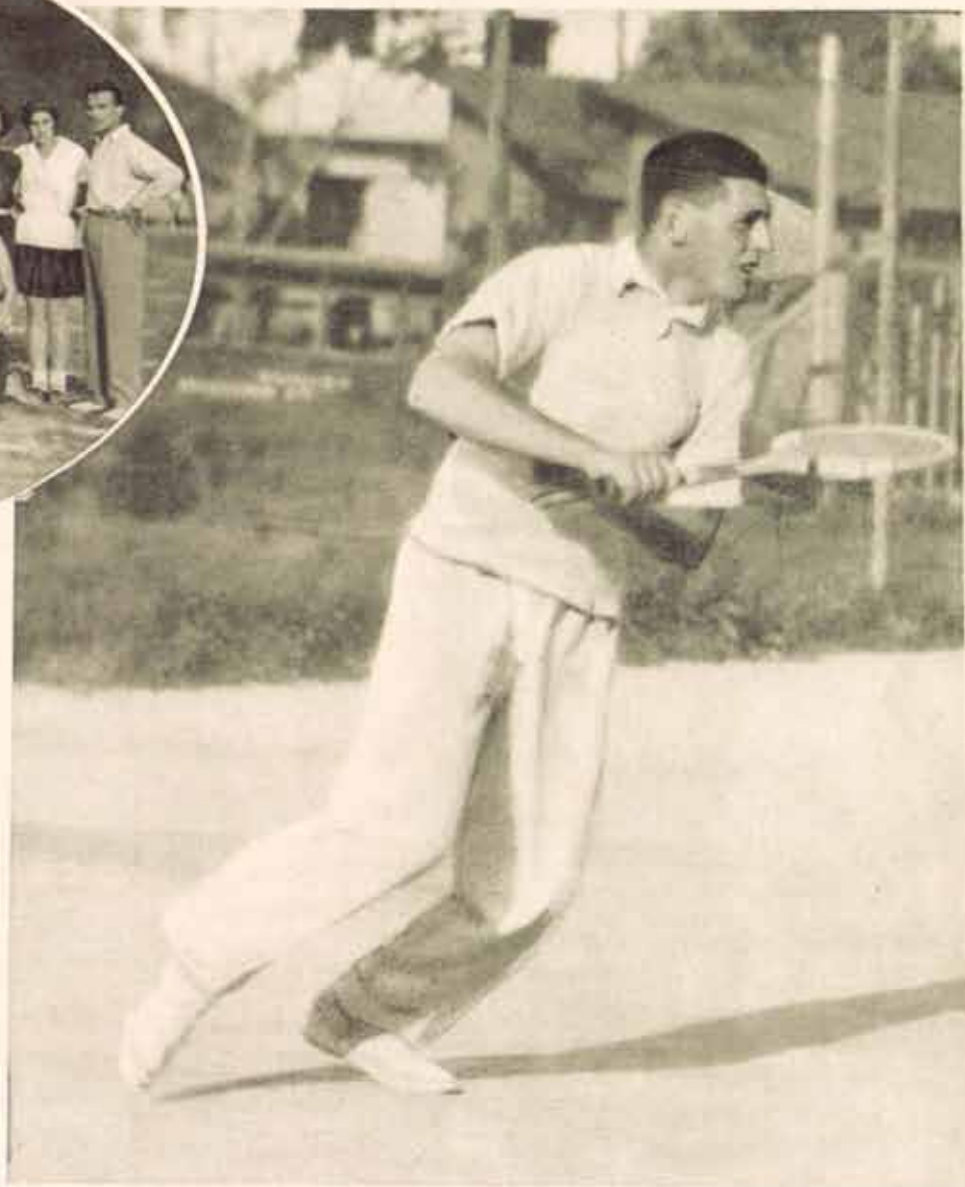

Г. Д. Воларић победник у скоку у дуг.

Г. Д. Воларић победио је и у пливању.

У Башки, на острву Крку, у горњем приморју одржане су недавно лакотлетске и пливачке утакмице. Како се сада у Башки налази већи број младих спортиста и спортисткиња, то је ова приредба потпуно успела. На овим утакмицама се истакао господин Д. Воларић, чије слике доносимо, а који је победио и у пливачким и у лакотлетским приредбама.

Наш државни првак у тенису г. Франја Шефер је са Радовићем из Београда репрезентовао је нашу државу у борби против Мађарске. Све три партије у којима је он учествовао решио је у нашу корист и тиме донео победу Југославији.

С. к. Славија из Приједора

Тим С. к. Славије из Приједора, који је пре кратког времена победио Бању-Лугу са резултатом 4:0.

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

НАЈВЕЋИ ДОМАЋИ ТЕКСТИЛНИ КОНЦЕРН

ФАБРИКА ВУНЕНИХ ТКАНИНА

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

Бројаони „МУЏИНСКИ“ БЕОГРАД Телефон бр. 3-68 и 23-63

Жиро рачун: НАРОДНА БАНКА, ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА Београд, број 51178.....

ИЗРАЂУЈЕ:

Све врсте штофофа, чоје, сујна, шајка абаџијског и мустровањог, лебад, вунене мараме (шалоба) и гајтана.

Кангари оделење израђује:

Разна вунена плетива у свим бојама.

Позамантериско оделење израђује:

Разне позамантерије од свиле, памука и вуне, разне врсте шуташа, пертле за обућу, шнуре за забесе и др.

СРПСКА ФАБРИКА ТЕПИХА ЛАЗАР ДУЊЕРСКИ А. Д.

В. БЕЧКЕРЕК

Бројаони: „ТЕПИХ“ Телефон бр. 97.

Пошт. Штед. Загреб, чек. 46445

„ „ Београд „ 51905

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте тепиха Турне, Велбет, Тапестари, Киндерминстер, Холендер, цуте тепиха и моћета као и „смирна тепихе“ у свима бојама, дезенима и величинама.

ВУНА Д. Д. КАРЛОВАЦ

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ:

све врсте мушких и женских штофофа од најјефтинијих до најбољих: чоје, лебад, и вунен. шалоба.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВА А. Д.

ФИЛИЈАЛА ЛЕСКОВАЦ

Бројаони „ИЛИЋИ“, Телефон број 71.

ИЗРАЂУЈЕ:

све врсте американа, платна за поставе, сламарице, цираде и цакобе од чисте кудеље и т. д.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВА А. Д.

Тел. 60-03 БЕОГРАД Тел. 2-31

Бројаони „ИЛИЋИ“.

ИЗРАЂУЈЕ: сваку врсту платна, памучног, ланеног и кудељног, порхета бељеног и штампаног у разним бојама, американа, Калико, платно за забесе, градла плавог за радничка одела, цираде и друго.

ФАБРИКА КАНАПА И УЖАРИЈЕ А. Д. ЛЕСКОВАЦ

Бројаони „КУДЕЉАРА“ Телеф. бр. 9.

Жиро рачун код Народне Банке Ниш, Поштански чек број 51744.

ИЗРАЂУЈЕ: канап у свима врстама и нумерама, конач у боји за абације, седларе и апотекаре. Обућарски конач (фонал). Прећу од кудеље у разним нумерама, шнуре за забесе. Ужарије у разним дебљинама, љуљатке, торбице, цегера, кајише и гуртне за трансмисије, кудељ цакобе, цреба за водободе.

ПРВА СРПСКА ФАБРИКА КОНФЕКЦИЈА А. Д.

КОНАК — БАНАТ

Телефон број 6.

Модерно уређена фабрика за израду цирада (мушема) и шатора.

ТЕКСТИЛНЕ ИНДУСТРИЈЕ А. Д.

КАРЛОВАЦ

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ:

све врсте вунених тканина. Оделење трикотаже израђује мушки и женски јегеров беш, вунене мараме, и разне плетене производе од вуне, свиле и памука.

ПРВА СРПСКА ФАБРИКА МРЕЖА А. Д. ВЕЛИКИ БЕЧКЕРЕК

Телефон број 3-17.

ИЗРАЂУЈЕ: мреже за речно и морско рибарство. Сваке врсте других мрежа као за коње, хенгамете за железничке вагоне, разне кесе и друго. — Засебно оделење за израду „Стора“.

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

ЗА ТЕНИС

Врста 4535 — 2 — 6
Дим. 59.—

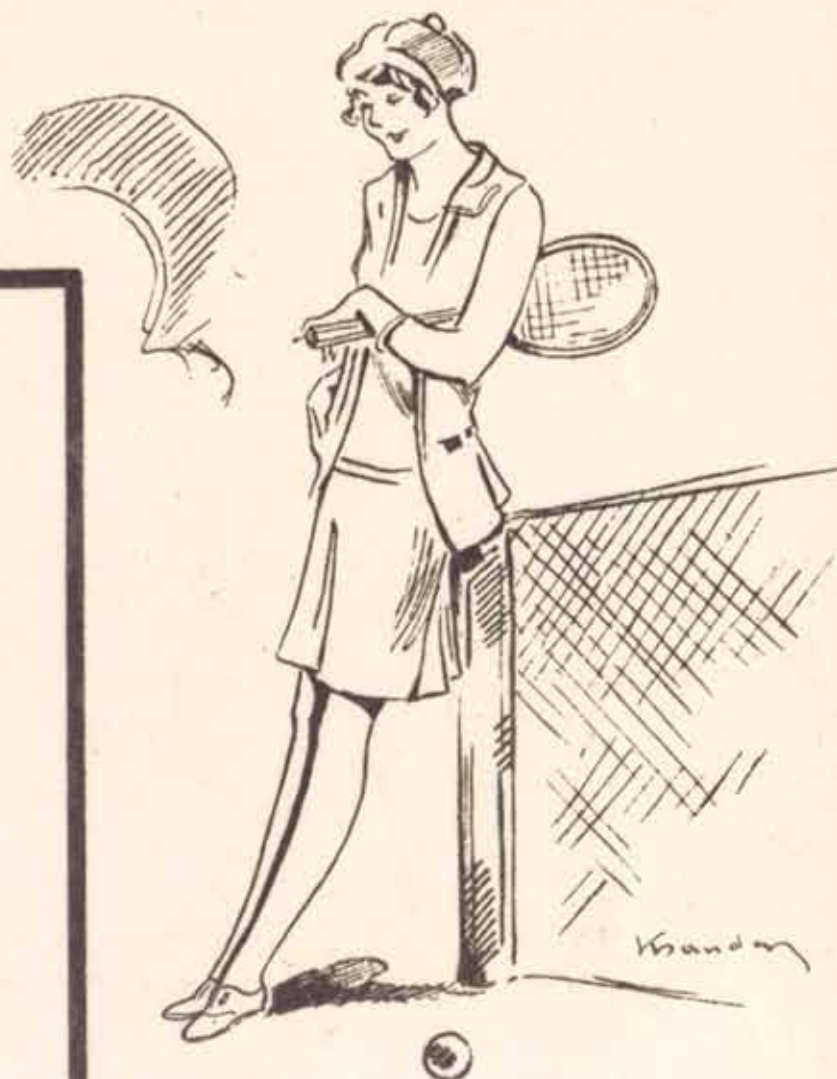

Једноставна платнена ципела на шипр у боји белој, сивој или црној са латиним доном од бул-канцобане гуме.

Врста 1135 — 1
Дим. 89.—

Платна платнена ципела на шипр у боји белој са брао латиним и еластичним доном од сирове креи-гуме.

Бата

Разно

Прва интернационална изложба аеропланске поште

Француски Аеро-клуб организује у павиљону Марсај, у Паризу, од 6—16 новембра ове године прву интернационалну изложбу аеропланске поште.

Поводом тога биће издате нарочите марке за писма и вишете, на којима ће бити забележен датум изложбе.

Трамваји са столовима

Трамваји у Лајпцигу добиће ускоро 50 нових кола, снабдених свима најновијим пројектацима. Кола ће бити са 8 точкова, са електричним кочицама, а имаће и специјалне апарате за сигнализацију. Сем тога, пред сваким седиштем биће учвршћени и мали столови, као што су до сада имали само железнички вагони.

Радио у казненом заводу

Недавно је управа женског казног завода у Барселони, у Шпанији, увела за осуђенице радио. Једна централна пријемна станица везује се за неколико гласноговорника тако да, за време одмора, осуђенице могу слушати концерте, предавања и други, за њих специјално спрењени емисиони материјал.

Пацов као психолог

Да ли пацови могу да осете несрећу и опасност?

На ово питање може се, после једног лова који је на пацове приређен у Ослу, одговорити потврдно. Тај лов трајао је недељу дана и 15.000 тона отрова је употребљено да се побије око 600.000 пацова.

Борба је била, бар је тако изгледало завршена победом.

Међутим, изгледа да сви пацови у Ослу нису ипак побијени и да су, осетивши опасност, побегли, јер многи сељаци тврде да су виђали читаве чете пацова како се селе из вароши, а све више има пријава да се по околним селима ове штеточине појављују у невероватно великом броју.

„Метро“ на продају

Ко жели да купи подземну железницу, може да поднесе своју понуду лондонској „Subway“ компанији. Услови су врло повољни јер подземна пруга није у експлоатацији већ неколико година.

Јапанска пропаганда

И у Јапану влада криза књиге, тако да су и тамо књижари приморани да се довијају. Тако један од њих оглашава:

„Читалачка публика наћи ће код нас: 1. цене јефтиније него на лутрији 2. књиге елегантније него певачице 3. штампану чисту као кристал 4. хартију јачу од слонове коже 5. опхођене према клијентима лепше него у прекоокеанским друштвима 6. лифровање брже него пуцањ из пушке и 7. пакети су паковани са већом бригом него што указује жена мужу кога воли.

Зец, највећи мученик моде

Према статистикама, које су издате приликом међународне изложбе крзна у Лајпцигу, зец је највећи мученик моде. Годишње дође у промет 200 милиона зечијих кожа. За зецом долази оваца, са 26 милиона кожа па кртица, са 20 милиона.

Интересантно је да и мачка даје исто толико кожа као и лисица, 1.750.000 годишње. Најмање се крзна добија од мачке чинчила, од које долази на пијаци свега 500 кожа годишње.

Аеродром у центру Лондона

Енглеско министарство ваздуха намерава да усред Лондона, на крову станице Ватерло, подигне аеродром. Ово је само пројекат, пошто би подизање аеродрома коштало око 5 милиона ливара стерлинга. Грађење аеродрома се предузима услед тога што је садашњи аеродром, Кројдон, далеко од вароши, тако да је потребно скоро један сат да му се приђе аутомобилом.

Нова корист од алуминиума

У северној Италији направљена је једна линија за транспорт електричне енергије од 240.000 волти, која је дугачка 242 километра. Цела линија је направљена од алуминиума, па је тако постигнута велика уштеда у бакарном материјалу.

Телефон Енглеска-Канада и Енглеска-Аустралија

Недавно је обављен први разговор између Лондона и једног воза који је јурио 96 километара на сат између Монреала и Квебека. Разговор су водили претседник и потпретседник Национал Ралвеј компаније, а трајао је неколико минута и чуо се врло разговетно.

У исто доба отворена је телефонска линија између Енглеске и Аустралије и пуштена у промет. Први говорник био је г. Рамзе Макдоналд који је разговарао са претседником аустралијске владе г. Скулином.

Треба напоменути да је и једна и друга телефонска веза постигнута путем радио апарата.

И Јапан уводи латиницу

Да ли ће Јапан поћи за Турском?

Изгледа, према писању „Опiniона“, да присталице латинице све више успевају и да ће њихови напори, да се избаци досадна писане, бити крунисани успехом.

Јапан, као што је познато, пише комбиновајући идеографска слова и фонетичке слоге. Стручњаци тврде да је само за читање новина потребно да се зна најмање 3000 знакова и то је један од најјачих разлога у борби за латиницу, пошто је у Јапану врло мало људи толико образованих да могу знати 3000 слова.

FLY-TOX

(Чита се: ФЛАЈ-ТОКС)

Једини је непријатељ мува и осталих инсеката.

„ФЛАЈ-ТОКС“

Пријатно мирише!
Не прља рубље!
Не штоди човеку!
Добија се свуда!

ФЛАЈ-ТОКС

ФЛАЈ-ТОКС

Предаја чешке плакете нашим соколима

„Апигатор“

Специјална
Трговина
кожне робе
и путних
потреба.

Сопствена
фабрика

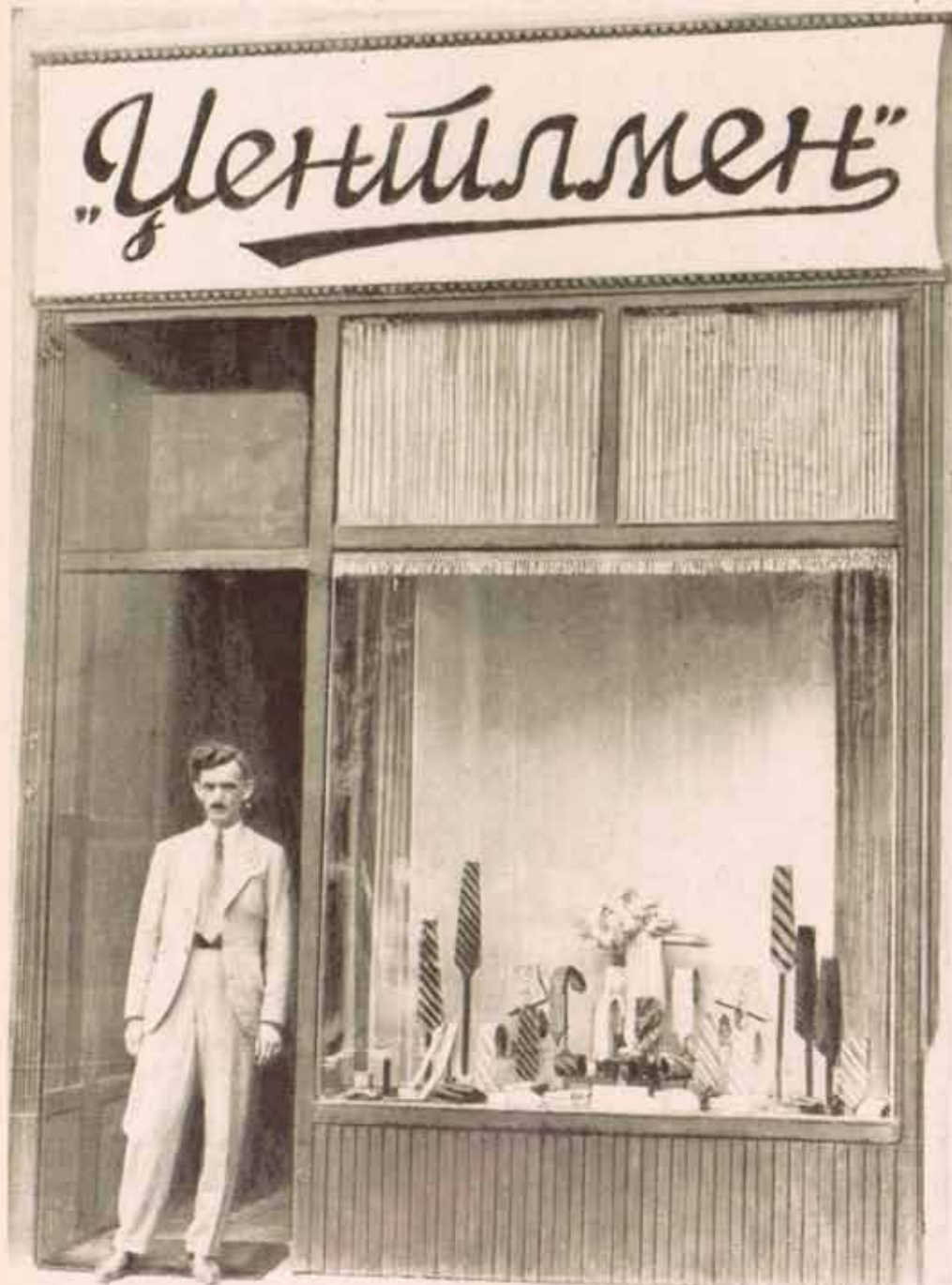
БЕОГРАД
Коларчева 1.

Палата Југобанке

ФАБРИЧНО СТОВАРИШТЕ:

Прве југословенске творнице новчега, торба и кожне робе „СЉЕМЕ“ Загреб, Медулићева ул. 12.

Ових дана отворена је у улици **Обилићев Венац бр. 34.** прено-
пута Руског Цара, помодно галантеријска трговина за господоу

„ЦЕНТЛМЕН“

сопственици **Бранислав Ранић и Лазар Мандић.**

Ова елегантно и укусно уређена радња париског или енглеског стила, и ако се налази
повучена у мирној улици, ипак привлачи нарочиту пажњу нашег моденог света, јер
доноси ексклузивно последње новитете. Специјалитет је ове радње напрецијанија не-
равна мушког рубља са моделом и пробом.

најновiji hotel у
Београду на углу

**Balkanske i Kraljice
Natalije ulice.**

Moderni
konfor.-

**Vruća i
hladna
voda.**

У непосредној
близини центра и же-
лезничке станице.
Sve sobe gledaju
на улицу. Величан-
ствен изглед на
Авалу i sremsку
равницу.

**Cene
umerene**

Telefon br. 61-17.

Српско Акционарско Друштво Угљена

БЕОГРАД

Концепарија: **ТЕРАЗИЈЕ 1 III**

Депеше: **Антрацит.**

Стоваришта:

ЦАРИНСКА УЛ. 63.

ЖЕЉЕЗНИЧКА 9.

Продаје на велико и мало
са стоваришта:

Шлески камени угаљ,
Кокс за грејање (крупни и орашаста), шлески брикет у циглама од 1 кг., домаћи угаљ Трбовље, буково, церово, јасеново и јошиково дрво.

Продаја по најповољнијим ценама и превози сопственим превозним сретствима.

Телефони:

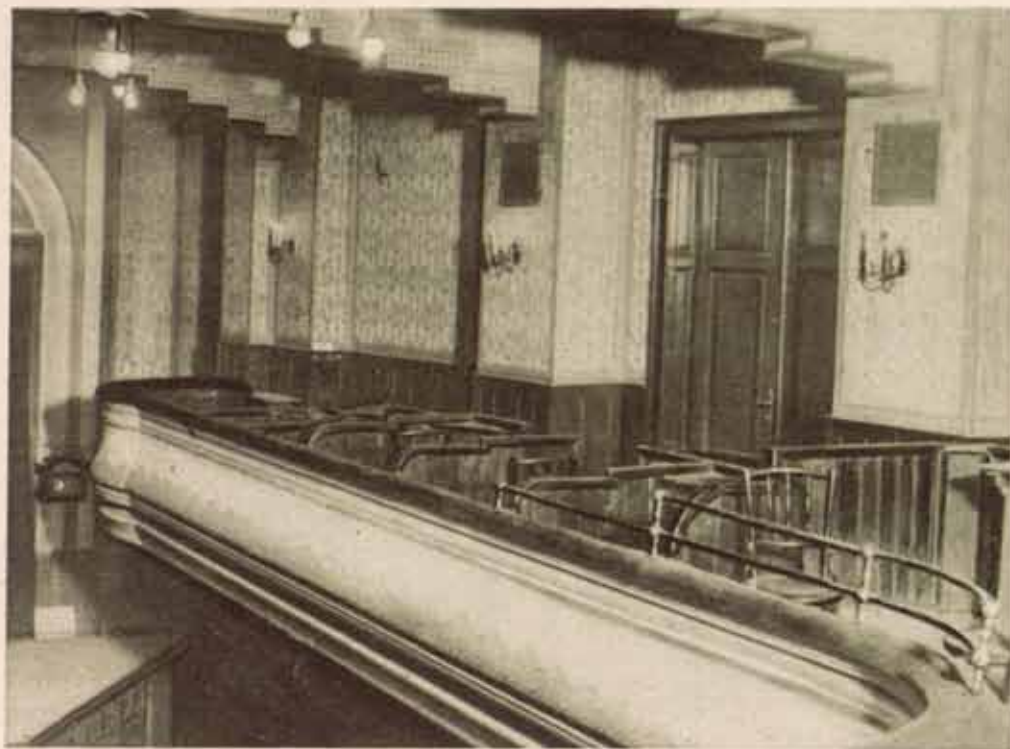
15-93, 39-32, 53-00.

THÉÂTRE VARIÉTÉ PALACE

ЦЕНЕ

ПОЗНАТО

СОЛИДНЕ.

ДНЕВНО

велики интернационални

ВАРИЕТСКИ ПРОГРАМ

ПРВОКЛАСАН ЛОКАЛ,
СКУПОТМЕНЕ
БЕОГРАДСКЕ
ПУБЛИКЕ КАО
И СТРАНАЦА.

ВЕЛИКА
РЕВИЈА И ГАРА
СВЕТСКИХ
ИГРАЧИЦА
И ЛЕПОТИЦА.

ПРВОКЛАСНА
И НАЈБОЉА МУЗИКА.

СОКОЛИ

Посетите највеће фабрично стовариште
Грамофона и плоча
ЕДИСОН БЕЛ ПЕНКАЛА,
која Вам једино омогућује

куповину на не приметну
дугорочну отплату

без капаре.

Уверите се у наш велики избор

апарата свих
светских марки,
као и богато стовариште плоча
домаће и стране
песме, шлагера
и севдалинки.

Тражите наше проспекте
без обавезе на куповину

EDISON BELL PENKALA Ltd.

Фил. БЕОГРАД, Кн. Михајлова 9, до „Руског Цара“ тел. 45-69.

Фил. СКОПЉЕ, Шумадијска улица број 5; Телефон број 170.

Важно за све пушнике, који пушћу
за Далмацију!

MEINL

отвара своју
373.

подружницу
У СПЛИТУ
Домалдова улица 2

Сви посетници наших кућалишта у
приморју уљудно се позивају, да на
својем пушћу кроз Силић, изволе
своје пошребје подмирићу у нашој
подружници Силић, односно да из
свог боравишта почастије споменућу
подружницу са својим цењ. наруџбама.

Наша силићска
подружница
послужиће вас
промислено и савесно.

JULIO MEINL D.D.
ZAGREB

РЕУМАТИЗАМ

ишиас, укоченост
жила, костобољу,
зубобољу, главобољу
и уопште сва пробадања настала
услед назеба, и т. д. лечи сигурним
успехом

„Антиреумин“

који је стекао на хиљаде признања.
Цена оригиналној флаши 35.— дин.
а пробној 18.— динара.

Малокрвност, слабост, не-
достатак апетита и т. д. лечи поуздано
леком **»Фералбумин«**. Цена

оригиналној флаши 35.— динара.
Оба лека добијају се у апотекама или ди-
ректно код произвођача: Мр. А. Мрћушић-а
апотекара, Коњиц (Херцеговина) који ша-
ље франко на доплату количину од 3 фла-
ше: унапред, а код поруџбине од мање ко-
личине унапредује се поштарина.

СВАКО ЈУТРО ФРИШАК ГУЛАШ

СУВЕРЕНИ РЕД МАЛТЕШКИХ ВИТЕЗОВА

Хоспиталијери, како их зову у Француској, Јоханите у Немачкој, Светојовановци код нас, некадашњи Родани, данашњи Малтези сачињавају једини преостали крсташки ред, Ред Светог Јована Јерусалимског, који је играо и одиграо замашну једну улогу у доба крсташких ратова, па и дошле кроз цео средњи век све до француске револуције и Наполеона.

Ред је основао, негде на измаку 11. и почетку 12. века, ректор болнице у Јерусалиму Жерар, са задатком да негује сиромаш-

ним војском, чију је опсаду издржао од 26 јуна до 21 децембра, наневши ој скоро стотисучи губитак људства. Ова је капитулација била посве часна и врло ретка код Турака: ред је задржао своје оружје, заставе и артиљерију; становници Рода могли су по својој вољи отићи с редом или остати на Роду, у којем су случају били ослобођени свих дажбина пуних пет година, а поврх свега свјатан Сулејман Други снабдео је ред намирницама и дао му лађе за превоз на Крит, па само Нову годину 1523 Велики мај-

Скобље санитетског војног малтешког реда са Баионом Карлом фон Тун и др Хоспитали на челу, на путу за Србију 1885. год. за време бугарског рата.

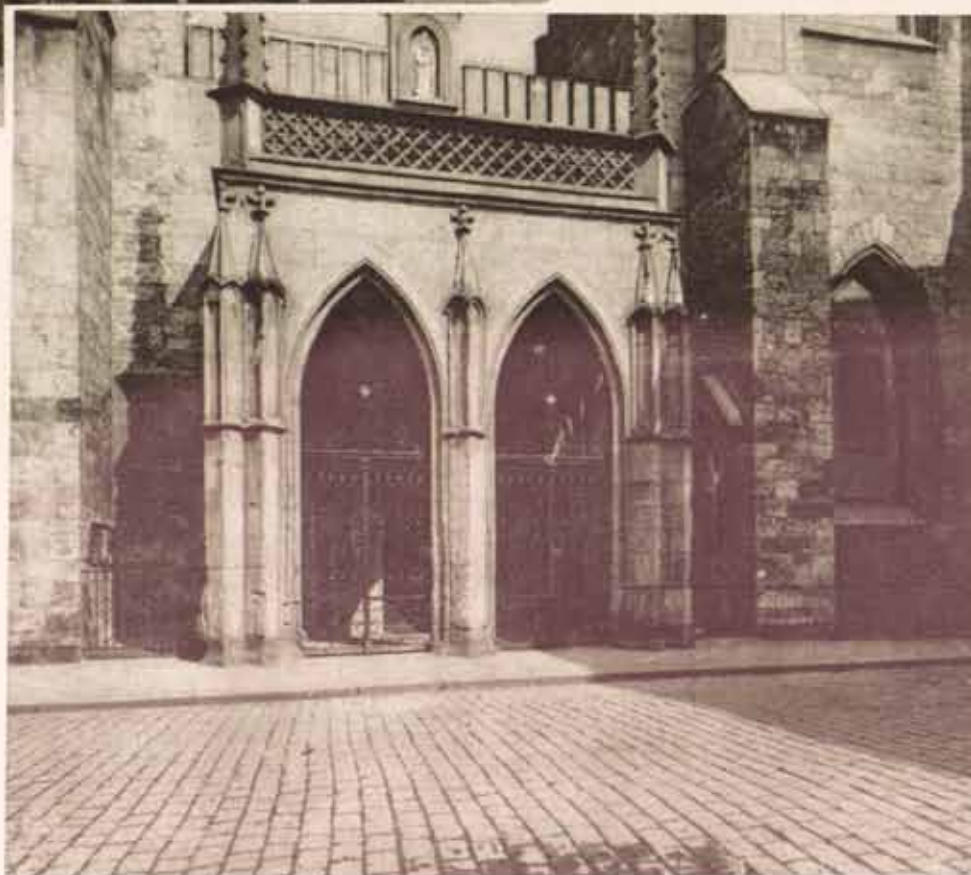
не болеснике и рањенике. Света Столица признала је и одобрила ред 1113 год. Већ Жераров наследник, Рамон де Пиј, унео је у правила реда и задатак одбране хришћанства, тако да је ред поред дотадашња своја три завета: сиромаштва, непорочности и негована убогих болесника, примио на се и оружану борбу с непријатељима хришћанске вере. Од тада је ред уместо, браће службеника убогих, имао три врсте чланова: витезове, духовнике и службенике. Витезови су могли бити само племићи. На челу реда, почев од 1173 год., стајао је Велики мајстор, који се бирао између највиших достојанственика реда. Једини изузетак у овом бирању учињен је приликом избора руског цара Павла Првог за Великог мајстора, иако овај није био ни витез ни достојанственик реда, а уз то још није био католик.

После пропасти Јерусалимске латинске краљевине 1291 год. и љутих окршаја у Палестини, нарочито око Тира, Маргата и Светог Јована од Акра, ред је морао да се повуче из Палестине и склони на острво Кипар, а одатле, 1310 год., на острво Род. Више од два века ред се славно борио с неверницима и одбијао свеколике нападе и јурише на Род, имајући поред своје ваљане и добро опремљене сувоzemне војске још и изврсну флоту. Али, 1522 године, ред је морао каститирирати пред двестатисучном османли-

Црква Малтешког реда у Прагу

стор Филип де Вилнер де Лил-Адам укрцао се са својим витезовима и преко 4000 душа разног пола и узраста. После дугог свог лутања по Архипелагу, Галипољу, Месини, Чивита Векији, Риму, Ници и Сира-

Улаз у двористице цркве малтешког реда у Прагу.

Главни олтар.

кузи, ред се 1530 год. настанио на Малти, коју му је даровао шпански цар Карло Пети по којој је и добио данашње своје име.

На Малти је ред у два маха привукао на се велике неверничке војске и оба пута изашао из борбе као победилац, а осим тога, ред је својом флотом штитио обале хришћанске Европе од најаде Турака и африканских мухамеданаца.

Француска револуција од 1789 год. нанела је реду велике штете, моралне и материјалне, тако да је ред прибегао 1797 год. протекторату Русије, али му овај протекторат није био нимало срећан; будући тада у непријатељству с Русијом Француска је сматрала за потребно и умесно да Малту окупира и издала је за то налог генералу Бонапарти, који је то и учинио 12 јуна 1798 год. после дводневне опсаде. Енглеска, опет, са своје стране, није се нимало устручавала да нешто мало доцније преотме Малту од Француза, коју раније није ни хтела ни могла да отима од реда.

По капитулацији реда на Малти, Велики мајстор Фердинанд де Хомпеш склопио се у Аустрију с једним делом витезова, али је одмах по свима великим приоратима реда поведена борба противу њега због слабе одбране Малте, тако да му је 1799 год. била принуђена оставка, а за Великог мајстора би изабран руски цар Павле Први, који по-

Гроф Камило Хајнрих од Арца, администратор резиденције Сувереног реда малтешких витезова

Европи ред има неколико својих великих приората с кнезом великим приором на челу. Ови велики приорати имају скоро по собна права и дужности, а деле се опет на приорате.

Данас ред одржава у својим прасионама само хоспиталитет оснивањем и издржавањем болница, а у ратовима још и увођењем санитетских возова којима превози ранјенике с бојишта у удаљене болнице, као и успостављањем опоравилишта за реконвалесценте. На територији данашње Југославије ред је у два маха саобраћао својим санитетским возовима: за време окупације 1878 год. Босне и Херцеговине, у Србији за време српско-бугарског рата 1885 год. на прузи Београд—Ниш. — Некада је у данашњој Југославији ред имао своју коменду, коју је успоставио угарски велики превор Херцберштајн у Карловцу, али је због близине границе и угрожавања од стране Турака била продана 1745 год. заједно с Новиградом.

У палати великог превората Сувереног реда малтешких витезова у Прагу смештено је наше посланство још од 1919 год. Палата је подигнута 1726 год. и спада у најинтересантније и најлепше палате прашке, с богатим гобелинима у великим и лепим дворницама.

Бориша М. Лазин.

Наше посланство у Прагу (Палата Малтешког реда)

Болница Малтешког реда у Јерусалиму

стави за свог намесника у реду фелдмаршала грофа Салтикова, а у Русији успостави православни велики приорат реда. Убрзо затим Павле Први би убијен, а по налогу цара Александра Првог намесник гроф Салтиков водио је ред до избора новог Великог мајстора Жана Батиста Томашија, који исто тако није остао дуго на том положају. После његове смрти, 15 јуна 1805 год. редом су управљали намесници све до 1879 год., када су поново почели бирати Велике мајсторе у реду.

По губитку Малте ред је остао без икакве територије, али је и без ње све до данашњег дана остао суверен. И данас још ред има своја претставништва у некојим државама, има и свог канцелара ордена и чак и све атрибуте свога суверенитета. Седиште Великог мајстора сада је у Риму, а у

Један од гоблена у агради нашег посланства у Прагу

Шта соколи важе, нека слика каже

1

Два сокола млада, два рођена брата
Дошли су са слета пре два до три сата.
Са оцем и мајком пошли су у шетњу,
Нису рачунали ни на какву сметњу.

2

Од једном опазе, горе са видлића,
У највећем трку једног страшног бића,
А за њиме сељак виче из свег гласа:
„Бежите брзо знате, сад вам нема спаса!“

3

И отац и мати почеше да вичу,
Ал наши соколи неће ни да мичу:
Не боје се они ни бића ни врабе,
Докле су им добре мишице и зрабе.

4

И почну, полако, зашто да се журе?
Да избоде редом соколске фигуре,
На рогу од бића, ко да су на реху,
Све лако и лепо, у шали и смећу.

5

И бић се препаде, па стаде да ауда,
А од чула блене сељак што га чува.
А соколи наши, паметно се боре:
Радити су вежбе да бића уморе.

6

И теј што су сишли и стали на траву,
Бић окрете папке, не окрете главу,
Па стаде да бежи и ко луд да скаче,
Није, јадан, знао шта соколи значе.

ЗДРАВО!

МИШКО И ЧАРОВНА ЗВИЖАЉКА

(Четврти наставак).

15

Где ће Мишко ноћ провести?

Боже, како је уморан! Ох, кад би сад у тој кући били неки добри душевни људи, да га приме да се склони преко ноћ — макар негде у шталу, на голој земљи.

Те тако се он, Бога молећи, упуту према тој пријатној светлости: Помрчина биваше све гушћа. Много се био уплашио да ће ноћ морати провести самотан, без вечере и без лепе речи.

16

Мишко моли да га приме да преноћи.

Мишко се прво споља надвири над прозор, па виде где код обасјаног и тоглог оњишта седе један човек и жена. Одмах се одлучи да закуца на врата.

Очас се појави жена у трему, па рече: „Ко ту куца?“

Прича о сивом соколу

У Црној Шуми, далеко, врло далеко одавде, живела је једна велика, страшна орлушина. Имала је две главе; округле, жуте очи, а кад би још наокстрешила своје као ноћ црно перје и опружила оштре канџе, јежили су се крагуји, престајао славуј да пева и детлић да лупа, а остале птице бежале су куд која.

У целом своме великоме царству орлушина није имала пријатеља. Њено друштво биле су само вране, које су јој ласкале, јер су чекале да им с времена на време баци у кљуун део плена који је она на све стране грабила.

Једнога дана, птицама се досади тиранаја и оне се почеше окупљати на договор и саветовати се како да се ослободе страшне грабљивице. Вране су облетале око тих скупова, па су тако и оне сазнале да на Плавом Брду, под којим се састају две велике реке живи у слободи један храбри стари соко. Сазнале су и то да су други соколи с Црвене Горе, са дивног Загорја и са Беле Планине одлетали томе сивом соколу и молили га да ослободи њихову браћу и остале птице.

Наљутила се црна орлушина кад је сазнала да има још птица које су слободне, па је решила да сивог сокола уништи, а његове земље себи приграби.

Кренула је била силну војску и опколила Плаво Брдо са свих страна. Бој је био страхан. Налетале су птице са свих страна, али су се соколи

храбро држали. Крвава су им била крила умор их је савлађивао, али свога вођу нису дали.

Кад је орлушина видела да се Плаво Брдо не може освојити, и да се око седега брата окупља све више сокола, чак и из њених гора, позвала је у помоћ све сове и буљине, али није рачунала да и стари соко има пријатеља. Са великих хладних поља долетео је и довео своју војску стари орао, пожурили су се галебови са својих стена, јавио се чак и прекоморски јастреб, и црвени петао размахом је још једном крилима и још једном пробудио цео свет.

Други сусрет био је страшнији од првога. Крв је текла на све стране. Млади соколићи храбро су јуришали; вране, сове и буљине су бежале. Орлушине више нису имале перја, а стара црна орлушина лежала је у блату, са поломљеним крилима. Стари сиви соко је победио, а под Плавим Брдом грлила су се и веселила ослобођена браћа и свијала ново гнездо из кога их више нико неће моћи да истера.

Прошло је од тада доста времена. Старог сивог сокола одавно су сви ожалили, али млади соколићи нису и неће заборавити што је било. Врло, врло често, сакупе се они под Плавим Брдом да се изгрле, да се поиграју да измере своју снагу и да се заветују да ће се вечно љубити. Њихова браћа из осталих крајева радују се томе; остале птице, такође су врло задовољне јер нема ко да их дави.

Гр. К.

Скривалица

Где су нам се сакриле сестре соколице?

Спира Соко

**Бранислав
Нунчић**

ре три месеца постављен је за наставника цртања у нашој гимназији брат Чех, г. Тома Шишић, млад и интелигентан човек, који је имао нарочиту вољу да се прилагоди нашем животу и обичајима, те је стога врло радо прилагодивши, мезетисао краставце из воде. Он је знао да је то један од ванредно лепих народних обичаја, који треба неговати и не дозволити да изумре, као што су већ многи и многи народни обичаји изумрли.

До његовог доласка у нашој је варошници јаван живот текао тихо, мирно и једноставно, тако да би се могло рећи да тога живота није ни било. До душе, порезник Љуба, Јоца поштар и Ика галантериста коцкали су се сваке ноћи до зоре, али се то не може сматрати као израз јавног живота, чак ни у случају кад би се утврдило, да су се поштар и порезник коцкали државним новцем. Не би се могло сматрати као израз јавног живота ни то, што је срески начелник држао у кући једну „сестру од тетке“, која је остала сиротица, па је он „прихватио“; не би могла бити израз јавног живота чак ни наша певачка дружина, која је имала само барјак и једнога тенора, Јоцу стаклоресца, а није имала ни правила, ни управу, ни чланове; нити би могло бити израз јавног живота то, што Пера пушкар, г. Сима, некадашњи срески начелник и Васа апотекар, већ седамнаест година иду сваке недеље у лов, и за тих седамнаест година једва су успели да ране једног овчара и да убију апотекарово ловачко куче.

Бивало је, додуше, понекад и догађаја који су узбудили нашу мирну средину; као на пример, кад су се поп Тима и поп Аврам потукли на гробљу о задушницама и јасно посовали један другогме оца християнскога; или, када је Мика столар одсекао десни брк Јашин телеграфисти кад га је затекао код своје жене или најзад, кад је госпа Сида поштарка напала и испребијала собарницу код „Национала“ само зато што је ова имала другаче погледе на брак. Бивало је и других таквих догађаја, који су бар давали материјала да се о њима по недељу и две дана говори, те задовоље духовне потребе становништва, али правог јавног живота није било све до доласка г. Томе Шишића за наставника цртања.

Већ првих дана по доласку, он сабрао око себе неколико младих људи и, уз ракију и краставце, изнесе им идеју о оснивању гимнастичког друштва „Сокола“. Ти млади људи загрејаше се, ако не баш за саму задаћу а оно за црвену блузу и перушку за капом, и тако отпочеше сваке недеље неке конференције у четвртном разреду основне школе. Те конференције у почетку су биле уже, а затим се шириле све више и више, тако да је на њих већ долазило и Сима магација, Сава кмет, Пера агент, па и сам поп Аврам. До душе, чаршија је узела у подсмех ствар и издевала разна птичија имена онима који су одлазили на конференције, али је г. Шишић умео некако да загреје људе и тако их приложио за ствар, да су преко свега тога пролазили и пристајали уз покрет.

Разуме се, да се чаршија најслађе на-

смејала, када се чуло, да се Спира Савић, општински деловођа уписао у „Соколе“.

— Зар Спира соко? — вриснуо је Танаско кафеџија и затресао му се трбух као породици у деветом месецу, а заценио се, те га морали водом да поливају да се поврати.

— Друго да се госпа Мица уписала у соколице... — додаје Средоје седлар.

— Море, каква соколица; да си рекао јастребица, па 'аја, 'аја! — завршава Пера извршитељ.

А сва та смејурја и сва та објашњења, односила су се у главном на приватан живот Спире Савића. Његова супруга, поменути госпођа Мица, и ако пре удаје није била члан никаквог гимнастичког друштва имала је необично развијене виличне мускуле и тако снажне руке као да се цела живота вежбала дизањем ђулади: док је општински деловођа имао свега 64 сантиметра широке груди, танке и дугачке руке као пекарске лопате за вађење хлеба из пећи, и утоную трбух као конквацино огледало. Такве физичке супротности морале су разуме се, изазивати и моралне супротности у браку, и у рубрици догађаја у нашој вароши, често се помињани Спира деловођа и мускулозна госпођа Мица. Веле, да госпођа Мица није друкчије ни разговарала са Спиром но као командир чете са шкартом. Он пред њом није имао никад право да изговори коју реч више, сем речи „разумем!“ а ако би и покушао, то га је

врло скупо стало. Када би она разјанила своје мускулозне вилице, веле, да се тресла не само кућа, већ и панталоне на сувим и штркастим ногама општинског деловође. Разуме се, да се шапутало, нарочито стога, што се г. Спира чешће појављивао у вароши са каквом масницом, објашњавајући пријатељима, да ју је добио од фасцикуле, која је случајно пала и осакатила га. Како је та фасцикула у Спириној канцеларији често падала, то наша чаршија у последње време није ни чекала да јој г. Спира објашњава случај, већ, кадгод би га видела са масницом, гракинула би на сва уста:

— Шта је, господине Спиро, фасцикула опет пала?

— Опет! — одговарао би он резигнирано и мануо обема рукама као да би хтео полетети.

И то управо, што су такви односи владали у кући г. Спире Савића и изазвало је у вароши смејурју, када се чуло да се и Спира уписао у „Соколе“. Сви су се, уз гласан кикот питали: како је то могло бити, да госпођа Мица, која Спири није дозвољавала ни у кафану да сврати као човек, дозволи му да се упише у „Соколе.“ Међутим, су се тако питали само зато, што нису знали једну интимну тежњу госпа Мицину. Она је девојком била заљубљена у једног жандармеријског потпоручника и мало је требало па да му постане жена. Она је већ увелико сањала како иде под руку са униформисаним мужем, и како јој све другарице завиде. Потпоручник је само очекивао да постане поручник, па да је запроси, и тако би извесно и било, да „разне интриге“ нису потпоручника отерале на суд, где је деградацијом изгубио чин. Како је тим самим и данашња госпођа Мица постала деградирана удавача, морала се задовољити и са општинским деловођом и одрећи се за свагда девојачкога сна да са униформисаним мужем прође чаршијом под руку. Она је знала да је општински деловођа са 64 сантиметра ширине у грудима, који ни војску није служио због неспособности, не може ни на који начин стећи право на униформу па ма како чести били ратови на Балкану, и кад се појавио Шишић једнога дана, о Краљевом рођендану обукао своју соколску униформу па га госпа Мица видела у цркви, она је, чим је дошла кући, спустила своју мускулозну руку на раме господину Спири и узвикнула:

— Ти неш бити соко!

Бадава се Спира бранио како нема воље за то, бадава је објашњавао да би му могао и претседник општине замерити кад прође са перушком за шеширом кроз чаршију — госпа Мица је остала одлучно при својој и понављала је:

— Ти неш бити соко!

И тако је Спира Савић, општински деловођа, постао соко!

Међутим, соколски покрет г. Томе Пишихила није остао само на конференцијама, већ је једнога дана постао и дело. Обрадовао се одбор, изабрала се управа и отпочела су вежбања. Руке горе, руке доле, руке напред, руке настрг, чучање, стајање на једној ноzi, прегинање, све се то вршило у школском дворишту, свакога дана од пет до седам часова пред вече, пред многобојном децурањом која се пела на зидо-

ски начиник затакао. Ноге попео у вис, а главу забо у столице. За господина Перу економа у болници, веле, да је почео да прескаче кревете. Уђе у болесничку собу, ту низ кревета по један метар растојања и он почне од првога командујући себи: „Један, два, три, четири...!“ и прескаче редом све кревете и болеснике у њима. Причају, да су се пре неко вече, у кафани код „Национала“ потукли Воја шумар и Аца порезник због једног подметнутог кеца, кад је у банци било 400 динара. Обојица су из

на реху и уморан сам, сутра ћу спавати.
— Шта кажеш? — дрекну командир чете.

Спира зину још нешто да каже, али у њему затрепта она стара, предсоколска душа општинскога деловође и он завуче главу под покривач и, ради утехе, узме да пица своје мишице.

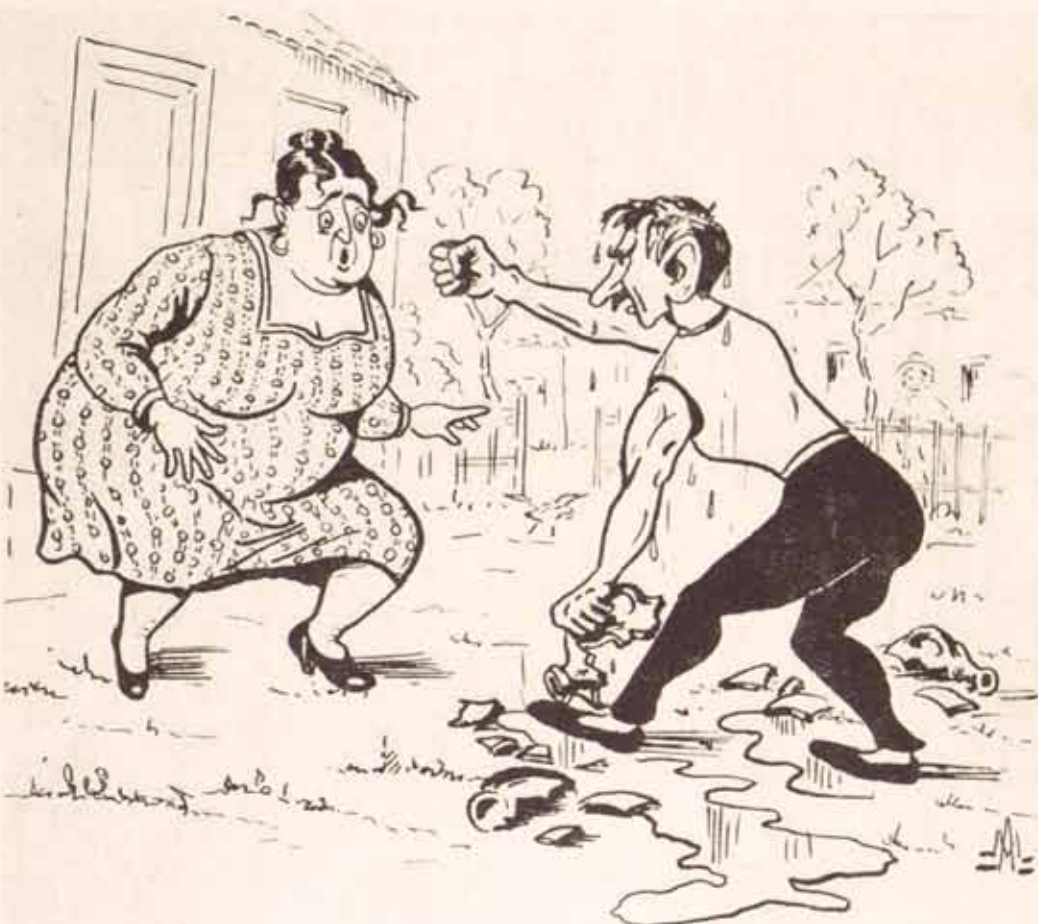
Вежбања су међутим напредовала све више и више и Спира је осећао све више и више мушке снаге у себи те, једнога дана; након пуне године дана вежбања, деси се нешто, што у једноставни живот наше паланке унесе нарочито и неочекивано узбуђење.

То се десило једног предвече, у суботу, уочи недеље. Спира дошао кући, скинуо капут па узме тестије, напунио их водом, и изишао у авлију, те почео са њима да врши вежбања, замислајући их као два ћулета. У једноме живљем замаху он некако чукне тестије и ове, као стакло, прснуше на стотину хиљада комада, а вода обли Спиру као да га си га у кацу умакао.

Госпа Мица врисну и разјатише јој се мускулозне вилице а испружише снажне руке да дочепају грешнога Спиру и да га умесе као тесто у наћвама. Али се деси нешто што се никад до сад није десило, и, што се никад не би могло ни претпоставити да се деси. Спира, као да је на вежбању и да ради по команди г. Пишихила, на „један“ метну песницу на груди, на „два“ испружи руке са стиснутим песницама, на „три“ спусти обе песнице госпа Мици на главу, на „четири“ дочепа је за косе и на „пет“ се госпа Мица, већ ваљала под њим, пиштећи као гуја у процепу и проклињући себе, што натера Спиру да се утисне у „Соколе“.

Догађај се очас рашчу по вароши и то учини да се свет поче нагло уписивати у „Соколе“.

Од тада више никад није падала она фасцикула у г. Спириној канцеларији.

ве, кровове и дрва да посматра ово занимање и да удара у громогласни кикот кад ко при чучању не може да се одржи на ногама, него седне на земљу.

Међу онима који су се вежбали био је и Спира општински деловођа, који се свако вече, после вежбања, враћао испребијан кући, а ујутру пође испребијан од куће.

А није се остало само на вежбању, него су, мање више, сви соколи почели већ и одело да кроје. Ако баш и нису сви, госпа Мица је узела од г. Пишихила одело, и по њему већ сашила Спири црвену блузу од једне своје доње сукње. Она је уопште журила да Спиру што пре униформише, мада је срески начелник, у погледу униформе, учинио извесне примедбе и поверљивим писмом запитав Министарство унутрашњих дела: треба ли дозволити ношење „црвених“ блуза у једној тако лојалној средини као што је била наша паланка и неће ли то узбудити духове?

И невероватна ствар како је гимнастичко вежбање заразило било све живо у нашој паланци. Оставите децу, која су та вежбања на све могуће начине подражавала, али су то чинили и матури људи. Тек видиш, калфа у Ике галантеристе, чим Ика није у радњи и нема муштерија, ухвати се за тавански дирек и пење се док га носом не додирне. Колико и колико пута нађу муштерије, а калфа виси о диреку. Па онда, писар у среском начелству, чим нема кога да саслушава, узме две столице и пење се и спушта на њима. Један пут га је сам сре-

битке изнели разбијене главе, али су се, по тврђењу самога учитеља гимнастике, г. Пишихила, тукли сасвим правично. Аца порезник је дочепао једну столицу и у три радње је набио шумару на главу, а шумар дигао читав астал и у две радње бацио га на порезника.

Та општа зараза гимнастизирања ухватила је, разуме се, и Спиру општинског деловођу. И он је по кући дизао у вис столице, тестије пуне воде, пањеве и све што је дочепао, а уз то сваки час је пицао час леву, а час десну мишицу. И не само што је осетио да му мишице чвршћају, него је почео осећати да му и воља чвршћа јер га је г. Пишихил убедио да у здравоме телу мора бити и здрав дух.

А да је заиста тако тј. да у здравоме телу мора бити и здрав дух, Спира се уверио већ и по томе, што је сем речи: разумем“ коју је у кући дотле једино смео изговарати у последње време, како су му мишице ојачале почео храбро и још по коју реч да казује. Тако на пример, једног вече кад се завукао у кревет, рекла му госпа Мица:

— Слушај, да ми пораниш сутра, јер хоћу да тресем кућу.

Пре, док није био соко, Спира би одговорио своје „разумем“, и поступио би по наредби госпа Мициној, али се сада у његовоме прездравеломе телу побуни нешто прездравела душа и он јој тасвим стручњачки одговори:

— Данас сам изводио сложене радње

INITIALS

20th

ЈЕЛОВНИК

За надућу недељу

Овај јеловник хаштен је на грађанску кухија за четири особе нормалнога апетита. Необичнија јела одисана су.

НЕДЕЉА:

РУЧАК: Походан ћел.
Пачије печење с кромпирчићима.
Таратор салата.
Корпице са јагодама. (Умешти 1/4 кг. бугера, 1/4 шећера, 1/4 пшеница, 1/4 кг. брашна, поделити у мале округле моделе (корпице) и пећи. Печене пунити јагодама (сезонским бојем) и укупаном заслађеном наплатом и сервирати. (Обе специјалне моделе су побезане на једном плеханом раму по 2 у реду свега 12 ком.)

ВЕЧЕРА: Пуњена јаја на мајонезу.
Шушка са реком.
Краставци из воде.
Сир.

ПОНЕДЕЉАК

РУЧАК: Боранија ћудана са говеђином.
Пудинг од инфла.
Трешње.

ВЕЧЕРА: Походани плави патлиџан са парадајз сосом.
Телећи котлети.
Цвекле.
Рибнале са шећером.

УТОРАК

РУЧАК: Говеђа супа са пирницом.
Ћудана говеђина.
Гарнир: динџобане шаргарепе, рестојан кромпир.

Сос од огроза или бишања.

Колачи од трешња. (140 гр. брашна, 90 гр. бугера, 60 гр. шећера, 1 жуманце. Бугер и брашно добро урадити додати шећер и жум. Растањити тесто у моделе од торта и пећи. Кад порумени поређати очистиће трешње посути шећером и презлама и озго додати друго тесто од умешених 8 жум., 280 гр. шећера, 2 беланаца 150 гр. бискуит презла. Пећи опет у рерни. Печено оставити да мало расклади и посути шећером.

ВЕЧЕРА: Салата од целера са мајонезом.
Пржене цигернице на бугеру са баденим кромпирчићима.
Зелена салата.
Јагоде.

СРЕДА

РУЧАК: Шаргарепа са шницлама.
Парадајз салата.
Компот од бишања.

ВЕЧЕРА: Тиквице на зезину у парадајзу.
Телећа глава са реком.
Сир.

ЧЕТВРТАК

РУЧАК: Чорба од пилеће ситице.
Походани пилити, ћелераба.
Краставац салата.
Лопте од пене (шне нојке) са карамелом.

ВЕЧЕРА: Торта са шунком. (у 200 гр. бугера умешити једно по једно 6 жум. затим 6 каш. брашна, 6 каш. млека, соли и напоследку 6 бел. снег. На добро намазаној платни за торту при доброј батри испећи од теста 6 листа. Фил. 200 гр. испецане шунке, 100 гр. бугера, 3 каш. меклерама измешати мало на батри. филовати листове и озго ишарати ћу'јиним јајима (протрти кроз сита ћуд. жум.) и тиме посути преко фила. Може се пржити раније и оставити на хладном до употребе.)

Вајсбратне пржене (или хладне).
Печене паприке.
Трешње.

ПЕТАК

РУЧАК: Грашак у мекхунама ћудан са јагњетином.
Штрудла од бишања.

ВЕЧЕРА: Ризли-пизи (Талијанска супа). (1/2 кг. младе грашча прокувати у сланој води и процедити на 60 гр. бугера издинџобати 125 гр. пирница док није мекан, додати грашак налити са мало супе од ћуд. јагњетине коју смо од подне одбојили, и оставити да заједно неко време прокува.)

Јагњетин бут у рерни на италијански начин.
Зелена салата.
Штрудла од подне.

СУБОТА

РУЧАК: Ћудец од сбињ. меса.
Кнедле од сира.
Боде.

ВЕЧЕРА: Паризер са кајганом.
Парадајз салата.
Карфиол au Gratin.
Ћутлијаш са сафтом од малина.

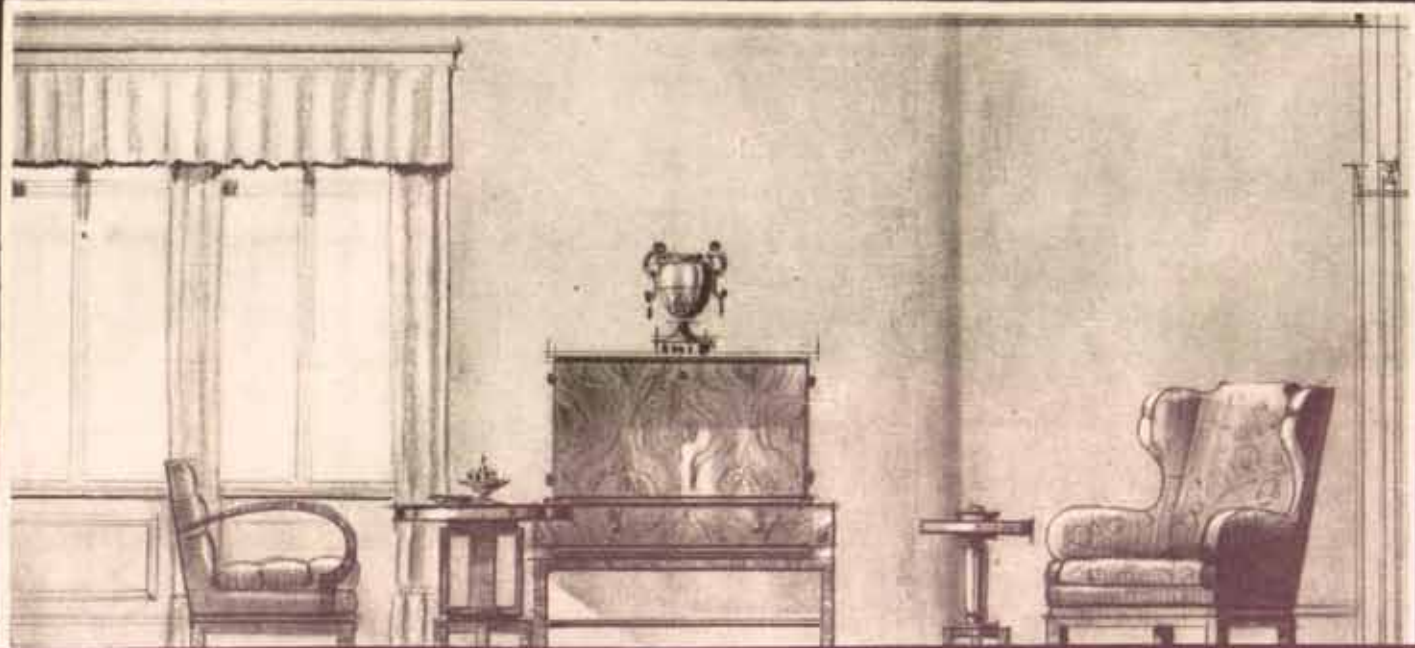
Посуђе од угља

Свакоме је познато да постоји разно посуђе од порцелана, стакла, сребра, калаја, бакра, па чак и злата. Међутим у Америци се фабрикује и посуђе од — угља. У Пенсилванији, у области Ленг, постоје рудници угља — антрацита, веома тврдог, и који доста тешко гори. Неки индустријалац је дошао на мисао да овај антрацит употребити за фабрикацију разног посуђа. И пошто је то била доста оригинална идеја, а како се то дешавало у Америци, овај је покушај имао великог успеха. И обила изгледа доста чудно кад се виде лонци за млеко, сланици, тањери и друго посуђе истесано од црне материје антрацита. А тек кад се у тако црно посуђе сипа на пример млеко, сир или друга слична материја, овај контраст између белог и црног мора да је доста чудан.

Од овог антрацита справљају се и разне гарнитуре за тоалету. И путник, Европејац, неће бити мало изненађен кад у каквом хотелу види у соби коју је узео црн лавор справљен од угља.

Фабрикација овог посуђа врло је проста. Комадима антрацита, од којих се жели да направи какав предмет, даје се одређен облик на начин сличан резању и полирању камена.

Наравно ово посуђе не сме се стављати на ватру, али ипак је зато проналазач овог оригиналног посуђа зарадио на том послу лепе паре.

Прва Југословенска Фабрика Намештаја
БОТЕ И ЕРМАН Д. Д. ЗАГРЕБ
Филијала у Београду

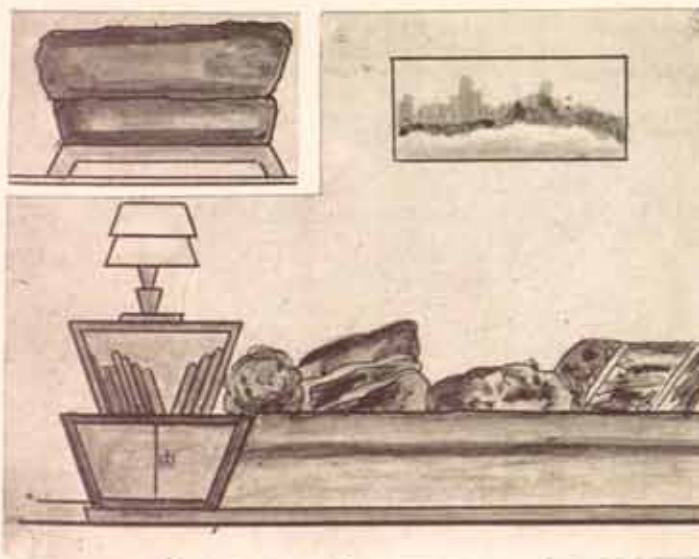
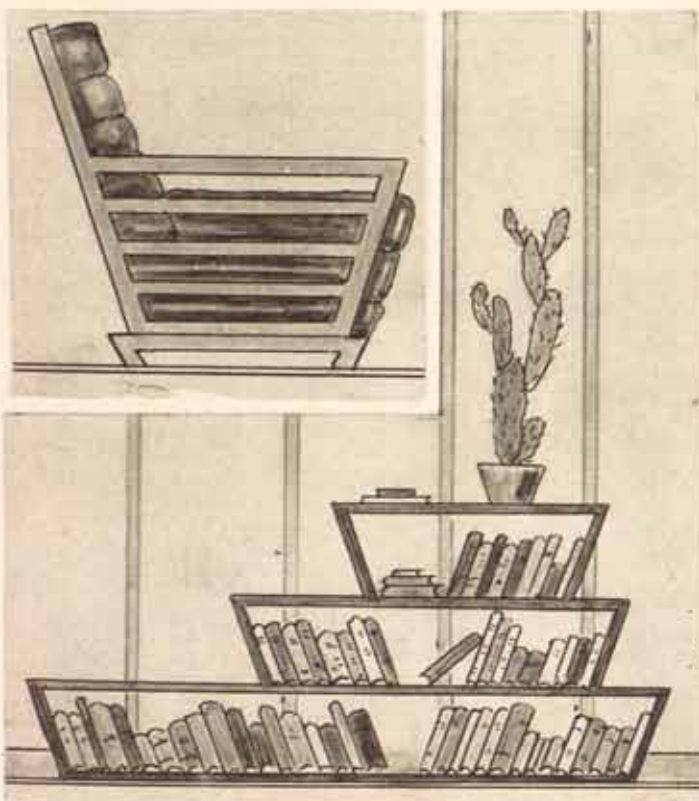
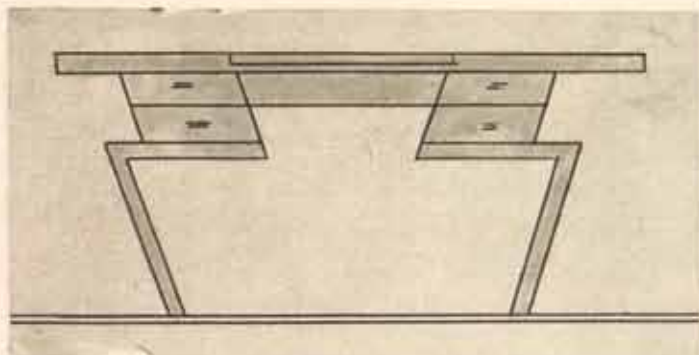
Модеран намештај

Нацрти Школе за примену декоративне уметности.
(Сва права задржана).

МУШКА СОБА

(студија г. М. Максимовића, техничара)

Дрво: љубичаста политура, тканине љубичасте, јастуци шарени, преовлађује црвено и жуто. Завесе отворено љубичасте.

2 главе
само
1
мисао

Чека нас го-
мила рубља,
или не мари

ШИХТОВ
РАДИОН

пере сам!

Ћилим од 27.500.000 динара

У замку Шенбруну код Беча налазио се пре рата на великим степеницама један огроман персијски ћилим, од fine вуне, црвене основе, прошаран цвећем и животињама у кинеском стилу, а уоквирен зеленом бордуrom. Овај ћилим је био познат под именом „Царев тепих“. Како је после рата Аустрија била сасвим пострадала, то је, поред других ствари, и овај ћилим био продан и однесен у иностранство. Купили су га 1925 године неки трговци из Лондона за 100.000 ливри стерлинга, или 27.500.000 динара.

Стручњаци сматрају да је овај ћилим један од најлепших познатих примерака персијских ћилимова, који датира још из шеснаестог века.

Тони Мур, члан аустријске делегације на Конференцији Мира у Паризу 1919. године, изгубио је у рату све. У једном тренутку бола Мур бежи у Париз.

Петауна нађе чудним случајем у Њу-јорку изабраног изабраника Меливода, кога је неколико минута пре тога Госпођа Меливодова одбегла са ње својом кћери Татјани.

Мур је био противан браку Татјане и њене Родине који је била тих дана испрошено. У тренутку потписе уговора, један странац, Педро Гланор, цела алта узима на руке Татјану и бежи с њоме. Утрчала су се на брод за Америку и нестог часа отпутовали у Њу-јорк.

Гланор је имао велике пословне везе и задржио је уговор о петролеумским изворима, Татјана је често надало то што се Гланор веома занима пословима него њоме.

После бегства Татјане живот Муров сасвим се изменио. Он је пао и гледао да сазна њену адресу. Убица Меливода био је пронађен. То је био Халиф-беј, секретар немостанске делегације и пријатељ Муров. Учинио је све могуће да пронађе Татјану, која је била понела бити несрећна услед судбине пословних држања Педро Гланора. Велика борба око освајања петролеумских извора у Баку довела је у везу и Меливоде са есперансаторима. Надажда Меливоде гледа да извуче што веће користи. Она се удје за нећак Катлајна, сина неваљалих Мурових шефа.

Татјана је била сјајан дан све жесрећнија јер је Гланор узвратио у невољу. У једном очигледном тренутку позвала је депешом Муну у помоћ. Мур се одмах јавио из Париза. Када је стигао у Њу-јорк и потражио Татјану сазнао је да је она била отишла из Њу-јорка. Он поче да трага за њом на све стране.

Пољу, ишао је без престанка да би добио овај неописиви тренутак где су се њихови путеви поново укрстали. Толико узалудног лутања сада не најзад добити један одређени смисао.

То је Мур желео да каже Педру Гланору, али није се осетио јаким. Шта треба да значе једном човеку као што је Гланор ова површина сазнања, ове „мртве идеје“, као што су говорили Катлајн говорећи о пројектима од којих је било немогуће створити новац? Уосталом, Мур је заборавио реченице тако брижљиво припремљене... Да ли ће их се сетити? Где су његове мисли?...

Из оближње собе наједном се зачу ларма. Једна се врата отворише и инжињер распозна ове речи:

— Кажите нашем министру да ће нам Москва учинити рђаву услугу ако пренагли са признавањем приватне својине; тако ће признати и американска права, француска, белгијска а међутим Енглеска треба да буде једина да их добије.

Гланор је отпустио свога госта до предсобља. Повратио се, спази Муну.

— Дуго сте ме чекали, рече он, и не додаде ни речи да се извини.

Умолу Муну да пође за њим.

— Ви ћете са мном вечерати, зар не?

Инжињер се захвали на позиву.

— У том случају допустите ми да ја узмем нешто; умирем гладан.

Поручи једно пиће крило, флашу портокаловог сока и понуди столицу својом госту.

— Ви сте дошли данас по подне?

Ово тачно питање разоружа Муну. Имао је намеру да прича о свом путовању ево где Гланор зна и час кад је дошао. Стога он потврдио климну главом.

Лаку вечеру донесоме. Гланор напуни две чаше.

— Шта бих могао за вас да учиним?

Ово обично питање човека од посла, које се тако често чује, увреди Муну: осети се неспособним да одговори док је за то време други безбрижно довршавао вечеру.

Изгледало је да Гланор не примећује ово узбуђење. Када је завршио вечеру, погледом је охрабрио свога чуљавог госта.

„Да ли ме сматра за неког мољница?“ помисли Мур. Узбуђивао се због унутрашње мржње, али није могао да се уздржи од усхићења посматрајући безбрижност и утицај овога човека. Још једном осетио се привучен од стране свога непријатеља, и кад га Гланор поново понуди да пије, Мур, бесвесно куцају својом чашом о његову заштит, врло узнемирен, спусти је не подижући ни капи.

Завлашен у својој фотељи, са цигаретом на уснама, Гланор понови:

— Шта могу да учиним за вас?

Под таквим поновљеним питањем, Мур одустаде од сваког увода, и једним потезом, објави напад:

— Где је Татјана?

Гледао је свога противника право у лице. Гланор прими ударац без љутине, чак и без изненађења:

— Ви говорите о мојој жени? рече он. Могао бих још на овом прекинути наш разговор и умолити вас да изађете, зар не? Могао бих вас такође питати ко вам је дозвољено да се мешате у те ствари. Али ја ћу пристати чак и на то да сам вам ја дозвољено да говорите о г-ђи Гланор, јер, заиста, очекивао сам вашу посету још кад је ваш брод приспео. Известили су ме о вашем тра-

гању у Њу-јорку. Одговорићу вам дакле са свом женском искреношћу: не знам где се налази моја жена и молим вас да се не играте са оним што ми је најдраже. Речите ми што је могуће краће и простије у колико вам је могуће шта сте све сазнали о Татјани.

У колико је Гланор говорио, узбуђено све више и више раздраженије осећало се у његовом гласу. Оловку у руци излази на парчиће; видело се на његовом лицу толико узнемирености да Мур није сумњао у искреност његових речи. Ипак, он који је сматрао, пре неколико тренутака, да је тужилац осети се да је надјачан неодољивом вољом, свога саговорника. Дошао да испитује, он је морао познати да одговара на притишљена питања Гланорова, уосталом говорио је о догађајима без вредности, јер ништа сила не би га приморала да говори о клеветама, за које је Татјана, веровао је, била невинна жртва.

— Она је отишла, поче Гланор, без једне речи објашњења, без грдње, без оправдања отишла, тако, просто. Нека разуме ко може!

Гризео је усне и ударао руку о руку:

— И, разумљиво је, ја сам је оставио њеној судбини; не јури се за женом која вам пред носом затвори врата. То би било противно обичајима: то је мишљење свију нас, ваше такође, зар не! Па лепо ја не доштам да ми неко освоји оно што мени припада, никада!

Овај нагли прасак утицао је на Муну; али осети да то нема никакве везе са његовим узбуђењем. Гланор се показао као тврдица кога су опљачкали; жалио је за изгубљеним предметом велике вредности; трпео је што је изгубио не оно што је волео, већ оно што му је припадало.

— Треба да је пронађем! узвикну он идући горе доле по салону.

Мур је са чуђењем посматрао свога непријатеља, који је био способан да толико брани оно што има и да напада сваки губитак са толико узбуђења. „Можда је то начин на који трпе људи машине приметити он.“

Тако различити осећаји ова два човека више су их ближили него раздвајали. Између њих, није било места љубомори; њихове жеље нису се подударале.

Наједном Гланор стаде испред Муну и упита га:

— Каква је ваша намера? Зашто пратите Татјану? У ком својству?

Мур, гледајући га право у очи, одговори:

— Јер је волим, јер сам је волео пре вас; јер не могу да подносим ни помисао да јој се догодила несрећа...

Гланор га одмери:

— Ви сте је волели кажете?... Ви сте је волели пре мене. Онда, зашто она није постала ваша? Зашто сте је изгубили, и не приближили јој се?

Мур осети сву тежину овог питања. Дошао је да тражи рачуна. Сада се од њега траже извештаји. Признаде своју немоћ. Други ће знати да поново задобије Татјану, ако му се то зажели. Али за њега Муну, она је изгубљена, без наде.

Једна секретарица, која је нечујно ушла, донесе свежањ поште за Гланора, који прочита брзо и узгред пронађе извесне грешке. Видећи га тако на раду, дајући наређења, диктирајући телеграме и тражећи телефонске везе, Мур осети још више колико је он слабији под том снагом.

Постижен, заборављен, гледао је око себе; салон позлаћен, са намештајем од црвене свиле, одговарао је тачно потребама хладног и дивног, модерног раскоша. „Као чекаоница прве класе“, рече сам себи Мур. Гланор, који је сада отправљао свој посао уз чашу ледене виски-соде, изгледао је потпуно задовољан. Велики хотели, спаваћа соба и велики пароброди као да се за његове потребе конструисани и то су биле његове праве домовине. Ни у Лондону, ни у Њу-Јорку није био код куће, већ то је било свуда. Он је био скитница; једна мала ручна кожна торба задовољавала је његове потребе.

Међутим потребно је остати пажљив и бити у приправности. Мур је добио утисак, да нека реч, избачена изненада, може се на њега односити и требало је бити приправан на одговор или поговор.

Заиста, Гланор намах прекиде свој рад и упита:

— Можете ли ми рећи, случајно, колико примарни петролеум са Кавказа садржи укупно уља?

— Отприлике педесет на сто, кад се издваји бензин и керозин, одговори инжењер, изненађен да види колико Гланор не познаје техничке најелементарније основе.

Али овај продужи да још више пута тражи обавештења од Мура, ни мало се не устручавајући. Разуме се да под таквим тешкоћама није малаксавао. Тражити врсту и састав разних извора, ствар је била експерата: Гланор је водио рачуна о њиховој трговачкој вредности.

На овом делу, био је изврсно документован све петролејске области из целог света он је тачно познавао. Знао је, да је, пре рата од петролеума крајњег истока, крајем августа 1910, један галон финог уља из Америке на берзи у Лондону вредео шест пенса три четврти, да би, у новембру, спао на шест пенса. Говорио је похвално о једном холандском Друштву, чији се капитал попео, у почетку овога века, од шест милиона, на шест стотина милиона флорина. Кад је Мур споменуо мексиканске бунаре из Церо-Кцула, Гланор одговори тачно цифру колико се буради дневно добије; знао је биланс предузећа у пиастрима и према процентима и дивиденде.

Преимућство којем је Мур веровао да располаже, разбио се у ништитице. Био је опснут овом науком која се тако разликује од његове и која се увек свршава са глаголом „господарити“. Разумеде да и најобичније речи у устима Гланора су имале значења. Кад он каже „петролеум“, није мислио на мале лампе, на ноћи кад је учио, ни на умни рад. Можда није никад био на пољима где се буши. Познавао је петролеум једино преко берзе; помоћу телеграма он је куповао огромне терене где извири драгоцен уље.

Док је размишљао о свирепости модерног схватања, Мур наједном спазн свога старог познаника, човека из Баку, који је тужно климао главом, а, поред старца, бунар Николаја, који је своме господару проузроковао толико рђавих брига... Када Мур подиже очи, сенка је нестала а такође и секретарица, која је тако исто нечујно ишла као што је ушла. Нашао се сам, лице у лице противника.

Гланор је увукао руке у џепове панталона и опружиши своје дуге ноге, што се је могло тумачити као знак да се одмара и да је спокојан.

— Ви сте дакле желели да сазнате, рече он Муру, шта треба мислити о Татјани и о мени, како сам је освојио и како сам је изгубио. Дуго сте путовали да би сазнали истину и ви би сте се умирлили кад би ми отргли: „Твоју тајну или живот!“ Можда се помислило да је у питању нека провална крађа! Људи ваших особина испитују све ствари до танчина; такви људи распоре човека, и пред вас ставе његову утробу. Зато ме тако гледате, господине? Зар ви за-

иста верујете да се ја вас плашим? Нисам намеран да бежим. У осталом, иначе треба да заједнички пречистимо један стари рачун. Стојим вам на располагању.

— Мени на расположењу? понови лагано Мур. Ако би то хтело рећи да ви пристајете да ми објасните извесне догађаје који нас деле, бих вам захвалио од свег срца, јер сматрам да је необично важно да разбијем сумњу која ме обузима и од које ме ви једино можете ослободити. Треба да знам да ли сам кривац и саучесник. И стога вас молим, будите дубавни и одговорите на ово просто питање: ко је убио Николаја Меликова?

Учини му се да је спазио да се је лице његовог непријатеља мало помрачило, али то је био мали облак, који се брзо разби.

— Ја нисам убица, одговори Гланор. Ово убеђење треба да вас задовољи. Да удалим једног старца, који је био тако одвратан, то није мој посао и не бих никад веровао да сте у мене озбиљно сумњали. Ипак, он додаде, ја вам дугујем једно признање. Нестанком те личности постигао сам свој посао. Судбина ме обдарије својом наклоношћу: она уништава препреке на моме путу. Видите дакле, драги господине, судбина је обично благог и добронамерног карактера, али је потребно сав се њој подати и не испољавати своје осећаје који су тако мучни. Стога се веома чувам да се судбини противим: кад би мени било од потребе да банка Свети Ђорђе потоне у море, то би се догодило за време док спavam.

— То је оно што ја називам имати вере у смаога себе! примети Мур, док га је величанствено самопоуздање његовог саговорника необично дражило.

— Кад сам био дете, настави одушевљено Педро Гланор, пао сам једнога дана са четвртог спрата. На основу сваке логике, морао сам се разбити о земљу. Али случај, који ме воли као што га ја волим, баш на време доведе једнога хрта, који погибе под мојим теретом и спасе ми живот. Сирота животиња припадала је једној старици и она сву своју пажњу поклони деваку који је пао се неба. Тако сам почео свој живот.

Али прођио се. Зар није у питању стари Меликов? Обилазио сам око његове куће дан и ноћ, јер сам желео његову ћерку. Она ми је била потребна. Да ли можете да схватите вредност ове речи: „потребна“? Кад ми треба нека ствар, ја је освајам. Дакле, требала ми је Татјана... зашто ме тако гледате? Обещао сам да све кажем, и обичај ми је да одржим реч? Дакле! да, требала ми је Татјана, као победнику пехар. Она је била највећи јемац мога успеха. И тако једнога дана стари је убијен. С прозора куће викали су. Ту сам се налазио. Почели су мене гонити. И то бегство упутило ме је на добар пут, јер је била потреба за неком опазношћу и неком тајном да се Татјана одлучи да заштити поје. Разумете ли?

— Мислим да вас разумем, рече полугласно Мур. Али онда ко је извршио злочин?

— Пустимо нека други говоре!

Мур је навалио:

— Потребно је да се прави кривац пронађе!

— Чему ће то служити? Ни један мртвац није васкрсао због тога што су његовом убици одсекли главу. „Прави кривац“? Оставимо се тога! У сваком случају показатељам једну индивидуу, али никад ону невидљиву силу која га је натерала да учини злочин. Од мале је важности да ли се несрећних зове Хелиф беј или...

Гланор застаде, да Мур заврши његову мисао:

— Треба дакле усвојити неку невидљиву силу?

— Нека тако буде! одговори узнемирено Гланор. Чините избор између разних завереника, који су се удружили против Меликова и његове клике! Смешта је болшевицима јер је много знао шта они раде. Азијски сељаци мрзели су га незнам ни сам због

кога тајанственог разлога. Још у Баку, одлучили су да га убију јер је наредио да се нишба једна банда непокорних Персијанаца, који су одбили да раде кад су им њихови свештеници наређивали. Ко још не зна да се снађе у овој збрци великих и малих сила, непријатељски расположених једни против других? Има их који једва чекају да се дочепају концесија коју је имао стари: ваше Друштво, на пример...

Гланор је ове последње речи изговорио као да изазива.

— Рђаво сам се изразио, рече Мур. Наше се мисли мимоилазе уместо да се сусрећу. Толико бих желео да ме разумете! Како се то може објаснити да извесне „силе“, као што их ви називате, организују замке и убијају? Неки пут имам осећај да ми зеомља дрхти под ногама. Некада, пре општег слома, често сам се питао ко управља мојом несрећном отаџбином? Свако баца одговорност на другог. Претисну на једно електрично дугме и милиони људи излажу се опасностима. Ко онда надгледа прекидач? Неко дете? ... Неки лудак?.. нико? Можда нас носе свом брзином у пропаст, — а нико не вржи управљач кола. Питам вас, ко управља човечанством? Јер желео бих знати да ли и невидљиве силе, о којима ви говорите, нису можда и оне такође захуктали мотори, који су бачени у простор и окрећу се напразно. Изгледа да је човечанство изгубило своје средиште.

Мур је очекивао да ће му се подсмевати. Те се је у толико изненадио што га је Гланор тако пажљиво слушао, који је изгледао као да тражи неки одговор, више за себе него за саговорника.

— Без сумње, шепутао је он, без сумње, паучина се сигурно негде у платну скрива, али како да се је докопамо? Болшевици и младеж су сагласни: Баво би знао како су успели да се споразумеју; можда су чак присталице Ку-Клукс-Клана, њихови смртни непријатељи на западу пружили су им руку на ком другом месту. И најчудноватији елементи удружују се у борби. Ако се боримо против једних, други су већ ту, на неки тајанствен начин. Наређења и упуства стижу и не зна се с које стране. Енглеска влада је само инструмент, као и председник Сједињених Држава у белој кући. Изнад свих њих, налази се непознати и што се више тражи, све више се треба пенати.

— Зар се они не могу открити?

— Лудост! успротиви се Гланор. Лудост и губљење времена! Нека гради ко жели замке за фантоми! Ја се бринем само о својим пословима. Ако би их фантоми убрзали, нећу ни да их узнемиравам у њиховој самоћи, нити бих нападао њихово инкогнито.

Ах! кад бих ја био на њиховом месту, да је будем паучина на платну: Ето!...

Мур задрхта.

— Зар се не плашите одговорности?

Он ућута, Гланор га није више слушао, прелиставао је једно досе, његове брзе мисли поново су жуђиле неком далеком циљу.

Међутим, Мур помисли да пада с неба кад га Гланор нагло упита:

— Да ли бисте ме представили ових дана принцези Лубецкој? Она је одсела у хотелу Саваја.

— Моје посредовање није вам потребно, одговори Мур, када се прибрао од изненађења. Наслућивао је да може одати тајну. Шта се то од њега тражи? Какву је још услугу требао да учини?

Гланор је навалио:

— Ја бих желео да се упознам преко вас, рече он.

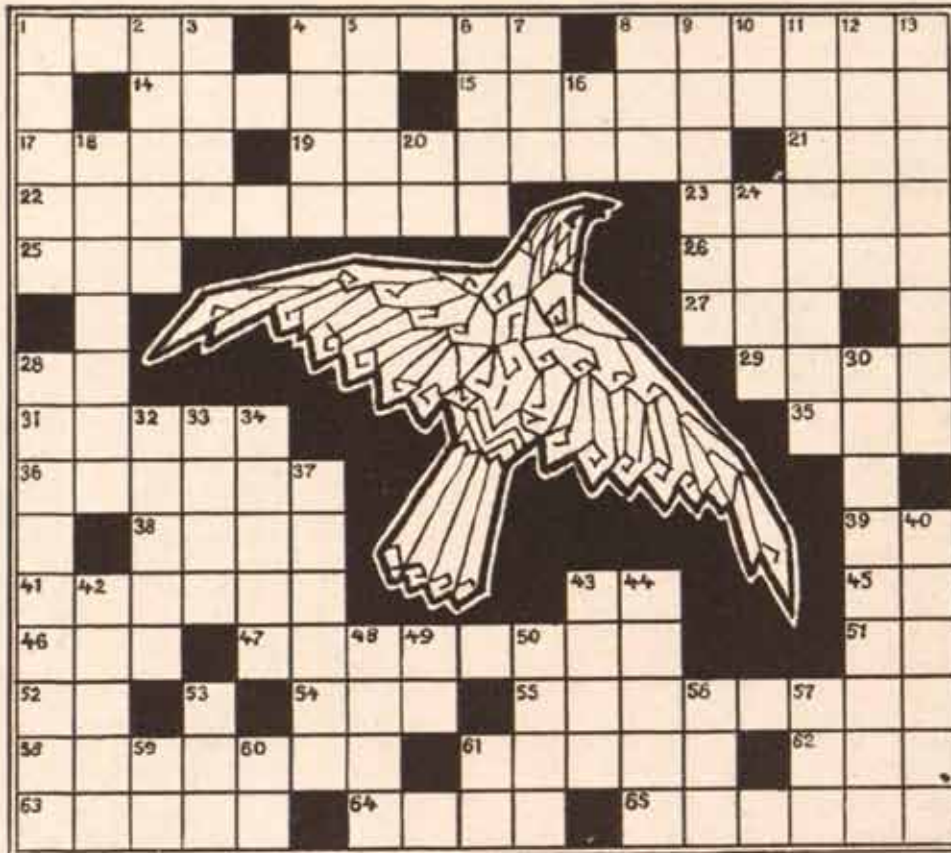
Подати га на њихов први сусрет, на који је Мур само правно алузију. Гланор је сада говорио тако речито и што је могло бити природније. Пошто је испричао и најмање детаље он заврши:

(Наставиће се).

Наградне загонетке „Илустрираног Времена“

Свака наша загонетка биће награђивана са три награде, а да би се оне добиле потребно је да читаоци пошаљу уредништву тачно решено загадку и да поред тога назначе колико ће тачних одговора бити. Три тачна одговора који најприближније буду предвидели број тачних одговора биће награђени. Уредништво ће одговоре примати за седам дана од дана изласка листа. Записани одговори неће се узимати у обзир. На Роберту треба стабити: Уредништву Илустрираног Времена, и залепити купон који носи број загонетке. Одговори без овог исчека неће се узимати у обзир. Напомињемо да се сваком послатом решењу мора приложити тачна адреса (занимање, место, улица и број куће).

Загонетка бр. 18.

димијр Чернић, Интенданска академија, Београд (предвидео 198 тачних одговора) и трећа награда — тромесечна претплата — припада Јосипу Бибићу, чиновнику, Рељево код Сарајева (предвидео 123 и 189 тачних одговора и послао два купона). Ова трећа награда вучена је коцком, јер је био још један одговор који је са толико исто права рефлектовао на ову награду.

Награда почиње тећи са овим бројем.

Проблем бр. 18
од Карла Шлехтера

Мат у два похода.

Решење проблема бр. 7.

1. Dh8

Решили га г. Мих. Маркштајн из Г. Милановца; г. Родољуб Стокић из Краљевце; Р. М. Ј. из Београда; г. Отој Кунеј из Штита; г. Мих. И. Димитриј из Д. Капије и г. М. Рајић из Београда.

С лева на десно: 1) грчки басник, 4) букет, 8) марама, 14) оно чиме се неко привлачи, 15) мишљење на рђав исход ствари, 17) цепенар, 19) пушчава из топова, 21) оргна, 22) непроменљива дужина која улази у једначину или конструкцију неке криве линије, 23) пристаниште у Француској, 25) неба, 26) кривоноги, 27) оружане непријатељство, 28) заменица, 29) река у Француској, 31) мана, 35) мускавац који живи у води, 36) афричка држава, 38) река у нашој земљи, 39) пакао, 41) воље из јелом, 43) предлог, 45) грчко слово, 46) врста монарха, 47) онај који превози туђу робу, 51) коњска опрема, 52) предлог, 54) дрво, 55) животиње које живе на леденим степима, 58) животиња, 61) мрачан, 62) који не улази у границе неког простора, 63) народ, 64) напад, 65) јавни локал.

Одозго на доле: 1) одређена дистанца, 2) врућина, 3) турски поглавица, 4) старе жене, 5) сирће, 6) који купи уста, 7) погрће, 8) место у Срему, 9) онај који се нечим бави из љубави, 10) заменица, 11) који не пропушта струју или алагу, 12) мушко име, 13) гас или течност непријатног мириса, 16) предлог, 18) рођак, 20) предлог, 24) исцрпена земља, 28) радња, 30) који се наружио, 32) члан некадањег властелинског staleжа, 33) експеримент, 34) онај који наплаћује, 37) стеница, 40) сретство за коцкање, 42) оно што се добија за предату робу, 43) врста наплате за млевена жита, 44) властелински двор, 48) флаша, 49) мера, 50) мушко име, 53) острво на нашем приморју, 56) заменица, 57) прва жена заводница, 59) предлог, 60) заменица, 61) заменица.

Решење загонетке бр. 15

С лева на десно: 1) стока, 5) Азија, 9) Ватерло, 10) инат, 12) алат, 14) лан, 15) Ева, 16) ер, 17) ел, 18) ти, 19) из, 21) але, 23) нње, 24) Келт, 26) слаб, 27) Будисти,

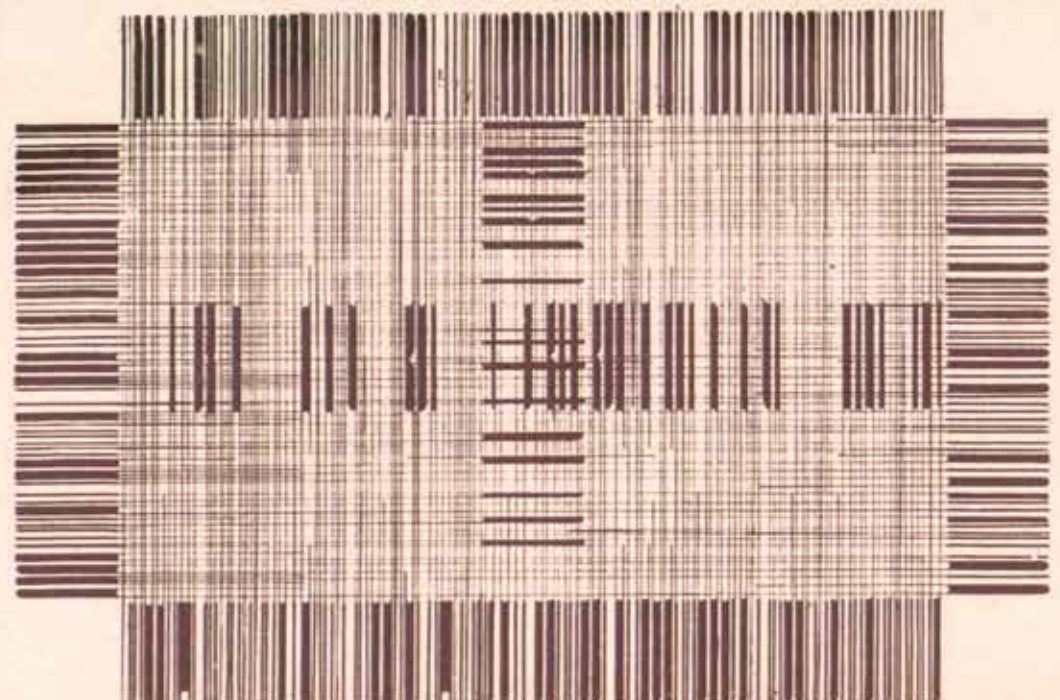
30) иначе, 31) аорта.

Одозго на доле: 1) свиле, 2) овал, 3) кат, 4) ат, 5) ар, 6) зла, 7) ноле, 8) астал, 11) наргиле, 13) аветиња, 183) такси, 20) зобра, 22) Елба, 23) Имир, 25) туч, 26) сто, 28) де, 29) са.

Број тачних одговора је 194.

Прва награда — једногодишња претплата — припада Зорки Риситићки, учитељици из Сурдулице (предвидела 192 тачна одговора); другу награду — полугодишњу претплату — добија пешадијски наредник Вла-

Шта овде пише?

Решење Проблема број 9.

1. Да!

Проблем су решили: г. М. Маркштајн из Г. Милановца; г. Симеон М. Реферда из Д. Капије; г. Јован Стојковић из Београда и г. Ал. Кујовић из Ср. Митровице.

Решење Проблема број 10.

1. Т16:

Решили га: г. Н. Прекрпов из Черевина; г. Мих. Маркштајн из Г. Милановца; г. Александар В. Кујовић шеф станице из Ср. Митровице; г. Голуб Кујовић, судија из Ср. Митровице; г. Рад. Млатовић из Зајечара и г. Симеон М. Реферда из Д. Капије.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ ВЕРОВАЛИ!

Мушиди, краљ Бадкеје (држава у Белгијском Конгу) био је отац од 910 деце

Капетан Феликс Обреј јахао је непрекидно пет дана и 13 и часа и за то је време пребалио пут од Санта Фе до Канјас Ситиа. (775 миља).

Џек Корбин прошао је Сједињене Америчке Државе идући натрашке. При том оригиналном путовању служно се огледалом.

Patiences

Неколико пасманса за убијање досаде.

Збогом

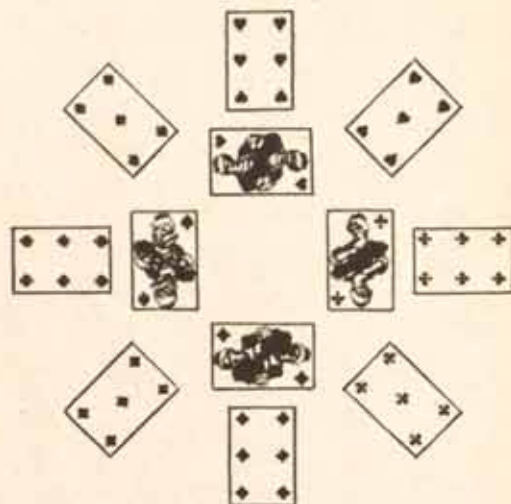
Са шпилем од 32 карте подели се невинено на осам места по четири карте, па се горња карта на свакој гомили обрне. Затим се уклањају парови исте вредности (н. пр. два пуба, два кеча, две седмице) и

стављају се на страну. На гомилама, са којих су уклоњене карте, обрну се карте поново, и опет се уклањају ако има парова, као и раније. И тако се ради докле год има карата. Ако се деси да нема више парова исте вредности, а има још необрнутих карата, пасијанс је затворен и игра изгубљена.

Сирене.

Са шпилем од 52 карте.

Поређају се 4 даме, као што је на слици. Затим се из шпила пронађу све шестике и петице и поређају се према дамама у истој боји. Затим се редом окрећу карте и ређају на шестике и петице, исте боје, и то на шестике на више (7, 8, 9 итд.) на петице на ниже (4, 3, 2, 1, краљ итд.). Ако на крају дођу 4 краља на 4 петице, а 4 пуба на 4 шестике, онда је игра лобивена.

Чувени француски прејараци

за негу уста и зуба

DENTIFRICES DES
BENEDICTINS
DE SOULAC

могу се сада стално у Београду добавити у свима одговарајућим радњама.

Цене су утврђене и умерене.

Заслужују Вашу пажњу!

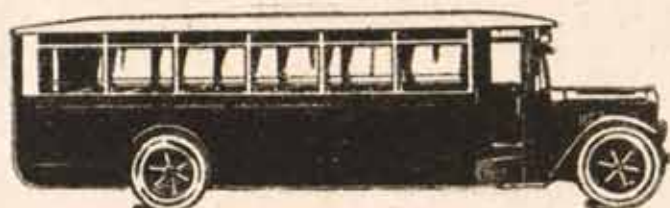
У сваком погледу идеалан...

тврде сви сопственици аутомобила марке Mercedes-Benz.
Најновији типови за 1930. г.: тип „Nuernburg“ од 8 цилиндера и тип „Mannheim“ од 6 цилиндера

Генерално заступство за Краљевину Југославију

CHRISTIAN NUSSE

Београд
Дечанска 20.

Загреб
Звонимирова 4

Заступници:

Мостар:
Душан Маринковић.

Нови-Сад: И. М. Протић
Железничка 20

Љубљана: Dolenz & Tönnie, Дборакова 3.

Побољни услови плаћања. Фабрични механичар увек на расположењу. Велико складиште резервних делова.

В. М. W. МОТОЦИКЛИ

стално на складишту сви типови

Генерално заступство за Краљ. Југославију
CHRISTIAN NUSSE

Београд
Дечанска бр. 20

Загреб
Звонимирова 4

Побољни услови плаћања.

Заступници:

НОВИ-САД: И. М. Протић
Железничка 20.

ЉУБЉАНА: Dolenz & Tönnies
Дборакова 3.

МОСТАР: Душан Маринковић

Јункерс двоклипни дизелмотор

без компресора и без
вентила најсавршенији је
мотор за све врсте погона.

Потпуна сигурност у погону и од-
лична способност за рад прекора-
чује код најмање послуге све гра-
нице до сада познатих одлика
Дизелмотора других система.

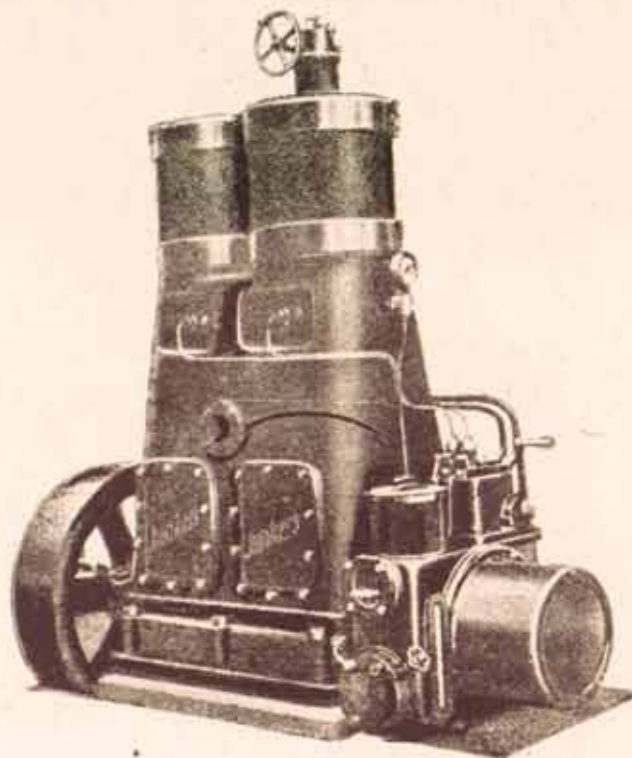
Junkers-Motorenbau G.m.b.H.

Генерални Заступник за Краљевину Југославију

Христиан Нусер

Београд
Дечанска бр. 20

Загреб
Звонимирова 4

Побољни услови плаћања.

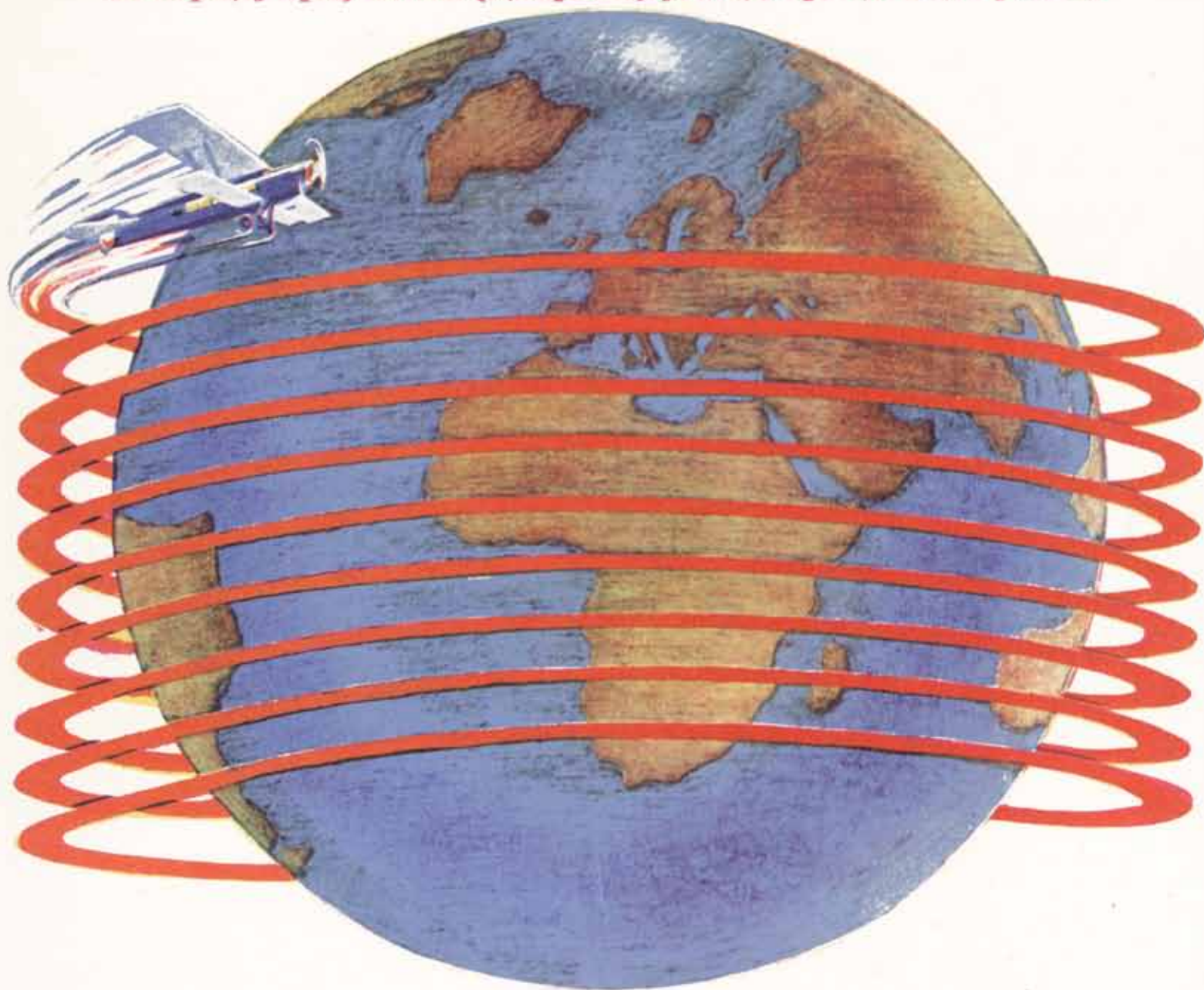
ИЛУСТРОВАНО ВРЕМЕ излази сваке суботе. — Претплата: за Краљевину Југославију: месечно дин. 14.-, тромесечно дин. 40.-, полугодишње дин. 80.-, годишње дин. 150.-
За иностранство: полугодишње дин. 200.-, годишње дин. 360.-. Поједини број 4 динара. — Огласи по тарифи. — Рачун код Поште. Штеднишце бр. 92.204. — Редакција и
администрација Поепкарска 4-6. — Телефон и телеграм: «Илустровано Време», Београд.

Главни уредник Миливој Предић — Власник, издавач и штампар, за Штампарско Издавачко Предузеће «Време» Акц. Друштво
Милутин С. Стефановић, Богојабљенска 5.

»АЕРОПУТ«

Друштво за ваздушни саобраћај

До данас прелетено 340.000 км., а то је девет пута око земље без икаквих непријатности и невоља
Београд, Бријанова (Дворска) улица бр. 3/1. Телефон 32

Врши ваздушни саобраћај на линијама: Београд-Скопље-Солун, Београд-Загреб-Грац-Беч, Београд-Сарајево-Подгорица, Загреб-Сушак.

ЧАСОВИ ПОЛАСКА

Линија Београд-Загреб-Грац-Беч
од 1. маја 1930. г.

Свакодневно у оба правца (осим недеље)

пол.	13.45	Београд	пол.	13.15
дол.	16.15	Загреб	пол.	10.45
пол.	16.30	Загреб	пол.	10.30
пол.	17.40	Грац	пол.	9.20
пол.	17.55	Грац	пол.	9.05
пол.	19.00	Беч	пол.	8.00

Линија Београд-Скопље-Солун
Свакодневно у оба правца (осим недеље)
од 1. маја 1930. г.

пол.	14.00	Београд	пол.	11.30
пол.	16.30	Скопље	пол.	9.00
пол.	17.00	Скопље	пол.	8.30
пол.	18.30	Солун	пол.	7.00

Линија Београд-Сарајево-Подгорица
од 1. маја, 1930. год.

Два пута недељно Понедељником и четвртком
у оба правца

пол.	7.00	Београд	пол.	18.00
пол.	8.30	Сарајево	пол.	16.30
пол.	9.00	Сарајево	пол.	16.00
пол.	11.00	Подгорица	пол.	14.00

Линија Загреб-Сушак од 1. јула до 1. септембра
Свакодневно у оба правца (осим недеље)

пол.	16.45	Загреб	пол.	18.35
пол.	17.55	Сушак	пол.	17.45

Важне напомене!

Путовања која се могу извршити у току једнога дана
1. Беч-Београд-Беч 3. Солун-Београд-Беч
2. Београд-Подгорица-Београд 4. Солун-Београд-Сушак
5. Загреб-Сушак-Загреб

Тарифе:

а) За путнике:

Беч-Грац	Дин.	320.—
Грац-Загреб	Дин.	400.—
Загреб-Београд	Дин.	520.—
Београд-Скопље	Дин.	300.—
Скопље-Солун	Дин.	300.—
Београд-Сарајево	Дин.	400.—
Сарајево-Подгорица	Дин.	400.—
Загреб-Сушак	Дин.	250.—

Сваки путник може понети са собом до 15 кгр.
пртљага бесплатно.

б) Вишак пртљага:

Беч-Грац	Дин.	4.40	од 1 кгр.
Грац-Загреб	Дин.	5.20	од 1 кгр.
Загреб-Београд	Дин.	6.40	од 1 кгр.
Беч-Београд	Дин.	16.—	од 1 кгр.
Београд-Скопље	Дин.	6.40	од 1 кгр.
Скопље-Солун	Дин.	6.40	од 1 кгр.
Београд-Сарајево	Дин.	6.40	од 1 кгр.
Сарајево-Подгорица	Дин.	6.40	од 1 кгр.
Загреб-Сушак	Дин.	3.40	од 1 кгр.

в) Пакети и роба:

Беч-Београд до 50 кгр. по једној пошиљци од једног
пошиљца једном примаоцу А. Ш. 1.15 од 1 кгр.
Беч-Београд преко 50 кгр. по једној пошиљци од једног
пошиљца једном примаоцу А. Ш. 1.05 од 1 кгр.
Београд-Беч до 50 кгр. по једној пошиљци од једног
пошиљца једном примаоцу Дин. 10.— од 1 кгр.
Београд-Беч преко 50 кгр. по једној пошиљци од једног
пошиљца једном примаоцу Дин. 9.— од 1 кгр.

Беч-Грац	Дин.	3.20	од 1 кгр.
Грац-Загреб	Дин.	3.90	од 1 кгр.
Загреб-Београд	Дин.	6.—	од 1 кгр.
Београд-Скопље	Дин.	6.—	од 1 кгр.
Скопље-Солун	Дин.	6.—	од 1 кгр.
Београд-Сарајево	Дин.	6.—	од 1 кгр.
Сарајево-Подгорица	Дин.	6.—	од 1 кгр.
Загреб-Сушак	Дин.	3.20	од 1 кгр.

Запремна пакета може бити највећа 0.70 м. х
0.35 м. х 0.55 м.

Пакети лакши од 1 кгр. рачунају се као 1 кгр.
Разломци од 1 кгр. рачунају се као цео кгр.

За пакете великих димензија цене ће се
рачунати према запремини (т. ј. 10000 см³ као један кгр.)

За пакете пријемна станица наплаћује 18.— дин.
по пакету, на име манипулационих трошкова без об-
зира на величину.

За карте „aller et retour“ одобрава се поврат
10% за повратак.

Демајоровић

БЕОГРАД

ТЕРАЗИЈЕ

РАДЊА
У КОЈОЈ
ОТМЕНЕ
ДАМЕ КУПУЈУ
ЗА СВОЈЕ
ТОАЛЕТЕ
СВИЛЕНЕ И ВУНЕНЕ
ТКАНИНЕ
ЛАНСИРАНЕ ОД
НАЈПОЗНАТИЈИХ
ПАРИСКИХ И ЛОНДОНСКИХ
МОДНИХ КУЋА

Помажимо домаћу индустрију!!!

Солидну, јефтину, удобну и издржљиву
мушку, женску и дечију

обућу

добићете само у продавницама

Продавнице у Београду и у свима већим местима Краљевине

Фабрика обуће **Бостон А.Д.** Београд, Краља Александра 174. Тел. 6-29.

СУНЦЕ ЈЕ извор здравља!

*Ви шражише сунце, шај
извор живоша, здравља и
лејоше и уживаше у див-
ном сунчању. Чувајше при
шом Вашу нежну кожу!
Упошреба чувених*

ЕЛИДА КРЕМОВА

*сигуран је начин улейша-
вања.*

ЕЛИДА ГОЛДКРЕМ

*пре кхуања и пред сја-
вањем.*

**ELIDA CREME DE
CHAQUE HEURE**

*после кхуања и преко дана,
јер је одлична подлога за
ухдер.*

ЕЛИДА КРЕМОВИ

Поштарина плаћена у гоштову